

Załącznik do Uchwały Rady Gminy Raciąż
Nr XX.134.2016 z dnia 1 grudnia 2016 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACIAŻ NA LATA 2016-2026

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP.....	7
1.	Ramy instytucjonalne lokalnej polityki rozwoju.....	8
1.1.	Nadrzędne dokumenty strategiczne.....	9
2.	Rola samorządu w opracowaniu strategii.....	9
3.	Cele strategii rozwoju gminy	10
4.	Metodologia opracowania strategii	11
II.	RAPORT O STANIE GMINY RACIĄŻ.....	12
1.	Ogólna charakterystyka gminy.....	12
1.1.	Położenie	12
1.2.	Rys historyczny	13
1.3.	Wiodąca funkcja Gminy.....	15
1.4.	Klimat.....	15
1.5.	Środowisko naturalne	16
1.5.1.	Wprowadzenie	16
1.5.2.	Zasoby wodne	16
1.5.3.	Gleby.....	17
1.5.4.	Budowa geologiczna.....	18
1.5.5.	Lasy.....	18
1.5.6.	Obszar Chronionego Krajobrazu	18
1.5.7.	Zbiornik wodny „Kraszewo”.....	20
1.5.8.	Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Pólka-Raciąż	21
1.5.9.	Podsumowanie	23
1.6.	Powierzchnia i ludność.....	23
1.6.1.	Powierzchnia i ludność gminy Raciąż, powiatu płońskiego i województwa mazowieckiego	23
1.6.2.	Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską w 2013 roku.....	24
1.7.	Podział administracyjny gminy Raciąż	24
2.	LUDNOŚĆ I ZATRUDNIENIE	26
2.1.	Gęstość zaludnienia.....	26
2.1.1.	Przyrost naturalny ludności w Gminie Raciąż.....	26
2.1.2.	Prognoza ludności według wieku (stan na 2015 r.) w tys.....	27
2.2.	Migracje ludności w Gminie Raciąż	28
2.3.	Struktura ludności w Gminie Raciąż według wieku i płci	28
2.4.	Pracujący i bezrobotni	30
2.4.1.	Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Gminie Raciąż.....	30
2.4.2.	Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2014 roku w tys. ..	30
2.4.3.	Struktura ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2014 roku w %	30
2.5.	BEZROBOCIE.....	31
2.5.1.	Bezrobocie w Polsce	31
2.5.2.	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie płońskim i Gminie Raciąż.....	31
2.5.3.	Struktura bezrobocia w Gminie Raciąż w latach 2002-2014.....	32
2.5.4.	Bezrobotni według wieku w Gminie Raciąż i Polsce.....	32
2.5.5.	Bezrobotni według czasu pozostawiania bez pracy w Gminie Raciąż i Polsce.....	33
Ogółem		33
2.5.6.	Bezrobotni według wykształcenia w Gminie Raciąż i Polsce.....	33
2.5.7.	Bezrobotni według stażu pracy w Gminie Raciąż i Polsce.....	35
2.5.8.	Stopa bezrobocia w Polsce, woj. mazowieckim i powiecie płońskim.....	35
2.6.	Działania PUP i innych organizacji związane z lokalnym rynkiem pracy w 2014 r.	36
3.	WARUNKI MIESZKANIOWE.....	36

4.	OPIEKA ZDROWOTNA.....	37
5.	POMOC SPOŁECZNA	38
5.1	Główne cele działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	39
5.2	Struktura wydatków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 roku	39
5.3	Rodzaj i skala pomocy społecznej w gminie Raciąż ze względu na problemy gminy.....	40
6.	ORGANIZACJE SPOŁECZNE I INNE.....	40
6.1	Straż pożarna	41
6.2	Zadania wszystkich jednostek OSP.....	42
6.3	Pozostałe organizacje społeczne działające na terenie Gminy Raciąż.....	42
7.	KOŚCIOŁY.....	42
8.	OŚWIATA.....	46
8.1.	Szkoły w Gminie Raciąż	47
8.2.	Charakterystyka szkół	47
8.3.	Zrealizowane przedsięwzięcia.....	49
9.	BUDŻET GMINY	51
9.1.	Struktura dochodów Gminy Raciąż w latach 2012-2014.....	51
9.1.1	Dochody Gminy Raciąż uśrednione z 3 lat i ich struktura	52
9.2.	Struktura wydatków Gminy Raciąż w latach 2012-2014.....	52
10.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	53
10.1.	Komunikacja	53
10.2.	Energetyka	53
10.2.1	Fotowoltaika.....	54
10.3.	Gazownictwo	55
10.4.	Wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków.....	55
10.5.	Gospodarka odpadami	58
10.5.1	Ilość odpadów odebranych z PSZOK-u w latach 2013-2014.....	59
10.5.2	Ilość odpadów powstających na terenie Gminy w latach 2012-2015:...	60
10.8.	Drogi.....	61
10.9.	Melioracje wodne	71
10.10.	Zrealizowane przedsięwzięcia infrastruktury w latach 2002-2015	73
10.11.	Planowane do realizacji przedsięwzięcia infrastruktury w latach 2017-2026... ..	80
10.12.	Podsumowanie	81
11.	ROLNICTWO	81
11.1.	Struktura gospodarstw rolniczych w Gminie Raciąż.....	81
11.2.	Średnia powierzchnia gospodarstw rolniczych w Gminie Raciąż i powiecie płońskim	83
11.3.	Struktura własności ziemi w Gminie Raciąż	84
11.4.	Wskaźnik bonitacji gleb – użytki rolne (UR).....	84
11.5.	Struktura użytkowania gruntów ogółem w gminie Raciąż	84
11.6.	Powierzchnia wybranych upraw i struktura zasiewów w Gminie Raciąż	85
11.7	Pogłowie zwierząt w Gminie Raciąż.....	86
11.8.	Sprzęt rolniczy w Gminie Raciąż	86
12.	DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	87
12.1.	Przedsiębiorcy działający na terenie Gminy Raciąż pod względem płci	87
12.2	Przedsiębiorcy działający na terenie Gminy Raciąż pod względem wieku	87
12.3	Wpisy do ewidencji działalności gospodarczej wg sekcji.....	88
12.4.	Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Raciąż ze względu na rodzaj wykonywanej działalności	89
13.	KULTURA I ELEMENTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	93

13.1	Rejestr zabytków	97
14.	TURYSTYKA.....	98
14.1	Formy wypoczynku weekendowego	98
14.1.1	Siedlisko „Przystanek Natura”	98
14.1.2	Gospodarstwo Agroturystyczne „Sielanka”	99
14.1.3	Zbiornik wodny „Kraszewo”	100
15.	GŁÓWNE PROBLEMY I BARIERY ROZWOJU GMINY	100
16.	STRATEGICZNE CELE POWIATU PŁOŃSKIEGO I WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	101
16.1	Strategiczne cele powiatu płockiego	101
16.2	Strategiczne cele województwa mazowieckiego	102
III.	ANALIZA I OCENA STANU GMINY RACIĄŻ	102
1.	PODSTAWY ANALIZY SWOT.....	102
2.	ANALIZA SWOT DLA GMINY RACIĄŻ	104
3.	PODSUMOWANIE	107
IV.	OCENA AKTUALNEGO STANU GMINY RACIĄŻ.....	107
1.	Ocena ogólna gminy Raciąż.....	107
2.	Czynniki decydujące o pozytywnej ocenie Gminy Raciąż	108
3.	Dziedziny opóźnione w stosunku do aktualnego rozwoju Gminy Raciąż	109
V.	MISJA I WIZJA GMINY RACIĄŻ DO ROKU 2026.....	110
VI.	STRATEGICZNY PROGRAM ROZWOJU – cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działania	113
1.	Cel strategiczny I: Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna.....	114
1.1.	Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury drogowej	116
1.2.	Cel operacyjny: Rozbudowa systemów wodno - kanalizacyjnych	116
1.3.	Cel operacyjny: Rozwój gospodarki przestrzennej	117
1.4.	Cel operacyjny: Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	117
1.5.	Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnej	118
2.	Cel strategiczny II: Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki	118
2.1.	Cel operacyjny: Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie.....	120
	aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu	120
2.2.	Cel operacyjny: Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej.....	121
2.3.	Cel operacyjny: Podniesienie jakości usług oraz oprawa dostępności nad małymi dziećmi	121
2.4.	Cel operacyjny: Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych, sportowo – rekreacyjnych oraz świetlic wiejskich.....	122
2.5.	Cel operacyjny Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego	123
2.6.	Cel operacyjny: Rozwijanie tożsamości i integracji społeczeństwa	123
3.	Cel strategiczny III: Innowacyjna i efektywna wielosektorowa gospodarka.....	123
3.1.	Cel operacyjny: Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.....	125
3.2.	Cel operacyjny: Wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła	126
3.3.	Cel operacyjny: Transfer nowych technologii zmierzających do modernizacji gospodarstw rolnych.....	126
3.4.	Cel operacyjny: Opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej.....	127
3.5.	Cel operacyjny: Stworzenie atrakcyjnej oferty agroturystycznej i turystycznej	

gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz ich wykorzystanie.....	127
4. Cel strategiczny IV: Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych	128
4.1. Cel operacyjny: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami.....	129
4.2. Cel operacyjny: Budowa zbiornika wodnego (retencyjnego) "KRASZEWO" ... na rzece Raciążnicy	130
4.3. Cel operacyjny: Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych.....	130
4.4. Cel operacyjny: Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.....	131
4.5. Cel operacyjny: Zmniejszenie energochłonności budynków użyteczności publicznej	131
4.6. Cel operacyjny: Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia	131
VII. FINANSOWANIE.....	132
VIII. MONITORING I EWALUACJA	133
1. Cel strategiczny I. Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna.....	134
2. Cel strategiczny II. Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki	134
3. Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna wielosektorowa gospodarka.....	135
4. Cel strategiczny IV. Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych	135
IX . POSŁANIE MIESZKAŃCÓW GMINY RACIAŻ	136

I. WSTĘP

Prace nad aktualizacją strategii rozpoczęły się 2015 roku z inicjatywy władz lokalnych. Harmonijny i zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy Gminy Raciąż rozumiany w ujęciu lokalnym, ale również regionalnym, krajowym oraz europejskim ma fundamentalne znaczenie dla zapewnienia komfortu życia jej mieszkańców oraz przyjaznego otoczenia dla potencjalnych inwestorów, przedsiębiorców. Dokument ten stanowił będzie narzędzie do właściwego wyboru długofalowych celów, ustalania programów do realizacji zadań, ale przede wszystkim narzędzie stymulowania rozwoju gminy. Ramy czasowe opracowania stanowią lata 2016 – 2026.

Konieczność aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy wynika z nieustannie zmieniających się warunków wewnętrznych i zewnętrznych, które wymagają wprowadzenia nowego spojrzenia na zasoby gminy oraz gospodarowania nimi w taki sposób, aby gmina mogła się rozwijać, wpisując jednocześnie najistotniejsze trendy w koncepcję wypracowaną na wyższych szczeblach zarządzania rozwojem.

Zasadnicza przesłanka formalno-prawna uzasadniająca potrzebę weryfikacji dokumentów strategicznych JST wynika z aktualizacji dokumentów europejskich (Europa 2020), krajowych (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r.) i regionalnych - Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020, a także Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020.

W związku z aktualizacją dokumentów wyższego szczebla, na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim istnieje potrzeba spójnego horyzontu czasowego strategii rozwoju gminy do roku 2020. Bezpośrednim uzasadnieniem tego działania jest przyjęcie horyzontu obejmującego w całości kolejną perspektywę finansową Unii Europejskiej (tj. 2014-2020) oraz przyjęcie horyzontu zbieżnego z horyzontem krajowej i regionalnej strategii rozwoju.

Zawarte w zaktualizowanej strategii zadania stawiają za cel przede wszystkim dążenie do zrównoważonego rozwoju Gminy Raciąż, który będzie procesem przenikania się, integrowania i spójnych działań politycznych, gospodarczych, społecznych i przestrzennych, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania równowagi środowiska naturalnego oraz jego ochrony. Zadania ku stworzeniu lepszych warunków do życia w gminie skierowane są nie tylko do samorządu lokalnego, ale również do przedsiębiorców, instytucji, organizacji działających na jej terenie, mieszkańców, którzy w partnerstwie osiągną wspólny sukces.

1. Ramy instytucjonalne lokalnej polityki rozwoju

Konieczność tworzenia gminnych dokumentów planistycznych o charakterze strategicznym nie wynika wprost z przepisów prawa. Znowelizowana w 2013 r. ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tworząca podstawy prawne do przygotowania przez ówczesne Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zasad wdrażania programów Unii Europejskiej na lata 2014-2020, wśród dokumentów strategicznych opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego wymienia jedynie strategie rozwoju województw oraz strategie ponadregionalne. Katalog ten pozostawia jednak otwarty, a wśród podmiotów odpowiedzialnych za prowadzenie polityki rozwoju wymienia samorząd gminny.

Ugruntowana praktyka prowadzenia polityki rozwoju na szczeblu gminnym realizowana jest najczęściej w postaci tworzenia gminnych strategii rozwoju. Zasady lokalnej polityki rozwoju powinny jednak uwzględniać wytyczne w zakresie prowadzenia polityki rozwoju na wyższych szczeblach. Poczynając od dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej, w szczególności uwzględniając zasady Europejskiej Polityki Spójności, poprzez strategiczne dokumenty krajowe, przygotowywane przede wszystkim przez administrację rządową, a kończąc na wojewódzkiej i regionalnej strategii rozwoju, opracowywanych przez samorząd województwa.

System prowadzenia polityki rozwoju oparty jest o hierarchiczny układ dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą spójnych i powiązanych. Obejmuje on wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK) oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). W tak ujęty system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030, stanowiąca z kolei podstawę dla konstruowania regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych.

W procesie lokalnego planowania strategicznego należy jednak pamiętać o zachowaniu spójności i relacyjnym powiązaniu z systemem nadrzędnych dokumentów strategicznych, szczególnie tych opracowanych po wejściu w życie aktualnej strategii wojewódzkiej.

Tak zdefiniowany układ instytucjonalny programowania polityki rozwoju, w którym dokumenty niższego szczebla uwzględniają priorytety wynikające z programów nadrzędnych, wzmacnia efekty rozwojowe poprzez jednoznaczne określanie kluczowych kierunków interwencji. Spójność w wymiarze wertykalnym jednocześnie prowadzi do koncentracji środków publicznych na jasno zdefiniowanych celach rozwojowych.

1.1 Nadrzędne dokumenty strategiczne

Fundamentalne wytyczne dotyczące polityki rozwoju płyną z nadrzędnych dokumentów europejskich, określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Ważna jest też sama filozofia redystrybucji środków europejskich, która w ostatnich latach uległa przeorientowaniu z funkcji wyrównawczej na wzmacnianie konkurencyjności obszarów silnych i lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych. Będąca podstawą Europejskiej Polityki Spójności Strategia Europa 2020 oparta została na trzech priorytetach:

1. Rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach,
2. Promocji gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej,
3. Sprzyjaniu gospodarce o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania państwa w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, tym samym oddającym priorytety rozdziału funduszy europejskich na lata 2014-2020 jest średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK). Dokument ten, przyjęty 25 września 2012 r. wpisuje się w nowy system strategicznego zarządzania rozwojem kraju poprzez uwzględnienie wytycznych odnośnie głównych kierunków rozwoju, płynących z długookresowej strategii rozwoju kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Podstawowe priorytety SRK, koncentrujące główne działania i wyznaczające kierunki interwencji, mające na celu przyspieszenie procesów rozwojowych to: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka, spójność społeczna i terytorialna. W kontekście programowania polityki rozwoju na szczeblach niższych ważne jest, że SRK stanowi odniesienie dla dokumentów przygotowywanych na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020 – umowy partnerstwa i programów operacyjnych.

2. Rola samorządu w opracowaniu strategii

Ustawa o samorządzie terytorialnym z dnia 8 marca 1990 r. jest przejawem demokratyzacji życia politycznego. Samorząd polega na powierzeniu przez prawo mieszkańcom jednostek administracyjnych wykonywanie zadań, których ta działalność dotyczy. Grupy takie otrzymują określone kompetencje, których zakres i rodzaj jest określony przez przepisy prawa. Należy do nich także stanowienie prawa lokalnego, przez wydawanie przepisów porządkowych dla danego obszaru.

Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina, w skład której wchodzi

wszyscy mieszkańcy. Gmina wykonuje zadania z zakresu administracji wobec mieszkańców oraz innych osób przebywających na jej terenie lub prowadzących wszelką działalność. Na Gminie spoczywa również odpowiedzialność za rozwój danego terenu, czego wyrazem jest prowadzenie odpowiedniej polityki gospodarczej i społecznej.

W prowadzeniu tej polityki pomocnym narzędziem są: plan przestrzennego zagospodarowania terenu i strategia rozwoju.

3. Cele strategii rozwoju gminy

Studium pt. „**STRATEGIA ROZWOJU GMINY RACIĄŻ**” ma na celu przedstawienie kompleksowego programu rozwoju tego terenu, opartego o istniejące uwarunkowania, potencjalne możliwości i szanse. Stanowi więc podstawę do kształtowania kierunków prac oraz przyszłych planów rozwojowych, a przeprowadzone wielowariantowe analizy będą punktem wyjścia w dalszych pracach nad przyszłością gminy.

Gminy wiejskie w Polsce weszły w taki etap rozwoju, że same powinny dokonywać oceny swojej sytuacji społeczno – ekonomicznej i tworzyć programy rozwoju. Potrzeba opracowania kierunków przyszłego rozwoju gminy oraz określenia dróg i środków ich realizacji, uznanych przez lokalną społeczność celów, wynika z konieczności koordynacji i kojarzenia bieżącej działalności z wieloletnimi poczynaniami inwestycyjnymi samorządu i innych podmiotów gospodarczych na terenie gminy. Również konieczność oddziaływania na lokalny rynek pracy wymaga nie tylko działań doraźnych, ale również długofalowych.

Opracowana strategia rozwoju gminy stanowić powinna kluczowe ogniwo prowadzące do ożywienia działalności lokalnych instytucji, przedsiębiorców i liderów. Strategiczny program rozwoju gminy, opracowany przy udziale świadomych i aktywnych członków lokalnej społeczności, wytycza cele i kierunki rozwoju, stwarza podstawy do wielokierunkowego i zrównoważonego rozwoju w oparciu o lepsze wykorzystanie własnych zasobów i mocnych stron. Równocześnie zapewnia efektywniejsze wykorzystanie środków z budżetu gminy oraz wskazuje na możliwości ich skojarzenia ze środkami z innych źródeł. Określenie potencjalnych możliwości i kierunków zmian, w postaci strategicznego planu gospodarczego i społecznego rozwoju gminy, wpływa na ożywienie przedsiębiorczości, na promocję gminy oraz przyciąganie inwestorów.

Celem opracowanej strategii jest także określenie horyzontu czasowego realizacji poszczególnych celów i zadań. W obecnych warunkach, przy zmianach od 1 stycznia 1999 r. granic administracyjnych, trudne jest określenie dłuższych horyzontów czasowych, a nawet krótsze, obejmujące lata 2016 – 2026, wymagać będą korekty. Zależać to będzie od

miejsca i rangi Gminy Raciąż w nowym układzie administracyjnym (województwo mazowieckie).

Dlatego zespół autorski proponuje, w okresie najbliższych lat, opracowanie planów terminowych (1 – 2 letnich) realizacji celów i zadań strategicznych dla poszczególnych kierunków rozwoju.

4. Metodologia opracowania strategii

Tryb prac nad Strategią Gminy Raciąż można podzielić na sześć głównych etapów.

I etap obejmował inspiracje Władz Samorządowych Gminy dotyczące potrzeby opracowania strategii. Etap ten poprzedzony był konsultacjami i dyskusjami z członkami lokalnej społeczności oraz autorami strategii. Zakończył się on podjęciem decyzji o konieczności opracowania strategii. Określono tryb, zakres i kolejność prac.

II etap obejmował ocenę stanu gospodarki Gminy, analizę jej zasobów, lokalnych rynków towarów, usług, pracy i kapitału oraz sytuacji demograficzno – zawodowej. Oceny dokonano na podstawie danych wtórnych z Urzędu Gminy Raciąż, gmin sąsiednich, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku.

Przy realizacji tego etapu prac niezwykle pomocne okazało się „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Raciąż” oraz Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla części obszaru gminy Raciąż, położonego w miejscowościach Budy Kraszewskie, Kraszewo-Gaczuły, Kraszewo-Rory, Pólka-Raciąż. Dokumenty te zostały opracowane przez Zespół projektanta arch. Wiesławę Wiklińską.

Zakończenie drugiego etapu stanowi raport o stanie gminy.

III etap to diagnoza i analiza rozwoju gminy. W etapie tym wykorzystano wyniki badań analitycznych według metody SWOT. Zakończenie tego etapu stanowi analiza watorów, słabych stron Gminy oraz ocena stanu Gminy Raciąż.

IV etap to opracowanie wstępnej wersji strategii rozwoju gminy. Przy opracowaniu tej wersji, określającej długofalowe cele główne i szczegółowe zadania oraz środki dla ich realizacji, korzystano z opinii ekspertów i miejscowych liderów.

V etap obejmował konsultacje z ekspertami i weryfikację przyjętej koncepcji strategii gminy.

VI etap to opracowanie całości strategii rozwoju gminy z uwzględnieniem wniosków i propozycji zgłaszanych w trakcie spotkań konsultacyjno – dyskusyjnych.

II. RAPORT O STANIE GMINY RACIAŻ

1. Ogólna charakterystyka gminy

1.1. Położenie

Gmina Raciąż położona jest w powiecie płońskim i województwie mazowieckim, na północnym zachodzie od Warszawy. Od północy Gmina graniczy z gminą Radzanów i Strzegowo z powiatu mławskiego oraz Siemiątkowo Koziębrodzkie z powiatu żuromińskiego, od północnego – zachodu z gminą Staroźreby i Drobin powiatu płockiego, od południowego – wschodu od strony zachodniej z gminą Zawidz z powiatu sierpeckiego, od południowego – wschodu z gminą Baboszewo z powiatu płońskiego, a od wschodu – Gliniojeck z powiatu ciechanowskiego.

Po drugiej wojnie światowej, do 1975 roku część Gminy Raciąż należała do powiatu sierpeckiego, a część stanowiąca obszar dawnej gminy Gralewo do powiatu płońskiego. W roku 1976 zlikwidowano gminę Gralewo i włączono większą jej część do Gminy Raciąż. W dawnym podziale administracyjnym (do 1999 r.) Gmina Raciąż należała do województwa ciechanowskiego.

Siedzibą władz samorządowych Gminy jest miasto Raciąż. Do roku 1992 była to siedziba władz miejsko – gminnych. W roku tym miasto uzyskało statut gminy wydzielonej.

Gmina Raciąż jest największą gminą wiejską w powiecie płońskim. Zajmuje powierzchnię 244,45 km², zamieszkała jest przez 8 489 mieszkańców. Przez teren Gminy przechodzi droga krajowa Nr 60 Łódź – Kutno – Płock – Ciechanów – Ostrów Mazowiecka – Białystok oraz linia kolejowa Nasielsk – Płońsk Sierpc. Ważniejszy układ komunikacyjny tj. droga międzynarodowa E 77 omija Gminę Raciąż od wschodu, a droga krajowa Nr 10 od zachodu.

Ostatnie dziesięciolecie podniosło znaczenie drogi Nr 60, jako osi komunikacyjnej Wschód – Zachód.

Gmina ma charakter rolniczy o wysokim poziomie rolnictwa, opartym o tradycyjnie wysoką kulturę rolną i dobre warunki przyrodniczo – glebowe.

Na terenie występują liczne zabytki, obiekty przyrodnicze i sakralne.

Warunki naturalne terenu Gminy Raciąż tj. rzeźba terenu, jakość gleb, zasoby wód powierzchniowych i gruntowych, pokrycie terenu i klimat, należy ocenić jako korzystne dla osadnictwa i działalności gospodarczej.

1.2. Rys historyczny

Osadnictwo na terenach dzisiejszej Gminy Raciąż rozpoczęło się wcześniej, o czym świadczy topór ze złamanym ostrzem, wykonany z rogu jelenia, znaleziony w okolicach Drozdowa. Stanowi ślad pobytu ludności kultury wstęgowej rytej. Topór należy datować prawdopodobnie na czasy między 4300 a 4000 r. p.n.e. Z okolic Drozdowa, Szczepkowa, Szapska, Kossobud oraz innych pochodzą również inne ciekawe znaleziska.

Intensywny rozwój osadnictwa zaczął się właściwie na początku procesu tworzenia się państwa polskiego w końcu X wieku. Raciąż – gród położony u zbiegu szlaków z centrum Mazowsza Płockiego na północ i północny – wschód, stał się ośrodkiem wczesnośredniowiecznego osadnictwa. W okresie XIII i XIV wieku tereny obecnej Gminy Raciąż wchodziły w skład kasztelani raciażskiej, która sięgała do rzeki Wkry.

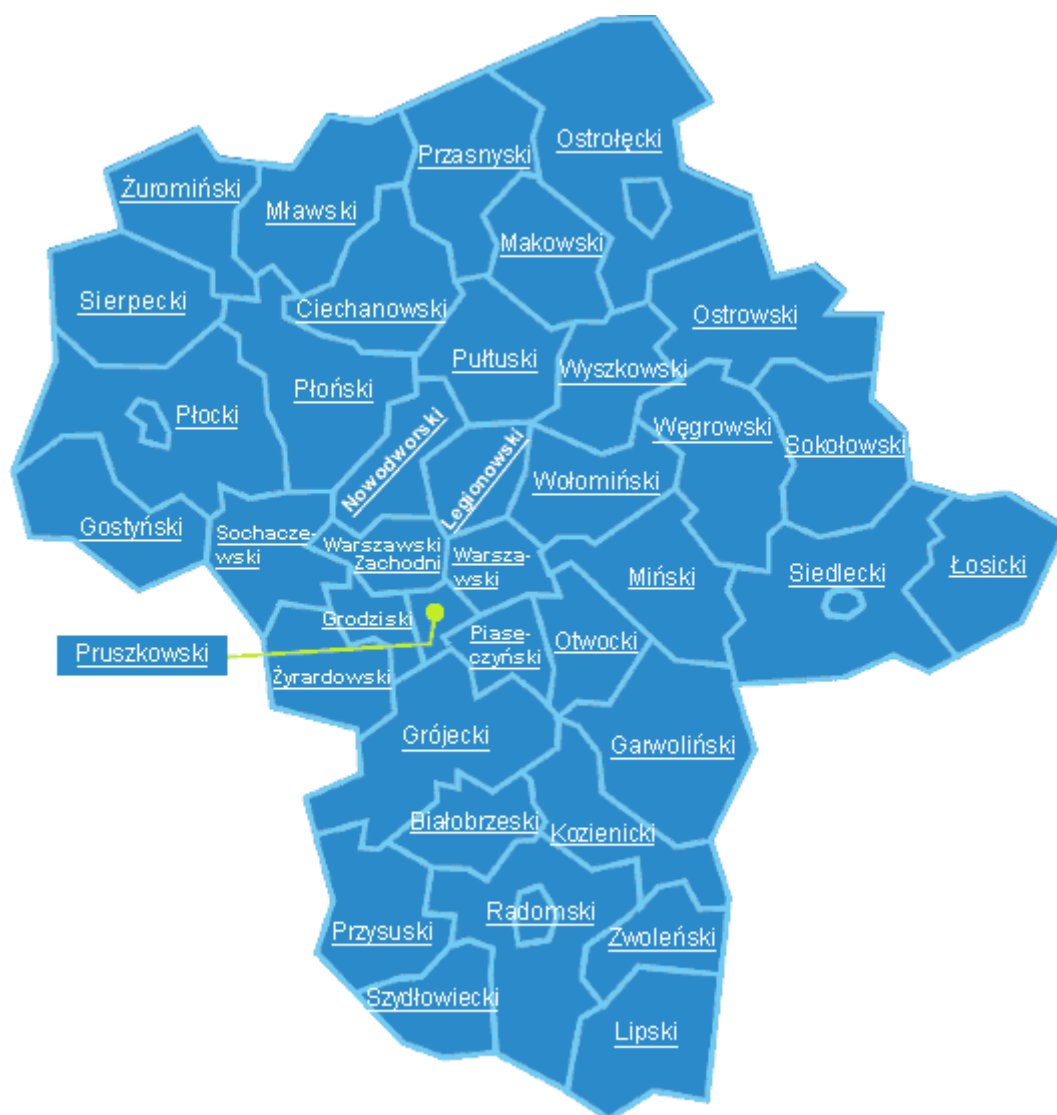
Po wojnach z Zakonem Krzyżackim północne Mazowsze zaczęło się szybko rozwijać dzięki dużemu zapotrzebowaniu na żywność w wygłodniałych Prusach. Mimo to osadnictwo na terenie dzisiejszej Gminy było dość słabe w porównaniu do innych rejonów Mazowsza.

Po upadku Rzeczypospolitej omawiany teren włączono do Prus, w okresie wojen napoleońskich Mazowsze znalazło się w Księstwie Warszawskim, a później w Królestwie Polskim. W roku 1867 Gminę włączono do powstałego powiatu sierpeckiego.

W czasie I wojny światowej, w styczniu 1915 r. tereny Gminy zajęli Niemcy. Pod koniec 1918 r. administrację przejęli Polacy. W roku 1920 na krótko teren ten zajęła armia radziecka. We wrześniu 1939 r. Rozpoczęła się okupacja niemiecka wraz z włączeniem terenu Gminy Raciąż do regencji ciechanowskiej w prowincji Prusy Wschodnie. Wyzwolenie nastąpiło w styczniu 1945 r.

Z historią omawianej Gminy wiążą się znane polskie rody jak: Chamscy, Dobrscy, Kossobudzcy i Koziębrodzczy.

Położenie powiatu płońskiego w województwie mazowieckim

Położenie Gminy Raciąż w powiecie płockim

1.3. Wiodąca funkcja Gminy

Raciąż jest Gminą rolniczą. Produkcja rolna w dobrych warunkach przyrodniczo – glebowych, z tradycyjnie wysokiej kulturze rolnej stanowi o charakterze rolniczym. Uprawiane są głównie: pszenica, buraki cukrowe, żyto, kukurydza, warzywa i sady.

Do istotnych czynników pozytywnie wyróżniającym Gminę Raciąż należy także stan środowiska naturalnego oraz występowanie na tym obszarze licznych zabytków i obiektów przyrodniczych.

1.4. Klimat

Gmina Raciąż, według regionalizacji Zapolskiej, znajduje się na pograniczu dwóch stref klimatycznych: III b i IV d i charakteryzuje się następującymi danymi z wielolecia:

-
- średnia roczna temperatura – 7,0 – 7,3 °C,
 - długość okresu wegetacji – 205 dni,
 - średnia ilość dni z przymrozkiem – 120 – 125 dni,
 - średnia ilość dni z pokrywą śnieżną – 50 – 55 dni,
 - średni roczny opad atmosferyczny – 560 mm.

Okolice Raciąży wyróżniają się jedną z najwyższych rocznych sum całkowitego promieniowania słonecznego. Najbardziej pogodnym miesiącem jest wrzesień, najwyższym zachmurzeniem odznaczają się listopad i grudzień. Rozkład opadów atmosferycznych przedstawia się niekorzystnie: roczna suma opadów wynosi około 560 mm i należy do jednej z najniższych w Polsce. Ostatnie dziesięciolecia charakteryzowały się podwyższoną średnią temperaturą roczną (lata 1981 – 1990; 8,2 °C, 1991 – 2000; 8,3 °C) oraz mniejszą ilością opadów atmosferycznych (lata 1951 – 1980; 505 mm, 1981 – 1990; 492 mm, 1991– 2000; 532mm). Niski poziom opadów, przy dużym nasłonecznieniu, powoduje okresowo niedobór wody w glebie i wpływa na ilość i jakość plonów.

Ogólnie warunki klimatyczne należy ocenić jako względnie korzystne gospodarczo.

1.5. Środowisko naturalne

1.5.1. Wprowadzenie

Gmina Raciąż leży na obrzeżu głównych ciągów lokalnych i krajowych powiązań przyrodniczych. W prawie w całości teren Gminy wpisany jest między korytarze ekologiczne towarzyszące Wkrze i Wiśle. Północny fragment, z doliną Raciążnicy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Gmina Raciąż w całości włączona jest w obszar funkcjonalny „Zielone Płuca Polski”.

1.5.2. Zasoby wodne

Cały obszar Gminy Raciąż znajduje się w całości w dorzeczu rzeki Wkry, przy czym 85 % powierzchni leży w zlewni rzeki Raciążnicy, która jest główną rzeką omawianego obszaru. Całkowita długość rzeki wynosi 56,9 km, a powierzchnia zlewni 616,7 km². Dopływami rzeki są Potok Zadębie, Krasówka, Rokitnica i Dobrzyca. Na rzekach i rowach funkcjonuje 379 budowli wodnych, głównie jazy, zastawki, progi, mosty i przepusty.

Dolina Raciążnicy wraz Potokiem Zadębie stanowi rozległą dolinę o szerokości 6 – 12 km, płaską, nadbudowaną formami wydmowymi z licznymi zagłębieniami terenowymi i zabagnieniami. Rzeka Raciążnica jest uregulowana na całym odcinku Gminy i miasta

Raciąża. Budowle wodne na rzekach umożliwiają nawodnienie podsiąkowe użytków zielonych.

Według opinii ekspertów (BIPROMEL) znaczna część zlewni Raciążnicy, powyżej ujścia Krasówki zagrożona jest występowaniem okresowych deficytów wody. Zasoby wód powierzchniowych rzeki, w górnym odcinku, są niewystarczające dla zaspokojenia potrzeb użytkowników i środowiska przyrodniczego.

Cieki wodne przepływające przez teren Gminy Raciąż zaliczono do II klasy czystości, z wyjątkiem rzeki Raciążnicy na odcinku od Raciąża do ujścia, którą zaliczono do III klasy.

Zasoby wód podziemnych są bogate, o dobrym zasilaniu. Dotyczy to głównie czwartorzędowego piętra wodonośnego, które przybiera postać zbiornika wód podziemnych w formie rynny wciętej w ły pstre pliocenijskie.

Wody użytkowe poziomu wodonośnego odznaczają się dobrą jakością. Stwierdzono jedynie podwyższoną zawartość żelaza i manganu, co jest charakterystyczne dla zdecydowanej większości wód podziemnych w Polsce. Zatwierdzone zasoby dyspozycyjne wody wynoszą $583,0 \text{ m}^3 * \text{h}^{-1}$, przy obecnym rozbiórce $27 \text{ m}^3 * \text{h}^{-1}$ a więc zaledwie 5 %.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych są zanieczyszczenia punktowe z gospodarstw rolnych i obszarowe z terenów rolniczych.

Gmina Raciąż znajduje się w rejonie synklinorium pomorsko – warszawskiego, gdzie można się spodziewać wód geotermalnych, o temperaturze 40 – 80 ° C. Wody te, po szczegółowych badaniach i analizie ekonomicznej, mogą być w przyszłości wykorzystane.

1.5.3. Gleby

Na południu i częściowo na południowym – zachodzie Gminy Raciąż dominują gleby bardzo dobre i dobre ze znacznym udziałem klasy III a i III b. Udział gleb klasy III najlepszych, objętych ochroną prawną wynosi 10 %. Gleby średnie, klasy IV a i IV b, skupiają się głównie w południowej części Gminy. Gleb tych jest około 35 %. Zarówno gleby klasy III i IV mają szansę na ponadprzeciętne plony. Gleby słabe, marginalne dla rolnictwa klasy V i VI dominują w środkowej części Gminy.

Odczyn gleb wskazuje na konieczność wapnowania na powierzchni około 29 %, wskazane na 26 %, a ograniczone na powierzchni 45 %. Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, według 100 stopniowej skali obliczona przez IUNG, dla obszaru Gminy Raciąż wynosi 56,5 punktów, co wskazuje na istniejące rezerwy intensyfikacji produkcji rolnej.

1.5.4. Budowa geologiczna

Obszar Gminy Raciąż znajduje się na pograniczu Wzniesienia Mazowiecko – Suwalskiego i Synklinorium Brzeźnego. Podłoże krystaliczne pokryte jest warstwą młodszych osadów o miąższości powyżej 2000 m. Spąg warstwy czwartorzędowej sięga około 50 – 100 m p.p.t. Tworzą go głównie piaski, pyły i glina zwałowa. W dolinach rzek i innych obniżeniach zalegają na plejstocenie utwory holoceniowe takie jak torfy, namuły, mułki, piaski i żwiry rzeczne. Miejscami występują piaski eoliczne, które w dolinie Raciążnicy przyjmują postać wydm.

Na terenie Gminy Raciąż brak znaczących zasobów surowców naturalnych. Występuje tu wyłącznie kruszywo budowlane o znaczeniu lokalnym.

1.5.5. Lasy

Ogólna powierzchnia lasów w Gminie Raciąż wynosi, wg stanu na 31.12.2013 r. 3682,45 ha, co stanowi 15,1 % obszaru. Większość są to lasy prywatne, o małej powierzchni, nastawione na pozyskanie drewna. Rozmieszczenie lasów jest nierównomierne. Nie stanowią zwartych powierzchni, są porożcinane gruntami rolnymi, użytkami zielonymi i nieużytkami. Lesistość poszczególnych wsi waha się od 0,1 do 69%. Niekorzystna jest również struktura wiekowa lasów. Lasy prywatne cechuje młody wiek, duże zróżnicowanie zwarcia i zadrzewienia.

Stan zdrowotny drzewostanów jest ogólnie zadawalający.

Stosunkowo niska lesistość Gminy, znacznie niższa niż średnia w województwie mazowieckim (29,4 %), może w najbliższym czasie poprawić się poprzez zalesienia gruntów marginalnych, unikając tym samym ich odłogowania.

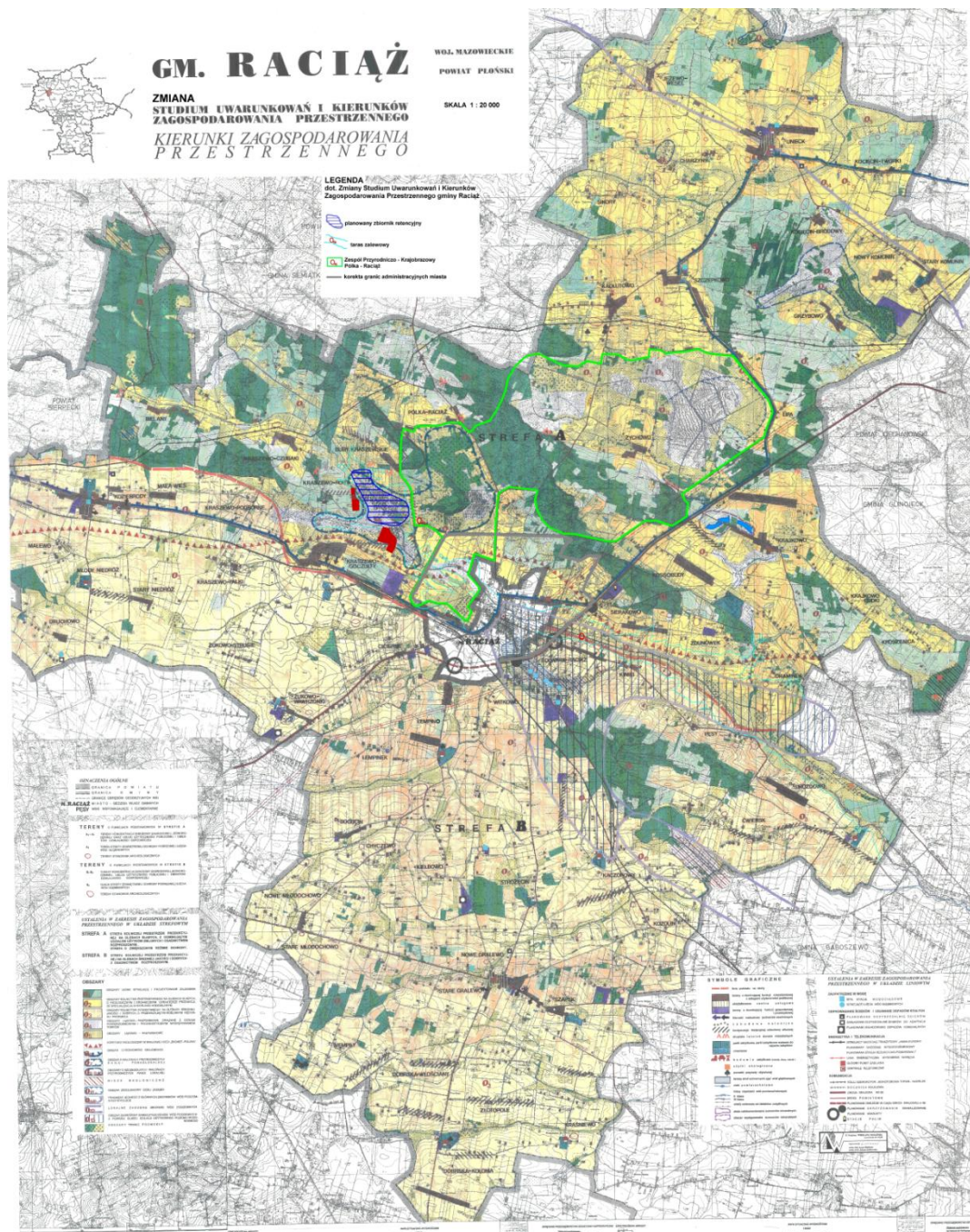
1.5.6. Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu, ustanowiony prawnie w skali byłego województwa ciechanowskiego Uchwałą Nr 59/X/90 WRN w Ciechanowie z dnia 23.04.1990, w granicach Gminy Raciąż obejmuje powierzchnie 8 904,4 ha, co stanowi 35,6 % ogólnej jej powierzchni. W strukturze przestrzennej jest to tzw. Obszar Nadwkrzański związany z pradoliną Wkry i jej dopływów.

Jest to typowy krajobraz wiejski, w którym pola uprawne poprzeplatane są niewielkimi enklawami lasów i zadrzewień. Cechy charakterystyczne Obszaru Nadwkrzańskiego to właśnie tereny rolno – leśne i łąkowo – pastwiskowe.

Pomimo przekształceń wiele gatunków roślinności leśnej, łąkowej i torfowiskowej tworzy bogactwo nisz ekologicznych. Na szczególną uwagę zasługują kompleksy torfowo –

bagienne, obszary związane ze zbiornikami wodnymi lub lokalnymi bagienkami oraz użytki ekologiczne.

 planowany zbiornik retencyjny

 taras zalewowy

 Zespół Przyrodniczo - Krajobrazowy Pólka - Raciąż

 korekta granic administracyjnych miasta

1.5.7. Zbiornik wodny „Kraszewo”

Gmina Raciąż zamierza budować w Kraszewie zbiornik retencyjny o powierzchni 93,54 ha. Rozważano trzy lokalizacje budowy zbiornika. Wybrano grunty położone na terenie trzech miejscowości: Budy Kraszewskie, Kraszewo Gaczułty i Kraszewo Rory - obok utworzonego w 2004 roku przez wojewodę, zespołu przyrodniczo krajobrazowego. Zbiornik retencyjny ma być budowany na Raciążnicy, na nieużytkach i torfowiskach. Ziemia z wykopu zbiornika (setki metrów sześciennych) zostanie wykorzystana do ukształtowania terenu przy zalewie. Wykupiono już 58,4588ha.

Planowana jest budowa zbiornika retencyjnego na terenie Gminy Raciąż, w otoczeniu Zespołu przyrodniczo – krajobrazowego Pólka – Raciąż, na rzece Raciążnicy, na gruntach wsi Budy Kraszewskie i Kraszewo Gaczułty. Budowa zbiornika jest uzasadniona potrzebą oszczędnego gospodarowania zasobami wodnymi w otoczeniu Zespołu przyrodniczo – krajobrazowego Pólka – Raciąż, np. retencja glebowo – gruntowa. Ponadto jednym z elementów prawidłowej gospodarki wodnej są działania z zakresu małej retencji, których zadaniem jest zwiększenie potencjalnych zdolności retencyjnych małych zlewni w celu ochrony przed powodzią i suszą z jednoczesną poprawą walorów przyrodniczych środowiska naturalnego, gospodarczych i rekreacyjnych.

Celem inwestycji jest:

1. Retencja wód powierzchniowych celem zaspokojenia potrzeb rolnictwa.
2. Stabilizacja zwierciadła wody w rzece Raciążnicy i na terenach będących pod wpływem procesów torfotwórczych.
3. Ochrona środowiska przyrodniczego, poprawa czystości wód powierzchniowych, powstrzymanie erozji.
4. Ochrona przeciwpowodziowa doliny rz. Raciążnicy w jej środkowym i dolnym biegu
5. Ochrona przeciwpożarowa.
6. Podniesienie walorów krajobrazowych.
7. Poprawa mikroklimatu w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika.
8. Wykorzystanie terenu zbiornika w planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego gminy.
9. Aktywizacja gospodarcza regionu.
10. Hodowla ryb – rekreacja przez wędkowanie

Teren przewidziany do zajęcia na budowę zbiornika (93,49ha) stanowią użytki zielone niskich klas bonitacyjnych, nieużytki oraz tereny porośnięte roślinnością drzewiastą i krzewiastą. Gospodarcze wykorzystanie gruntów ogranicza się tu do ekstensywnego eksploataowania pastwiskowego. Około 70% powierzchni terenu jest praktycznie zupełnie nie użytkowana (zdewastowana). Są to obszary znacznie obniżone w stosunku do naturalnych rzędnych terenu, co spowodowane zostało wydobywaniem torfu do celów opałowych. Obszary te są dostępne dla ludzi tylko podczas mroźnych zim, kiedy Zbiornik wodny „Kraszewo” na rzece Raciążnicy zamrożony grunt i woda nie stanowią zagrożenia i niebezpieczeństwa. Enklawy lasów i zakrzaczeń porasta przede wszystkim olsza czarna. Wartość rolniczo-gospodarcza tego terenu jest bardzo mała.

Na potrzebę budowy zbiornika w tej części zlewni rz. Raciążnicy wskazuje wiele opracowań z zakresu gospodarki wodnej i kształtowania środowiska:

- Bilans wodno-gospodarczy zlewni rzeki Wkry oprac. w 1993 r dla RZGW w Warszawie

- Studium ochrony, kształtowania i racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych w zlewni rz. Wkry na obszarze województwa ciechanowskiego

- Studium możliwości retencjonowania wód powierzchniowych województwa ciechanowskiego w zlewniach rzek: Wkry, Orzyca, Jeziora Zegrzyńskiego, Skrwy, Drwęcy i bezpośredniego oddziaływania Wisły

- Koncepcja techniczna budowy obiektów i urządzeń małej retencji w Gminie Raciąż „Bipromel” Warszawa 1996 r

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Raciąż

- Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego oprac. przez Przedsiębiorstwo Geologiczne „POLEGOL” SA w 2008 r – dokument, który po zatwierdzeniu przez Samorząd Województwa posiada status dokumentu regionalnego dającego podstawy do oceny propozycji projektów przygotowywanych na poziomie lokalnym.

1.5.8. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Pólka-Raciąż

W celu zachowania dziedzictwa przyrodniczego Gminy Raciąż ustanowiono Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Pólka -Raciąż. Zespół obejmuje powierzchnię 23,3 km². Na całym obszarze projektowanego Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego istnieje duża zmienność zarówno w pionowym jak i poziomym rozprzestrzenianiu się osadów. Różnica

względem wzniesień wynosi 22,6 m. Najwyższy punkt stanowi czoło wydmy k. Krajkowa (127,2 m npm) a najniższy to bagno „Topiele” (104,6 m npm) koło wsi Pólka-Raciąż. Wyraźnie w rzeźbie terenu uwidaczniają się ślady pobytu na tych ziemiach zlodowaceń, a w tym zwłaszcza środkowopolskiego.

Flora Zespołu charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem, od suchych borów sosnowych porastających wydmy do obszarów bagiennych ze stale stagnującą wodą. Obszary między wydmowe zajmuje silnie zróżnicowana i bogata w gatunki roślinność bagienna. Unikatowym bogactwem florystycznym odznaczają się tereny bagienne. Największe bagno między Żychowem a Szczepkowskimi Żalami jest pocięte gęstą siecią rowów melioracyjnych wypełnionych po brzegi wodą. Obniżenie odwadnia strumień Zadębie, wyprostowany, lecz z płynącą wolno wodą, na całym odcinku tworzy liczne rozlewiska. Na terenie Zespołu występuje wiele rodzajów siedlisk podlegających ochronie prawnej, należą do nich: wydmy śródlądowe z murawami szcztolichowymi; eutroficzne zbiorniki wodne; pionierskie murawy napiaskowe; niżowe łąki użytkowe ekstensywnie; szuwały wielkoturzycowe; łąg jesionowo - olszowy; łożowiska. Spośród roślin wyróżnia się ten obszar występowaniem gatunków objętych ścisłą ochroną, są to: sasanka łąkowa, pełnik europejski, storczyki.

Obszar Zespołu wyróżnia się bogactwem awifauny. Stwierdzono 100 gatunków ptaków, wśród nich 91 to gatunki lęgowe. Wyróżnia się wśród nich grupa morfologiczno-ekologiczna ptaków wodno-błotnych, reprezentowana przez 20 gatunków. Ponadto obszar Zespołu zamieszkiwany jest również przez ssaki, płazy i gady.

Ewenementem jest istnienie bogatego w faunę i rzadkie gatunki ptaków bagna nad Karsówką. Gniazduje tu bąk - gatunek zagrożony wyginięciem, żuraw - gatunek o dużej antropofii. Ponadto masowo występuje traszka zwyczajna.

W ekologiczny system obszarów chronionych gminy Raciąż wchodzi fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu ustanowiony uchwałą nr 59/X/90 WRN w Ciechanowie z 23.04.1990 r. Jest to tzw. Obszar Nadwkrzański związany z pradoliną Wkry i jej dopływów.

Łączna powierzchnia Obszaru Chronionego Krajobrazu w granicach gminy wynosi: 8 904,04 ha, tj. 35,6 % ogólnej powierzchni i zajmuje północno – zachodnią część gminy. Cechą charakterystyczną obszaru Nadwkrzańskiego to tereny rolno-leśne i łąkowo-pastwiskowe. Pomimo przekształceń wiele gatunków roślinności leśnej, łąkowej i torfowiskowej pozostało na tych obszarach, tworząc bogactwo nisz ekologicznych. Na uwagę zasługują kompleksy torfowo – bagienne takie jak: między Kocięcinem Brodowym, Komuninem Nowym, Grajewem, łącznie z lasem olchowym w południowej części; bagno

Rogale na gruntach wsi Charzyny; obszar bagienny na północnym skraju gminy na gruntach wsi Unieck; obszar źródłowy rz. Potok Zadębie na północ od Żychowa, przechodzący na zachód w bagienną dolinę tego ciekę aż do Krzyżaka Kodłutowskiego, zamknięty od zachodu formami wydmy; kompleks bagienny – torfowy na północ od wsi Kraszewo – Gaczuły towarzyszący dolinie rz. Raciążnicy z formacjami towarzyszącymi mu wydmy parabolicznych.

1.5.9. Podsumowanie

Stan środowiska naturalnego terenów Gminy Raciąż jest dobry, co czyni ten obszar szczególnie atrakcyjnym. Nie występują zakłady szczególnie uciążliwe dla przyrody, a nieliczne, istniejące posiadają zabezpieczenia przed ich szkodliwym oddziaływaniem. Liczne zabytki i obiekty przyrodnicze podnoszą walory przyrodnicze obszaru Gminy.

W ostatniej dekadzie zrealizowano wiele inwestycji i działań proekologicznych m.in. rozbudowano sieć wodociągową oraz stacje uzdatniania wody, wybudowano oczyszczalnię ścieków we wsi Koziębudy.

Jedyną uciążliwością dla środowiska są przebiegające przez teren Gminy szlaki komunikacji kołowej o dużej emisji skażeń i poważnym zagrożeniu w przypadku katastrof.

Stan środowiska winien być zachowany, gdyż stanowi o atucie tej Gminy. Dlatego wszelkie starania inwestycyjne powinny być czynione z należytą uwagą, nie pogarszającą stanu środowiska, a wręcz prowadzić do jego poprawy – zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju.

1.6. Powierzchnia i ludność

1.6.1. Powierzchnia i ludność gminy Raciąż, powiatu płońskiego i województwa mazowieckiego

Wyszczególnienie	Powierzchnia [km ²]	Ludność			gęstość zaludnienia na 1 km ²
		Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	
Gmina Raciąż	244,45	4172	4317	8489	36
Miasto Raciąż	3,82	2 416	2 246	4 662	555
Baboszewo	162,3	4 065	4 073	8 138	50
Dzierżążnia	102,1	1 901	1 908	3 809	37
Powiat	1380	45 028	43 797	88 825	65
Województwo mazowieckie	35558	4 088 517	3 741 416	7 829 933	146

źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż i GUS

Największe pod względem powierzchni i liczby ludności w Polsce jest województwo

mazowieckie. Liczba gmin w województwie mazowieckim wynosi 314, w tym miejskich 35 (w tym 11 gmin m. st. Warszawy), 229 gminy wiejskie i 50 gmin miejsko – wiejskich. W woj. mazowieckim jest 85 miast i 8540 miejscowości wiejskich (w tym 7324 wsi). Liczba miast na prawach powiatu w woj. mazowieckim wynosi 5, a liczba powiatów 37.

W Polsce mieszka ogółem (stan na 2014 r.) 38496 tys. osób, z czego 15 167 tys. na wsi, co stanowi 39,4 % ludności kraju. W woj. mazowieckim mieszka 5 307,3 tys. osób w tym na wsi 1 905,3 tys., co stanowi 35,9% ludności województwa.

1.6.2. Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską w 2013 roku

Liczba gmin						
	ogółem	poniżej 2000	2000-4999	5000-6999	7000-9999	10000 i więcej
Polska	2173	32	752	558	451	380
woj. mazowieckie	279	5	93	77	58	46
Ludność na wsi (w tys.)						
Polska	15237,8	49,4	2892,2	3320,2	3735,3	5240,7
woj. mazowieckie	1905,3	8,2	364,0	449,1	474,4	609,6

Zródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy Raciąż; stan na 31.12.2013

Gmina Raciąż jest jedną z 279 gmin w województwie mazowieckim. Zamieszkuje ją 8 489 mieszkańców.

1.7. Podział administracyjny gminy Raciąż

Lp.	Wieś	Powierzchnia [km ²]	Ludność			Gęstość zaludnienia osób/km ²
			Kobiety	Mężczyźni	Ogółem	
1.	Bielany	6,77	83	81	164	24,22
2.	Bogucin	2,36	25	39	64	27,12
3.	Budy Kraszewskie	6,02	58	65	123	20,43
4.	Charzyny	3,83	48	55	103	26,89
5.	Chyczewo	1,70	16	15	31	18,24
6.	Cieciersk	3,38	96	98	194	57,40
7.	Ćwiersk	4,64	56	59	115	24,78
8.	Dobrska- Kolonia	4,68	73	70	143	30,56
9.	Dobrska-Włościany	2,03	36	39	75	36,95
10.	Draminek	1,61	28	28	56	34,78
11.	Drozdowo	5,17	89	87	176	34,04
12.	Druchowo	2,65	33	40	73	27,55

13.	Folwark-Raciąż	1,11	52	41	93	83,78
14.	Grzybowo	4,82	44	49	93	19,29
15.	Jeżewo-Wesel	4,29	103	109	212	49,42
16.	Kaczorowy	5,15	164	146	310	60,19
17.	Kielbowo	4,30	47	59	109	25,35
18.	Kiniki	5,02	43	48	91	18,13
19.	Kocięcin- Brodowy	4,42	70	73	143	32,35
20.	Kocięcin-Tworki	2,68	16	26	42	15,67
21.	Kodlutowo	7,94	151	172	323	40,68
22.	Kossobudy	5,59	103	99	202	36,14
23.	Koziebrody	5,06	282	305	587	116,01
24.	Kozolin	3,48	69	66	135	38,79
25.	Krajkowo	7,38	108	104	212	28,73
26.	Krajkowo-Budki	1,26	25	21	46	36,51
27.	Kraszewo-Czubaki	6,23	66	82	148	23,76
28.	Kraszewo-Falki	3,45	65	64	129	37,39
29.	Kraszewo-Gaczulty	5,35	94	95	189	35,33
30.	Kraszewo Podborne	2,47	58	75	133	53,85
31.	Kraszewo-Rory	1,66	31	24	55	33,13
32.	Kraszewo-Sławęcin	1,42	32	27	59	41,55
33.	Kraśniewo	2,33	54	49	103	44,21
34.	Kruszenica	2,73	28	27	55	20,15
35.	Lipa	2,45	32	35	67	27,35
36.	Lempin	3,32	85	100	185	55,72
37.	Lempinek	2,19	19	20	39	17,81
38.	Malewo	1,02	18	20	38	37,25
39.	Mała Wieś	2,18	61	59	120	55,05
40.	Młody Niedróż	2,32	34	38	72	31,03
41.	Nowe Gralewo	3,48	49	64	113	32,47
42.	Nowe Młodochowo	3,49	52	65	117	33,52
43.	Nowy Komunin	3,59	69	74	143	39,83
44.	Pęsy	3,22	17	16	33	10,25
45.	Pólka-Raciąż	11,56	136	150	286	24,74
46.	Sierakowo	2,45	95	78	173	70,61
47.	Sikory	2,68	17	14	31	11,57
48.	Stare Młodochowo	2,47	26	24	50	20,24
49.	Stare Gralewo	4,32	115	108	223	51,62
50.	Stary Komunin	1,23	58	41	99	80,49
51.	Stary Niedróż	2,24	30	26	56	25,00

52.	Strożecin	6,65	105	116	221	33,23
53.	Szapsk	5,60	116	105	221	39,46
54.	Szczepkowo	8,27	122	101	223	26,96
55.	Unieck	9,46	196	188	384	40,59
56.	Wępiły	3,98	61	75	136	34,17
57.	Witkowo	3,42	64	64	128	37,43
58.	Zdunówek	2,93	27	35	62	21,16
59.	Złotopole	2,67	42	47	89	33,33
60.	Żukowo-Strusie	2,19	24	25	49	22,37
61.	Żukowo-Wawrzonki	5,01	108	132	240	47,90
62.	Żychowo	6,93	48	60	108	15,58
	Razem Gmina	244	4172	4317	8489	34,79

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy Raciąż; stan na 19.10.2015

Gęstość zaludnienia w gminie Raciąż jest bardzo niska i wynosi 34,79 osób na 1 km² przy gęstości zaludnienia w Polsce wynoszącej 123 osoby na 1 km² i 150 osób w województwie mazowieckim. Gęstość zaludnienia w poszczególnych wsiach jest bardzo zróżnicowana, najwyższa jest we wsi Koziebrody, wynosi 116,01 osób na 1 km² i dorównuje niemal średniej dla Polski, najniższa jest we wsi Pęsy i wynosi zaledwie 10,25 osoby na 1 km².

2. LUDNOŚĆ I ZATRUDNIENIE

2.1. Gęstość zaludnienia

2.1.1. Przyrost naturalny ludności w Gminie Raciąż

Lata	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2002	101	114	95	+19
2003	91	85	113	-28
2004	69	98	123	-25
2005	82	104	121	-17
2006	116	98	115	-17
2007	115	92	121	-29
2008	130	101	115	-14
2010	90	96	115	-19
2011	88	91	123	-32
2012	80	84	116	-32
2013	92	86	90	-4
2014	97	93	126	-32

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż

Od 2003 roku w Gminie Raciąż obserwuje się systematyczny spadek liczby urodzeń. Najmniej urodzeń miało miejsce w roku 2012. Niestety jest to stała tendencja i brak jest symptomów mogących świadczyć o jej zmianie. Od kilku lat na podobnym poziomie utrzymuje się liczba małżeństw, która średnio wynosi około 95 rocznie. Zaobserwowano również stały wzrost liczby zgonów, która w roku 2014 przekroczyła 126. Wszystkie wymienione czynniki mają negatywny wpływ na utrzymujący się od wielu lat ujemny przyrost naturalny, czego efektem jest stały spadek liczby ludności Gminy Raciąż. Tendencja ta stanowi odzwierciedlenie ogólnej sytuacji panującej w Polsce i powiecie płońskim.

2.1.2. Prognoza ludności według wieku (stan na 2015 r.) w tys.

	2020	2030	2040	2050
Polska	38137,8	37185,1	35668,2	33950,6
woj. mazowieckie	5388,3	5418,3	5374,7	5318,7
wieś	1932,2	1966,9	1969,0	1949,7
powiat płoński	88,04	86,25	82,96	78,78

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy Raciąż; stan na 01.11.2015

Liczba ludności w Polsce w 2020 r. będzie według prognozy najwyższa, natomiast liczba ludności w woj. mazowieckim w 2030 będzie według prognozy najwyższa. W kolejnych latach będzie następował systematyczny spadek liczby ludności. Ludność na wsi mazowieckiej i w powiecie płońskim według prognozy będzie systematycznie zwiększała się do roku 2040, zaś w roku 2050 nastąpi spadek liczby ludności mieszkającej na wsi.

Wraz ze zmianą liczby ludności zmianie również ulegnie liczba ludności według wieku. Szczegółowe dane zamieszczono w tabeli poniżej.

Prognoza ludności według wieku (stan na 2015 r.) w tys.

	przedprodukcyjny				produkcyjny				poprodukcyjny			
	2015	2020	2030	2050	2015	2020	2030	2050	2015	2020	2030	2050
Polska	6876,3	6732,9	5931,4	4963,4	24014,6	2787,6,	21504,1	16582,7	7528,1	8617,3	9749,5	12404,5
woj. mazowieckie	987,8	1005,9	916,0	834,7	3281,5	3168,7	3147,7	2621,0	1071,8	1213,7	1354,6	1863,0
powiat płoński	19,6	19,4	17,6	-	47,7	44,8	41,3	-	19,5	21,9	23,4	-

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

Największe zmiany dotyczą wzrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, co nazywane jest procesem starzenia się społeczeństwa. Dotyczyć ono będzie Polski, woj. mazowieckiego i powiatu płońskiego.

Najwyższe tempo wzrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (rok 2050 w stosunku do 2015) charakteryzować będzie Polskę i wyniesie 164,8 %, w woj. mazowieckim 173,8 %, natomiast w powiecie płońskim 120 %. Tak duże przewidywane w prognozie ludności tempo jej wzrostu w wieku poprodukcyjnym wskazuje na konieczność zabezpieczeń socjalnych dla tej grupy ludności.

Dla Gminy Raciąż, w której udział ludności w wieku poprodukcyjnym w 2014 roku wynosił 18 %, już teraz oznaczać to powinno rozważanie możliwości wykorzystania istniejących budynków (starych szkół) lub przeznaczenie nowych terenów pod budowę domów opieki. Będą to miejsca pracy dla osób w wieku produkcyjnym w Gminie Raciąż, a ze względu na bliskość Warszawy także dla jej mieszkańców w wieku poprodukcyjnym możliwość funkcjonowania w czystym środowisku. Wymaga to jednak ciągłej pracy nad dalszym wzbogacaniem gminy w infrastrukturę.

2.2. Migracje ludności w Gminie Raciąż

Wyszczególnienie	Napływ ludności			Odpływ ludności			Saldo
	Ogółem	Z miast	Ze wsi	Ogółem	Do miast	Na wieś	
Raciąż	93	38	55	106	71	35	- 13

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż; stan na 31.2001r.

Wyszczególnienie	Napływ ludności			Odpływ ludności			Saldo
	Ogółem	Z miast	Ze wsi	Ogółem	Do miast	Na wieś	
Raciąż	109	54	55	113	87	26	- 4

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż; stan na 31.12.2014 r.

Saldo migracji zmalało w 2014 r. w porównaniu do 2001 r. o 9 osób.

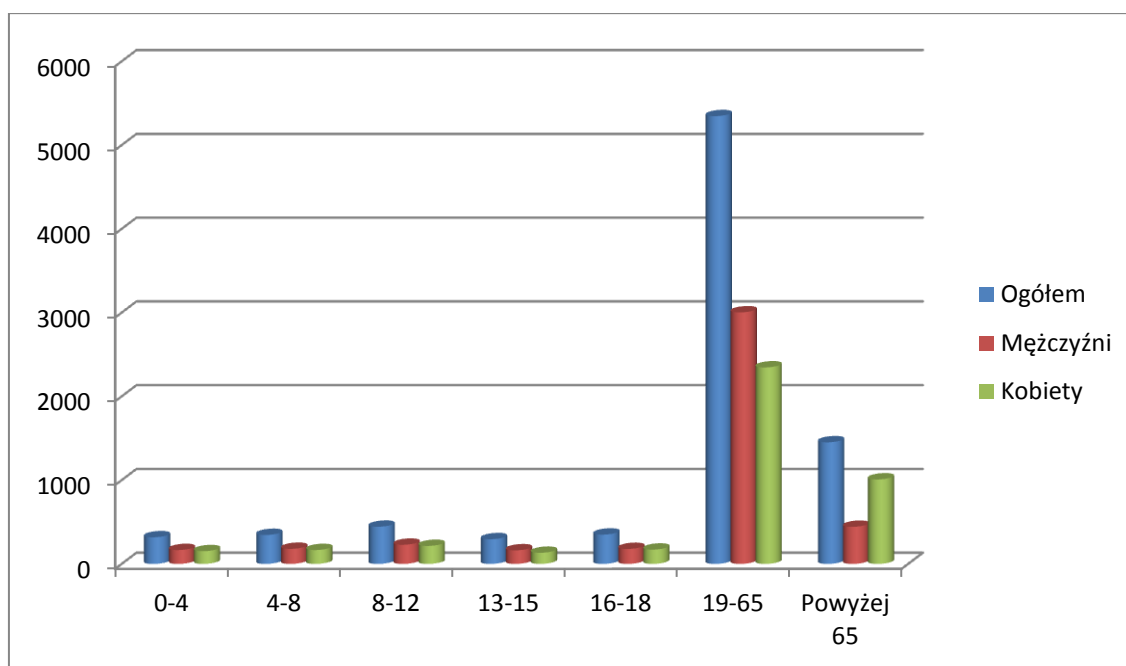
2.3. Struktura ludności w Gminie Raciąż według wieku i płci

Podział wiekowy	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Udział kobiet %	Liczba kobiet na 100 mężczyzn
0-3	318	166	152	47,8	92
4-7	346	180	166	48,0	92
8-12	444	229	215	48,4	94
13-15	295	162	133	45,1	82
16-18	350	179	171	48,9	95

19-65	5349	3003	2346	43,9	78
Powyżej 65	1452	443	1009	69,5	228
Razem	8 554	4 362	4 192	49	96

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż; stan na 31.12.2014 r.

Udział kobiet w społeczności gminy Raciąż wynosi średnio 49 %, a w niektórych tylko okresach (powyżej 65 lat) przewyższa liczbę mężczyzn. Udział kobiet w Polsce i woj. mazowieckim jest wyższy i przekracza 51 %.

Największą grupę mieszkańców Gminy Raciąż stanowią osoby w wieku produkcyjnym, stanowią 62 % ogólnej liczby mieszkańców, z czego 35 % stanowią kobiety a 27 % stanowią mężczyźni. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi 17 % populacji Gminy Raciąż. W przedziale wiekowym > 65 roku życia dominują kobiety, gdzie stanowią 69 % ogółu osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast mężczyźni stanowią jedynie 31 % populacji. Różnica ta jest zgodna z tendencją ogólnopolską i wynika w głównej mierze z dłuższej średniej życia dla kobiet niż dla mężczyzn.

Ludność według płci i wieku w 2014 roku

	ogółem	mężczyźni	kobiety	% udział kobiet
Polska	38 495,6	18 629,5	19 866,1	51,6
woj. mazowieckie	5 316,8	2 543,8	2 773,1	52,2
Raciąż*	8 554	4 362	4 192	49

* Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż; stan na 31.12.2014 r.

2.4. Pracujący i bezrobotni

2.4.1. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w Gminie Raciąż

Wiek	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	Osób	%	Osób	%	Osób	%
Przedprodukcyjny	1 753	20	916	21	837	20
Produkcyjny	5 349	63	3 003	69	2 346	56
Poprodukcyjny	1 452	17	443	10	1 009	24
Razem	8 554	100	4 362	100	4 192	100

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż; stan na 31.12.2014 r.

2.4.2 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2014 roku w tys.

	Ogółem	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
Polska	38495,7	6995,4	24422,1	7078,2
woj. mazowieckie	5316,8	984,1	3319,9	1012,8
Udział	13,81	14,07	13,59	14,31
Wieś				
Polska	15237,8	3104,6	9659,0	2474,2
woj. mazowieckie	1905,3	393,6	1191,4	320,4
Udział	12,50	12,68	12,33	12,95

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

2.4.3 Struktura ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2014 roku w %

	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
Polska	18,2	63,4	18,4
Woj. mazowieckie	18,5	62,4	19,1
powiat płoński	15,6	66,2	18,2
Wieś			
Polska	20,4	63,4	16,2
Woj. mazowieckie	20,7	62,5	16,8
Raciąż	20,5	62,5	17

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy Raciąż

W gminie Raciąż jest większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym i większy w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do wsi w Polsce i woj. mazowieckim.

2.5. BEZROBOCIE

2.5.1. Bezrobocie w Polsce

Sierpień 2014	Lipiec 2015	Wyszczególnienie	Sierpień 2015
1853,2	1585,7	Bezrobotni zarejestrowani w tys.	1563,5
11,7	10,1	Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	10
182,9	194,8	Bezrobotni nowo zarejestrowani (napływ) w tys.	173,5
208,2	231,4	Osoby wyłączone z ewidencji (odpływ) w tys.	195,6
74,5	92,3	Oferty pracy w tys.	97,9

Źródło: dane GUS

W końcu sierpnia 2015 r. liczba bezrobotnych z zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 1563,5 tys. osób (w tym 833,0 tys. kobiet) i była niższa zarówno w porównaniu z ubiegłym miesiącem, jak i analogicznym okresem ubiegłego roku. Podobnie obniżeniu uległa stopa bezrobocia: bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy w końcu sierpnia 2015 r. stanowili 10,0% cywilnej ludności aktywnej zawodowo (w lipcu 2015 r. – 10,1%; w sierpniu 2014 r. – 11,7%). W końcu omawianego miesiąca urzędy pracy dysponowały ofertami pracy dla 97,9 tys. osób, natomiast w lipcu 92,3 tys. ofert pracy a przed rokiem 74,5 tys. ofert pracy). Z przedstawionego zestawienia wynika, że od kilku lat sytuacja na rynku pracy ulega stopniowej i trwałej poprawie. W najbliższym okresie należy się spodziewać dalszego, lecz dość powolnego spadku poziomu bezrobocia.

2.5.2. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie płońskim i Gminie Raciąż

Rok	Liczba bezrobotnych			W tym kobiety		
	PUP Płońsk	Raciąż	%	PUP Płońsk	Raciąż	%
2002	9835	1067	10,85	4869	511	10,49
2003	9163	1027	11,21	4606	489	10,62
2004	8641	997	11,54	4310	506	11,74
2005	8233	970	11,78	4098	480	11,71
2006	7033	826	11,74	3742	435	11,62
2007	6101	707	11,59	3258	376	11,54
2008	4510	495	10,98	2345	262	11,17
2009	5597	604	10,79	2741	280	10,22
2010	5552	614	11,06	2744	293	10,68

2011	5808	616	10,61	2967	314	10,58
2012	6112	658	10,77	3005	310	10,32
2013	6205	621	10,01	3016	297	9,85
2014	5618	505	8,99	2749	246	8,95

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku

Bezrobotni Gminy Raciąż stanowią około 10% bezrobotnych powiatu płońskiego.

2.5.3 Struktura bezrobocia w Gminie Raciąż w latach 2002-2014

Rok	Nowo zarejestrowani		Podjęli pracę		Zarejestrowani na koniec miesiąca			
	Razem	Kobiety	Razem	Kobiety	Ogółem		Bez prawa do zasiłku	
					Razem	Kobiety	Razem	Kobiety
2002	539	189	275	100	1067	511	911	470
2005	581	193	356	114	970	480	836	445
2011	596	279	301	130	616	314	548	347
2014	598	248	334	157	505	246	457	228

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku

2.5.4. Bezrobotni według wieku w Gminie Raciąż i Polsce

Wiek	Bezrobotni							
	Raciąż				Polska w tys.			
	Ogółem		Kobiety		Ogółem	%	Kobiety	
	Liczba	%	Liczba	%			Liczba	%
24 lata i mniej	189	28,4	99	38,3	385 tys.	18,2	197 tys.	18,5
25 – 34 lat	180	27,1	60	23,2	627 tys.	29,8	357 tys.	33,6
35 – 44 lat	116	17,4	39	15,1	426 tys.	20,2	229 tys.	21,5
45 – 54 lat	116	17,4	43	16,6	390 tys.	18,5	189 tys.	17,8
55 i więcej	64	9,6	17	6,8	281 tys.	13,3	92 tys.	8,6
Razem	665	100	258	100	2 109 tys.	100	1 064 tys.	100

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku oraz GUS

Bezrobotni w Gminie Raciąż w 80% nie posiadają prawa do zasiłku, podobnie jak w całej Polsce.

Większość populacji bezrobotnych w Polsce stanowią kobiety, natomiast w gminie Raciąż większość bezrobotnych stanowią mężczyźni. Bezrobotne kobiety były młode, a udział kobiet w wieku do 34 lat był znacząco wyższy w gminie Raciąż niż dla Polski. Świadczy to o bezrobociu głównie absolwentów szkół, co w przyszłości może być powodem ich migracji w poszukiwaniu pracy. Dlatego już teraz w strategii rozwoju gminy należy to

uwzględnić poprzez podjęcie działań w kierunku stworzenia nowych miejsc pracy z zapewnieniem doksztalcenia istniejących zasobów siły roboczej pod kątem przyszłych oczekiwań rynku pracy.

2.5.5. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w Gminie Raciąż i Polsce

Czas pozostawania bez pracy	Raciąż			
	Ogółem		Kobiety	
	Liczba	%	Liczba	%
	do 1 miesiąca	65	9,8	33
1-3 miesięcy	85	12,8	26	10,1
3 – 6 miesięcy	113	17,0	27	10,5
6 – 12 miesięcy	125	18,8	28	10,9
12 – 24 miesięcy	114	17,1	58	22,4
Powyżej 24 miesięcy	163	24,5	86	33,3
Razem	665	100	258	100

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku oraz GUS

Liczba osób długotrwale poszukujących pracy (powyżej 12 miesięcy) wynosiła w gminie Raciąż 665 osób co stanowiło 24,5 % ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

W gminie Raciąż udział w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych stanowią osoby długotrwale poszukujące pracy. Wskazuje to na trwającą od dłuższego czasu niemożność podjęcia pracy. Jest to wynikiem braku ofert pracy na rynku i wymagać będzie od gminy wzmoczenia aktywności w likwidowaniu bezrobocia. Strategia wskazuje niektóre potencjalne kierunki, jednak szczegółowe rozwiązania winny być wypracowane przez aktyw gminy, Powiatowy Urząd Pracy z wykorzystaniem bazy edukacyjnej i funduszy pomocowych na ten cel.

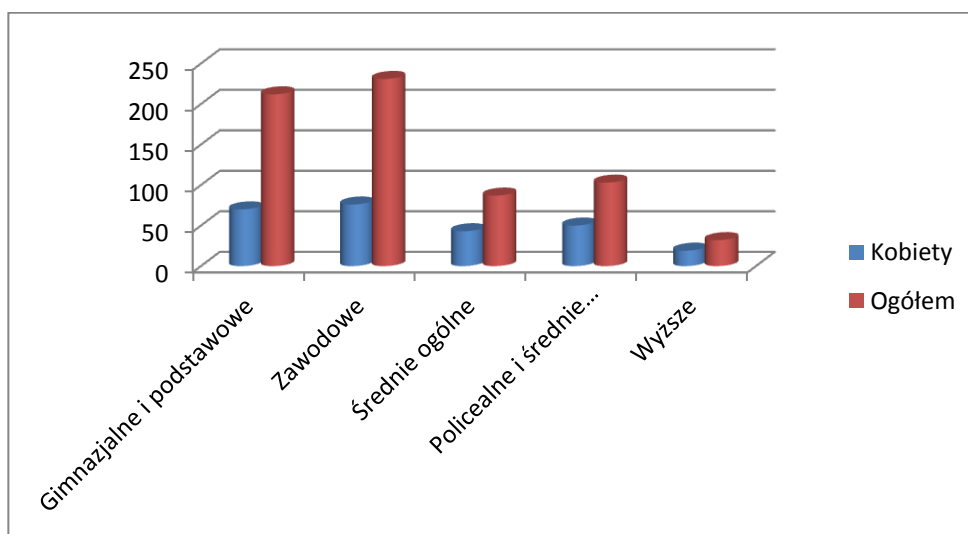
2.5.6. Bezrobotni według wykształcenia w Gminie Raciąż i Polsce

Wykształcenie	Bezrobotni							
	Raciąż				Polska			
	Ogółem		Kobiety		Ogółem		Kobiety	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Gimnazjalne i podstawowe	212	31,9	70	27,1	578 tys.	27,4	240 tys.	22,5
Zawodowe	231	34,7	76	29,5	587 tys.	27,8	242 tys.	22,7
Średnie ogólne	87	13,1	43	16,7	234 tys.	11,1	150 tys.	14,1
Policealne i średnie zawodowe	103	15,5	50	19,4	467 tys.	22,1	270 tys.	25,4
Wyższe	32	4,8	19	7,3	243 tys.	11,5	163 tys.	15,3
Razem	665	100	258	100	2 109 tys.	100	1 065 tys.	100

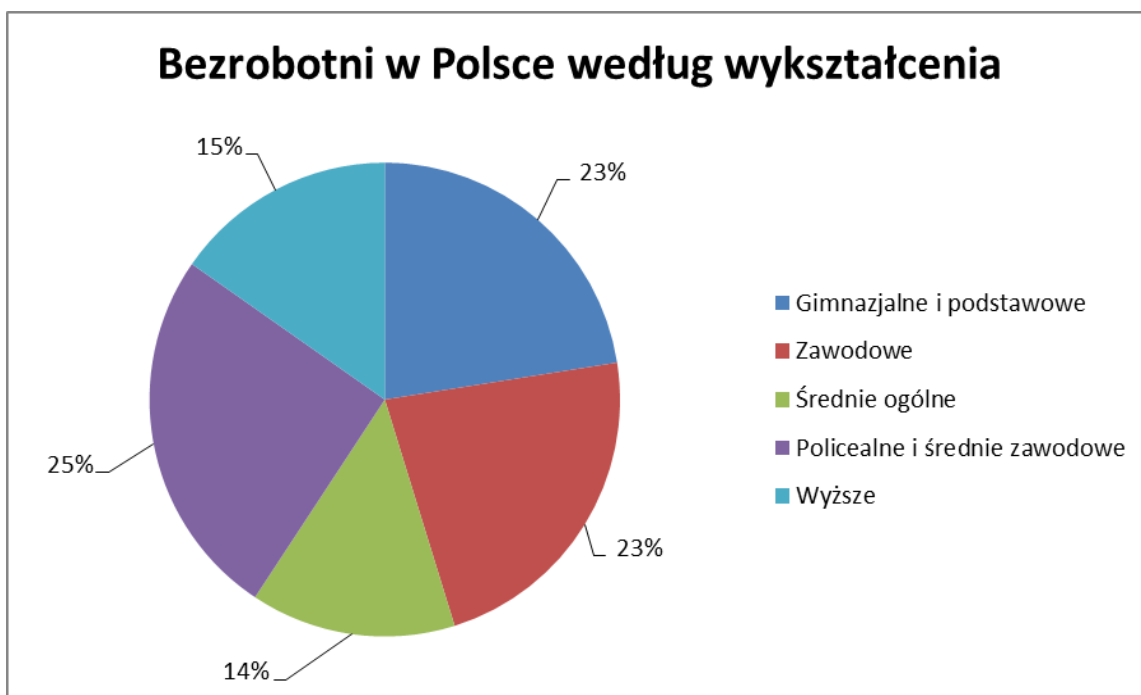
Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku oraz GUS

Większość bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy wśród bezrobotnych to osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe i niższe. Bezrobotne kobiety charakteryzowały się korzystniejszą strukturą wykształcenia niż mężczyźni, bowiem 54,7 % kobiet bezrobotnych w Polsce i 43,4 % w gminie Raciąż posiadało wykształcenie średnie i wyższe.

Bezrobotni w Gminie Raciąż według wykształcenia

Bezrobotni w Polsce według wykształcenia

2.5.7. Bezrobotni według stażu pracy w Gminie Raciąż i Polsce

Staż pracy	Bezrobotni							
	Raciąż				Polska			
	Ogółem		Kobiety		Ogółem		Kobiety	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Do 1 roku	87	13,1	45	17,4	330 tys.	15,6	182 tys.	17,1
1 – 5 lat	167	25,1	55	21,3	478 tys.	22,7	247 tys.	23,2
5 – 10 lat	99	14,9	28	10,9	304 tys.	14,4	156 tys.	14,6
10 – 20 lat	88	13,2	26	10,1	315 tys.	14,9	155 tys.	14,5
20 – 30 lat	27	4,1	3	1,2	222 tys.	10,5	88 tys.	8,3
30 i więcej	7	1,1	2	0,8	86 tys.	4,1	27 tys.	2,5
Bez stażu	190	28,6	99	38,4	374 tys.	17,8	210 tys.	19,7
Razem	665	100	258	100	2 109 tys.	100	1 065 tys.	100

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku oraz GUS

Bezrobotni bez stażu pracy w Gminie Raciąż stanowią ponad 1/3 wszystkich bezrobotnych, podczas gdy w Polsce wskaźnik ten jest dużo niższy. Stwarza to niekorzystne warunki dla absolwentów, którzy nie znajdują pracy na lokalnym rynku, co przyczynia się do powstawania patologii, a w kontekście znacznego udziału długotrwale bezrobotnych nie rokuje dobrze. Stąd konieczność wyłonienia grupy osób współdziałających w celu stworzenia nowych miejsc pracy.

2.5.8 Stopa bezrobocia w Polsce, woj. mazowieckim i powiecie płońskim

Stopa bezrobocia	2005				2010				2014			
	03	06	09	12	03	06	09	12	03	06	09	12
Polska	19,2	18,0	17,6	17,6	13,0	11,7	11,5	12,4	13,5	12,0	11,5	11,4
woj. mazowieckie	14,8	14,2	13,9	13,8	9,7	9,2	8,9	9,4	11,2	10,3	10,0	9,6
powiat płoński	24,6	23,7	23,1	22,5	17,6	16,5	16,4	16,6	18,5	17,2	16,9	16,0

Źródło: dane GUS

Stopa bezrobocia w Gminie Raciąż jest niższa niż w powiecie płońskim, jednak na poziomie stopy bezrobocia w Polsce i wyższa niż w woj. mazowieckim. Jednak na wsi występuje zjawisko bezrobocia ukrytego, które nie rejestrowane nie powiększa stopy bezrobocia ujmowanej w statystyce. Oznacza to jednak, że stopa bezrobocia jest faktycznie znacznie wyższa i dlatego w strategii należy walce z bezrobociem nadać właściwą rangę zapewniając programy aktywnego przeciwdziałania wpisanego w zadania gminy.

2.6. Działania PUP i innych organizacji związane z lokalnym rynkiem pracy w 2014 r.

Lp.	Podjęmowane działania	Liczba objętych aktywizacji zawodowej bezrobotnych programem
1.	Roboty publiczne	228
2.	Prace interwencyjne	113
3.	Staże	117
4.	Szkolenia	111
5.	Dotacje	61
6.	Doposażenia	49
Ogółem		739

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku

W powiecie płońskim w ramach aktywizacji zawodowej najczęściej Powiatowy Urząd Pracy kieruje osoby bezrobotne do programu aktywizacji zawodowej, polegającej na udziale w pracach interwencyjnych i robotach publicznych. Stosunkowo niewielką grupę stanowili bezrobotni, którzy skorzystali z dotacji. Około 15 % bezrobotnych biorących udział w aktywizacji zawodowej skorzystało z szkoleń. Fakt ten uznać należy za właściwe starania, gdyż właśnie poprzez szkolenia bezrobotni zdobywają nowe kwalifikacje potrzebne na lokalnym rynku pracy.

Za najskuteczniejszą formę przeciwdziałania bezrobociu uważa zatrudnianie przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych oraz kierowanie na staż. W wyniku pomocy urzędów pracy skierowano na szkolenie 111 osób. Do prac interwencyjnych skierowano 113 osób, więcej było skierowań do robót publicznych – 228 osób.

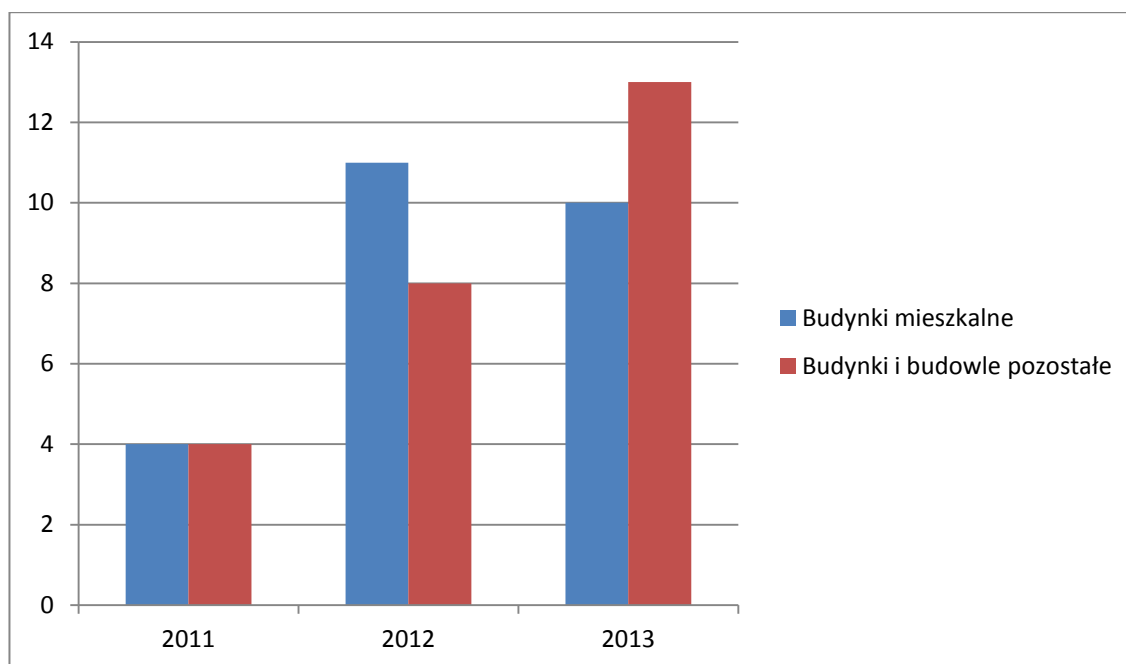
3. WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby mieszkaniowe w Gminie Raciąż

Liczba		Liczba osób		Powierzchnia użytkowa w m ²	
mieszkań	osób	Na 1 mieszkanie	Na 1 izbę	Na 1 mieszkanie	Na 1 osobę
2195	8554	3,9	1	21,93	5,62

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Nowo wybudowane budynki mieszkalne i pozostałe budowle w Gminie Raciąż

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego średnia wielkość mieszkania w Polsce to 73 m² natomiast średnia powierzchnia użytkowa na jednego mieszkańca to 26,3m². Średnia powierzchnia mieszkania w Gminie Raciąż nie odbiega znacząco od średniej krajowej, natomiast średnia powierzchnia użytkowa mieszkańca na osobę jest ponad 20m² mniejsza od ogólnopolskiej. Wynika to głównie ze struktury rodzin zamieszkujących tereny wiejskie. Są to w znacznej mierze rodziny wielopokoleniowe składające się z dzieci i rodziców oraz dziadków. Wielkość powierzchni mieszkania na jedną osobę będzie się systematycznie zwiększała. Wynika to z dwóch czynników: po pierwsze systematycznie spada liczba ludności Gminy, po drugie rośnie liczba nowo budowanych domów mieszkalnych.

4. OPIEKA ZDROWOTNA

4.1. Liczba pracowników służby zdrowia w Gminie Raciąż

Ośrodek Zdrowia	Koziebrody	Unieck	Gralewo	
Pracownicy służby zdrowia	Liczba pracowników			Razem
Lekarze rodzinni	-	2	2	4
Pediatrzy	1	-	-	1
Stomatolodzy	-	-	1	1

Chirurdzy	1	-	1	2
Neurologdzy	1	-		1
Pielęgniarki	2	1	2	5
Razem	5	3	6	14

Źródło: dane Ośrodków Zdrowia w Gminie Raciąż

Mieszkańcy Gminy Raciąż korzystają w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej z trzech niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej usytuowanych w Koziebrodach, Uniecku oraz w Nowym Gralewie, gdzie zatrudnionych jest pięciu lekarzy rodzinnych, w tym pediatra, pięć pielęgniarek oraz lekarze innych specjalności m.in. chirurg i neurolog. Mieszkańcy mają również do dyspozycji gabinet stomatologiczny w Nowym Gralewie.

W Gminie Raciąż funkcjonują dwa punkty apteczne. Znajdują się przy ośrodkach zdrowia w Uniecku oraz Nowym Gralewie. Mieszkańcy gminy korzystają również z opieki zdrowotnej w ośrodkach zdrowia znajdujących się na terenie miasta Raciąż. Na terenie miasta Raciąż znajdują się dwie przychodnie zdrowia z których korzystają mieszkańcy oraz trzy apteki. Ze względu na niewielką odległość niektórych miejscowości gminy Raciąż od Miasta Raciąż wielu mieszkańców Gminy Raciąż korzysta z usług przychodni oraz punktów aptecznych.

Najbliższy szpital i poradnie specjalistyczne, z których korzystają mieszkańcy Gminy znajdują się w mieście powiatowym Płońsku oddalonym od Gminy o ok. 25 kilometrów.

5. POMOC SPOŁECZNA

Realizację zadań z zakresu Pomocy Społecznej w Gminie Raciąż koordynuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W szczególności podejmowane są na rzecz mieszkańców Gminy Raciąż czynności, określone w przepisach prawa jako zadania własne gminy, zadania zlecone gminie, oraz zadania z zakresu administracji rządowej. Zadania te ośrodek pomocy społecznej realizuje w ramach działalności własnej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach swej działalności realizuje cele i zadania zawarte w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Mieszkańcy potrzebujący pomocy mogą zgłaszać się do tutejszego ośrodka pomocy, gdzie otrzymają kompleksowe wsparcie w ramach pracy socjalnej, a w razie potrzeby pomoc finansową lub

też w formie usług opiekuńczych. Zasadniczym celem wynikającym ze strategii jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy, ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych społecznie i zagrożonych takim wykluczeniem.

5.1 Główne cele działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

- ograniczanie bezrobocia na terenie gminy oraz łagodzenie jego negatywnych skutków społecznych
- przeciwdziałanie ubóstwu oraz wspieranie rodzin dotkniętych ubóstwem
- poprawa funkcjonowania rodzin patologicznych i zagrożonych patologiami
- przeciwdziałanie i łagodzenie negatywnych skutków alkoholizmu na terenie gminy
- działania na rzecz integracji osób niepełnosprawnych, starszych i przewlekle chorych
- wzmocnienie oddziaływania i intensyfikacja działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciążu

5.2 Struktura wydatków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 roku

Lp.	Rodzaj wydatku	Liczba rodzin którym przyznano	Liczba świadczeń	Kwota (zł)
1.	Wynagrodzenia należne opiekunom z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd	4	20	6 500
2.	Zasiłki stałe	54	572	255 049
3.	Zasiłki okresowe	101	410	183 983
4.	Posiłki dla dzieci	142	42 589	101 237
5.	Usługi opiekuńcze	32	29 410	412 833
6.	Inne zasiłki celowe	226	x	131 191
7.	Dodatki mieszkaniowe	x	101	14 403
8.	Dodatki energetyczne	x	31	561,55
9.	Karta Dużej Rodziny	105	x	937,65
Razem		829	73 133	1 106 695,20

W ramach zadań zleconych gminie w 2014 przyznano ogółem 20 świadczeń na łączną kwotę opiewającą na 6 500 zł.

W 2014 roku w ramach zadań własnych gminy zasiłki stałe wypłacane były dla 54 rodzin, w tym zasiłki stałe dla osoby samotnie gospodarujących otrzymało 42 rodziny, dla osób pozostających w rodzinie wypłacane były dla 12 rodzin. Natomiast zasiłki okresowe wypłacane były dla 101 rodzin, w tym przyznane z powodu bezrobocia dla 84 rodzin, z

tytułu długotrwałej choroby przyznano dla 12 rodzin, niepełnosprawności przyznano dla 7 rodzin. W 2014 roku 307 dzieciom przyznano posiłki. Łącznie 142 rodziny otrzymały pomoc w formie posiłku. 32 rodziny korzystały z usług opiekuńczych. Inne zasiłki celowe zostały wypłacone dla 216 rodzin, w tym zasiłki celowe specjalne przyznano 43 rodzinom. Dla 105 rodzin z Gminy Raciąż zostały wydane Karty Dużej Rodziny. Dodatki mieszkaniowe otrzymały 101 rodziny, natomiast energetyczne 31 rodzin.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach swej działalności realizuje cele i zadania zawarte w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Mieszkańcy potrzebujący pomocy mogą zgłaszać się do tutejszego ośrodka gdzie otrzymają wsparcie w ramach pracy socjalnej, a w razie potrzeby pomoc finansową lub też w formie usług opiekuńczych. Zasadniczym celem wynikającym ze strategii jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji jest to również główny cel naszej pracy.

5.3 Rodzaj i skala pomocy społecznej w gminie Raciąż ze względu na problemy gminy

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	101	356
Bezdomność	3	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym:	40	263
Wielodzietność	39	226
Bezrobocie	192	679
Niepełnosprawność	105	248
Długotrwała lub ciężka choroba	138	367
Nieporadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	14	48
Alkoholizm	3	5
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	1
Zdarzenie losowe	1	3

6. ORGANIZACJE SPOŁECZNE I INNE

W Gminie Raciąż funkcjonuje kilkanaście organizacji społecznych. Najliczniejszą grupę stanowią ochotnicze straże pożarne.

6.1 Straż pożarna

Na terenie Gminy Raciąż działa 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej zrzeszających w swoich szeregach 342 członków czynnych. Są to następujące jednostki:

1. OSP Bogucin
2. OSP Dobrska Kolonia
3. OSP Jeżewo – Wesel
4. OSP Kaczorowy
5. OSP Koziebrody
6. OSP Krajkowo
7. OSP Kraszewo – Gaczuły
8. OSP Szapsk
9. OSP Kodłutowo
10. OSP Unieck

Wszystkie jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej posiadają remizy strażackie. Przy jednostce OSP Krajkowo działa orkiestra strażacka, w której gra 25 muzyków, natomiast przy jednostkach OSP Unieck, OSP Jeżewo-Wesel, OSP Kaczorowy istnieją drużyny sportowe. Wszystkie jednostki posiadają remizy strażackie, trzy jednostki tj. OSP Jeżewo – Wesel, OSP Kodłutowo i OSP Szczepkowo posiadają tylko drobny sprzęt strażacki i motopompy, pozostałe dziewięć jednostek posiada samochody strażackie. Jedynie jednostka OSP Kodłutowo nie posiada samochodu strażackiego.

OSP Dobrska – Kolonia, OSP Kaczorowy, OSP Koziebrody, OSP Krajkowo, OSP Unieck, OSP Szapsk posiadają średnie samochody bojowe typu STAR wyposażone w autopompy i zbiorniki na wodę o pojemności 2500l.

OSP Jeżewo-Wesel posiada lekki samochód bojowy Lublin wyposażony w motopompy oraz agregat wodno-pianowy wysokociśnieniowy, który umożliwia gaszenie pożarów z dużej odległości.

Jednostka OSP Bogucin posiada samochód pożarniczy typu STAR natomiast OSP Kraszewo – Gaczuły posiada lekki samochód typu Żuk wyposażone w drobny sprzęt oraz motopompy.

Ponadto dwie jednostki OSP Unieck i OSP Dobrska – Kolonia posiadają pługi odśnieżne, które wykorzystywane są w okresie zimowym do odśnieżania dróg na terenie Gminy Raciąż.

6.2 Zadania wszystkich jednostek OSP

1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami.

2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.

3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi.

4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.

5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej.

6. Działania na rzecz ochrony środowiska.

6.3 Pozostałe organizacje społeczne działające na terenie Gminy Raciąż

1. Ludowy Klub Sportowy „Jutrzenka Unieck”

2. Klub Seniora w Koziebrodach. Powstał w 2009 roku. Zajmuje się podtrzymywaniem tradycji i kultury, aktywizacją osób starszych. W ramach działalności klubu organizowane są spotkania integracyjne i inne działania na rzecz osób w wieku emerytalnym.

3. Koło Gospodyń Wiejskich Kraśniewo. Podstawowym celem działalności jest prowadzenie aktywizacji i promowanie kobiet w życiu gospodarczym i kulturalnym oraz podejmowanie działań integrujących kobiety z różnych środowisk oraz podnoszenie ich kwalifikacji a także podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji społeczno - ekonomicznej i zawodowej kobiet, podtrzymywanie tradycji regionalnej, dziedzictwa i kultury wsi, udział w organizowaniu wystaw dorobku artystycznego dzieci i młodzieży wsi, organizacja imprez okolicznościowych i innych o zasięgu gminnym i regionalnym. Stowarzyszenie ma na celu kontakt z innymi stowarzyszeniami na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, pozyskiwanie funduszy unijnych dla różnych instytucji i fundacji.

7. KOŚCIOŁY

Na terenie gminy znajdują się obecnie cztery kościoły parafialne: w Gralewie, Uniecku, Krajkowie i Koziebrodach. Mieszkańcy gminy należą jednak do sześciu parafii.

Koziebrodzka świątynia jest miejscem, do którego przybywali pielgrzymi z dalekich stron by modlić się o łaski Matki Bożej przed słynącym z uzdrowień obrazem. Jak podaje Bronisław Chlebowski w Słowniku Królestwa Polskiego i innych krajów Słowiańskich z 1888r. (T.VI,s.546): *wieś Koziebrody leży przy krzyżowaniu się dróg idących od granicy pruskiej do Ciechanowa i do Płocka, w okolicy płaskiej i urodzajnej. Wieś ta należała niegdyś do hrabiów Koziebrodzkich, dziś zaś do Thuna. W 1827r. Koziebrody miały kościół, 15 domów, 114 mieszkańców. W 1888 r-36 domów, 413 mieszkańców w tym 48 Żydów, 5 ewangelików (Niemcy, przyp. aut.). Znajdował się tu kościół parafialny postawiony z modrzewia 63 w 80 XV w. przez hrabiów Koziebrodzkich, a rozebrany z rozporządzenia władzy administracyjnej w roku 1874. Na miejscu tego pamiątkowego przybytku Pańskiego postawiony został nowy kościół parafialny, murowany kosztem wspólnym parafian i miejscowego proboszcza ks. Kwiatkowskiego. Parafia W 1888 r. ma 2253 dusz. Miejscowość ta słynna w całej okolicy z cudownego obrazu Matki Boskiej, ściągą rocznie w dzień Narodzenia Najświętszej Panny (8 września) 20000 pątników z całej okolicy. Są tu nawet akta, opisujące różne cuda, lecz takowe przez bieg czasu zostały tak uszkodzone, że trudno z nich czegokolwiek dojść. Jest tu też szkoła elementarna, urząd gminy, kasa wkładowo zaliczkowa, cegielnia, karczma i wiatrak. Obszar folwarczny składał się dawniej z trzech oddzielnych części szlacheckich, które około 1850 99, r. zostały złączone w całość.*

Co roku 8 września, uroczystość Narodzenia Najświętszej Marii Panny-obchodzona jest w tradycji ludowej jako święto Matki Boskiej Siewnej. Do Koziebród, gdzie odbywa się w tym dniu odpust nadal przybywają pielgrzymki z wielu sąsiednich parafii.

Wierni modlą się przed obrazem Matki Boskiej, który znajduje się w ołtarzu głównym i jest XVII-wieczną kopią obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej. Od 1711 roku obraz znajdujący się w Koziebrodzkiej świątyni uznany jest za słynący łaskami. Sukienka na obrazie wykonana została z blachy 3srebrnej i pochodzi z XVIII w.

Kolejną miejscowością parafialną w gminie raciańskiej jest Krajkowo. Nazwa kościelnej wsi Krajkowo pojawiła się w źródłach w latach 1403-1405 i była rozmaicie pisana: *Craycowo, Crajcowo, Graykowo, Kraikowo*. Wieś Krajkowo była w tym czasie własnością dziedziców: Mścislawa, Jakuba oraz Wojciecha z Krajkowa. W 1411 r. Książę mazowiecki nadał Mścisławowi, Januszowi i Przedborowi z Krajkowa przywilej zwalniający ich dom od podatków. Parafia została erygowana 13 przez biskupa Jakuba z Korzkwi w 1401r. W 1420 r. znani byli Choćław z Krajkowa- podsądek płocki oraz w 1436 r., Piotr zwany Szczebłko z Krajkowa herbu Pobóg.

W 1451 r. Wojciech z Krajkowa, kolator i patron kościoła krakowskiego w imieniu

swoim i swojego brata Michała z Krajkowa prezentował Stanisława z Grochowarska na plebanię w Krajkowie. Pierwsza świątynia w Krajkowie była najpewniej drewnianym kościółkiem. Obecnie istnieje kościół parafialny pod wezwaniem św. Trójcy zbudowany w połowie XVI w. Jest to budowla gotycka, murowana z cegły. Kościół jest jednonawowy, na planie prostokąta, halowy, z wyodrębnionym węższym nieco prezbiterium zamkniętym prosto, z zakrystią od strony północnej. Wnętrze świątyni pokryte jest stropem, natomiast w zakrystii zachowało się sklepienie kolebkowe, w kaplicy są sklepienia kolebkowo-krzyżowe. Otwory okienne są wąskie, zamknięte półkoliście. W skarbcu parafialnym znajdują się cztery kielichy, monstrancja, relikwiarz oraz kilka zabytkowych tkanin. Najbardziej okazały jest kielich wczesnobarokowy z 1624 r. ufundowany przez Mateusza Kossobudzkiego i jego żonę Katarzynę Karską z napisem i datą pod stopą oraz inicjałami fundatorów herbami Pobóg (Kossobudzkich) i Jastrzębiec (Karskich). Drugi kielich gładki ofiarowany w 1661 r. pochodzi od Doroty Jaskulskiej z napisem: *Dorota Jaskulska dała ten kielich do kościoła krajkowego AD 1661*. Trzeci kielich barokowy ofiarowany w 1748 r. z herbem Dołęga (Lasockich lub Łukowskich na stopie z napisem: *Do kościoła w krakowskiego RO:PA 1748 dnia 22 marca SROS*. Czwarty kielich nie sygnowany z XVIII w. Monstrancja pochodzi z 1788 r. jest rokokowa z figurkami gotyckimi św. Katarzyny i św. Mikołaja biskupa na ramionach oraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem pod glorią zwieńczoną koroną wysadzaną półszlachetnymi kamieniami. W skarbcu znajduje się także relikwiarz św. Kunegundy w formie krzyża z końca XVII w. Posiada rytą postać Chrystusa Ukrzyżowanego oraz symbole Męki Pańskiej na ramionach.

W 1922 r. właściciel Krajkowa, Albert Emil Rauhudt, ogłosił w Gazecie Rolniczej ofertę sprzedaży majątku. Odpowiedzią było zgłoszenie się wielu rolników z przeludnionych wiosek okolic Skierniewic i Łowicza. Jesienią tego roku bez mała 250 osób mieszkało już na terenie majątku krajkowego. Ostatecznego sfinalizowania zakupu i podziału ziemi na działki dokonano w 1923 r. Akt notarialny sporządzony został 24 marca 1924. Osadnicy przywieźli ze swoich stron rodzinnych tradycje organizacji spółdzielczych, mało popularne wśród potomków drobnej szlachty na północnym Mazowszu. Wśród nowych mieszkańców Krajkowa wiele osób posiadało dobre jak na ówczesne czasy wykształcenie oraz ukończone kursy z zakresu spółdzielczości. Aktywność nowych osadników 88 spowodowała, że do Krajkowa trafiło dwóch nauczycieli: Stanisław Chojnacki i Albin Rybkowski-późniejszy kompozytor pieśni wojskowych i patriotycznych. Stanisław Chojnacki potrafił docenić i wykorzystać aktywność oraz niezwykle zaangażowanie tutejszej społeczności. Wspólnymi siłami, wspierani także pomocą i

poparciem zarządcy majątku w Sierakowie-Wacława Łaskiego, wybudowali nową, piętrową szkołę, remizę a także zorganizowali w Krajkowie Kasę Zapomogowo-Pożyczkową (kasę Stefczyka), która dała początek dzisiejszemu Bankowi Spółdzielczemu, znajdującemu się w Raciążu. Zorganizowali również Spółdzielnię i sklep „Społem,” straż pożarną i orkiestrę a także Koło Gospodyń Wiejskich. Wszystkie te przedsięwzięcia wykonane zostały w latach 1922-1939, kiedy Stanisław Chojnicki był dyrektorem szkoły w Krajkowie. II Wojna Światowa przerwała dynamiczny rozwój tej miejscowości. Stanisław Chojnicki zginął w obozie w Dachau. Po wojnie społeczność krajkowska kontynuowała swoje tradycje. W szkole powstała izba pamięci, w której przechowywane są pamiątki łowickie: stroje, zbiory pieśni, zabytki kultury materialnej takie jak stare narzędzia rolnicze i domowe. W 1997 r. odbyła się uroczystość obchodów 75 lecia folkloru łowickiego w Krajkowie. Po mszy świętej, koncelebrowanej min. przez księży Tadeusza i Józefa Wołowców, potomków osadników, odsłonięto pomnik ufundowany przez miejscową społeczność na pamiątkę osadnictwa w Krajkowie ludności z regionu łowickiego. Pomnik przedstawia dwie tablice rozdzielone krzyżem, symbolem wiary. Całość osadzona jest na kamieniu, symbolu natury. Uroczystość odsłonięcia pomnika połączona była z dożynkami, młodzież krajkowska wystąpiła w strojach łowickich i przedstawiła program artystyczny nawiązujący do folkloru ziemi swoich przodków.

Kolejną parafią w gminie Raciąż o bogatym dziedzictwie kulturowym jest Unieck. Parafia Unieck powstała w XIII-XIV w., pierwsza wiadomość o świątyni pochodzi z r.1380. Istniejący tu na przełomie XVI i XVII w. kościół pod wezwaniem św. Jakuba z dwiema bocznymi kaplicami posiadał 5 ołtarzy. W głównym umieszczone były drewniane figury Najświętszej Marii Panny i Apostołów, obok znajdował się ołtarz Św. Stanisława, w jednej z kaplic – Św. Anny, w drugiej ołtarze: św. Mikołaja i Matki Bożej. W 1750 r. kasztelan sierpecki W. Weasel zbudował nowy kościół z dwiema wieżami na frontonie. Świątynia posiadała trzy ołtarze. W głównym ołtarzu znajdował się obraz Matki Boskiej pochodzący z poprzedniego kościoła-słynący łaskami. Spłonął on jednak wraz ze świątynią w 1806 r. Niewielka drewniana kaplica zastępowała kościół do 1871 r., kiedy pobudowano nowy drewniany, konsekrowany przez bp. Kossowskiego w 1886 r. Świątynia posiada w głównym ołtarzu obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Na zasłonie namalowana jest postać św. Jakuba. W dwu bocznych ołtarzach umieszczone są rzeźby Chrystusa Ukrzyżowanego i Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny datowane I. połowa XIX w. W chórze kościoła znajdują się XIX wieczne dziewięciogłosowe organy.

Stare zabytkowe organy z 1872 r. posiada także kościół w Gralewie. Jest to świątynia

także o średniowiecznej proveniencji. Organy są 16-to głosowe i powstały w ludwisarni Leopolda Blomberga w Warszawie. Do Gralewa zostały sprowadzone w 1918 r. po spaleniu się wnętrza świątyni.. Z kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie, sprowadził je proboszcz gralewski. Ten wspaniały instrument obecnie jest nieczynny. Wymaga natychmiastowej konserwacji, która jest bardzo kosztowna. Pierwsze zapiski o kościele w Gralewie pochodzą z 1385 r. Świątynią jednak powstała najpewniej wcześniej. Murowany kościół został wzniesiony w XV w. Świątynia wewnątrz pokryta była polichromią, konsekrowana w 1598 r. Szczególnie dotkliwych zniszczeń w kościele dokonała 71 I Wojna Światowa w 1915 r. W latach 1923-28 staraniem K. W. Grotowskiego dokonano renowacji kościoła. Budowla jest w stylu neogotyckim. Wewnątrz znajdują się modrzewiowe ołtarze. Historia Gralewa łączy się z założonym tam w 1940 r. przez Niemców obozem pracy, przez który przeszło około 5 tysięcy Polaków i Żydów. Więźniowie pracowali przy budowie dróg. W obozie panował głód. Więźniowie otrzymywali raz dziennie miskę zupy i pół kilograma chleba. Traktowani byli w bestialski sposób. Wielu zakatowano na obozowym placu. W 1943 r. obóz w Gralewie został zlikwidowany.

8. OŚWIATA

Na terenie Gminy Raciąż funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Zespoły Szkół
- Szkoły Podstawowe
- Publiczne Gimnazja

Szkoły na terenie Gminy Raciąż znane są z bardzo dobrze przygotowanej kadry pedagogicznej, dobrych warunków lokalowych, wyposażenia w pomoce dydaktyczne, a także bezpieczeństwa związanego z usytuowaniem szkoły. Zapewniają im zdobycie potrzebnej wiedzy oraz pozwalają miło, aktywnie i ciekawie spędzić czas. Nasze szkoły są małe, wtopione w lokalną społeczność i wykorzystujące wszystkie atuty środowiska.

Mocne strony szkół:

- atmosfera wychowawcza zapewniająca poczucie bezpieczeństwa i wzajemnej życzliwości,
- atrakcyjność i różnorodność zajęć pozalekcyjnych,
- dobrze wykształcona i stale podnosząca kwalifikacje kadra,

- bardzo dobre relacje między nauczycielami, uczniami i rodzicami,
- pracownie komputerowe, pracownie przedmiotowe,
- sale gimnastyczne, boiska szkolne.

8.1. Szkoły w Gminie Raciąż

Rodzaj szkół	Ilość
Przedszkola	-
Podstawowe	4
Zawodowe	-
Gimnazja	4
Średnie ogólne	-
Średnie zawodowe	-
Oddziały przedszkolne	5
Punkty przedszkolne	5

Na terenie Gminy Raciąż funkcjonuje sześć szkół podstawowych oraz cztery gimnazja. Nie występują placówki kształcenia ponadgimnazjalnego ani wyższego. Młodzież z Gminy Raciąż, dla kształcenia ponadgimnazjalnego, wybiera najczęściej szkoły w mieście Raciąż.

Szkoły podstawowe funkcjonują w Koziębrodach, Krajkowie, Starym Gralewie, Uniecku. Gimnazja w Koziębrodach, Krajkowie, Starym Gralewie oraz w Uniecku. Istniejąca sieć placówek oświatowych w pełni zaspokaja potrzeby edukacyjne na terenie Gminy. Baza oświatowa wymaga stałych inwestycji. Konieczne jest przeprowadzanie bieżących remontów obiektów szkolnych, powiązane często z dostosowaniem ich do zmieniających się przepisów prawa. W szczególności należy dostosować istniejące obiekty do obowiązujących przepisów z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska. Wymaga to od samorządu gminnego podjęcia szeregu działań inwestycyjnych ukierunkowanych, w pierwszej kolejności, na przeprowadzenie termomodernizacji budynków szkół, oraz wyposażenia ich w odnawialne źródła energii.

8.2. Charakterystyka szkół

Na terenie Gminy Raciąż nie funkcjonują szkoły ponadpodstawowe, młodzież z terenu gminy uczęszcza do szkół ponadpodstawowych na terenie miasta.

Szkoły ponadpodstawowe w Mieście Raciąż

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Ilość oddziałów
Liceum Ogólnokształcące	262		9
Zespół Szkół w Raciążu	515	46	17
Zespół Szkół Społecznego Towarzystwa Oświatowego	110	43	17
Razem	887	89	43

W Zespole Szkół w Raciążu funkcjonują następujące typy szkół średnich:

- Liceum Ogólnokształcące – bez profilu, klasy z rozszerzonymi przedmiotami,
- Szkoła Średnia Zawodowa kształci w zawodach: technikum w zawodzie technik ekonomista, technikum w zawodzie technik żywienia i gospodarstwa domowego, technikum w zawodzie technik informatyk,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa kształcąca w zawodach: kucharz małej gastronomii, ślusarz oraz oddziały wielozawodowe kształcące w zawodach: mechanik pojazdów samochodowych, mechanik – operator pojazdów i maszyn rolniczych, fryzjer, piekarz, operator obrabiarek skrawających, rzeźnik wędliniarz, sprzedawca, stolarz,

W Zespole Szkół Społecznego Towarzystwa Oświatowego funkcjonują:

- Publiczna Szkoła Policealna – profile: technik turystyki wiejskiej, technik pojazdów samochodowych, technik usług kosmetycznych, technik bezpieczeństwa i higieny pracy, opiekun medyczny, opiekunka dziecięca, terapeuta zajęciowy
- Liceum ogólnokształcące o profilu ogólnym.

Szkoły podstawowe

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli w przeliczeniu na etat	Ilość oddziałów
Szkoła Podstawowa w Koziębrodach	86	15,17	6
Szkoła Podstawowa w Krajkowie	97	8,44	6
Szkoła Podstawowa w Starym Gralewie	133	9,67	7
Szkoła Podstawowa w Uniecku	93	15,14	6
Razem	409	48,42	25

Źródło: dane Biura Obsługi Szkół Samorządowych

Gimnazja

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli w przeliczeniu na etat	Ilość oddziałów
Publiczne Gimnazjum w Koziebrodach	66	5,72	3
Publiczne Gimnazjum w Krajkowie	40	5,67	3
Publiczne Gimnazjum w Starym Gralewie	69	7,60	3
Publiczne Gimnazjum w Uniecku	61	6,28	3
Razem	236	25,27	12

Źródło: dane Biura Obsługi Szkół Samorządowych

Punkty Przedszkolne

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli w przeliczeniu na etat	Ilość oddziałów
Punkt Przedszkolny w Koziebrodach	7		1
Punkt Przedszkolny w Raciążu	12	3,04	1
Punkt Przedszkolny w Krajkowie	13	1	1
Punkt Przedszkolny w Starym Gralewie	17	1	1
Punkt Przedszkolny w Uniecku	11	2,07	1
Razem	60	7,08	5

Źródło: dane Biura Obsługi Szkół Samorządowych

Oddziały Przedszkolne przy Szkołach Podstawowych

Szkoła	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli w przeliczeniu na etat	Ilość oddziałów
Punkt Przedszkolny w Koziebrodach	12	2,05	1
Punkt Przedszkolny w Raciążu	12		1
Punkt Przedszkolny w Krajkowie	18	1,05	1
Punkt Przedszkolny w Starym Gralewie	31	2	2
Punkt Przedszkolny w Uniecku	14	1,04	1
Razem	87	6,14	6

Źródło: dane Biura Obsługi Szkół Samorządowych

8.3. Zrealizowane przedsięwzięcia

W latach 2009-2015 zrealizowano następujące przedsięwzięcia:

1. Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich/ Gminne Centrum Informacji Internetowej – w ramach programu mieszkańcy gminy mogą korzystać z bezpłatnego dostępu do Internetu, z programów biurowych, nagrywać płyty CD,

skanować zdjęcia i dokumenty, drukować, a także grać, zarówno w gry sieciowe jak i te działające na pojedynczych komputerach. Możliwe będzie także podłączenie własnego komputera przenośnego. Możliwe będą takie usługi jak udostępnianie edytorów tekstu i możliwość zrobienia wydruku, a także wysyłania faksów

2. Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich/ Zajęcia z zakresu kultury i tradycji dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów realizowane przez ZS w Uniecku
3. Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich/ Prowadzenie zajęć z języka angielskiego w istniejących oddziałach przedszkolnych funkcjonujących przy szkołach podstawowych w Kodłutowie, Starym Gralewie, Koziebrodach, Krajkowie, Uniecku, Szkole Filialnej w Kraszewie-Gaczułtach i Raciążu znajdujących się na terenie Gminy Raciąż
4. Kapitał Ludzki/ Sukces zaczyna się w przedszkolu – w ramach projektu powstało 7 punktów przedszkolnych w: Kodłutowie, Koziebrodach, Kraszewie Gaczułtach, Raciążu, Krajkowie, Starym Gralewie, Uniecku
5. Kapitał Ludzki/ Indywidualna praca z uczniem gwarancją jego rozwoju – w ramach projektu dostarczono pomoce dydaktyczne oraz sprzęt komputerowy do Szkół Podstawowych w: Uniecku, Koziebrodach, starym Gralewie oraz Krajkowie
6. Kapitał Ludzki/Dziecięca akademii przyszłości – w ramach projektu świadczone są usługi edukacyjne obejmujące prowadzenie zajęć pozalekcyjnych dla uczestników projektu Dziecięca akademii przyszłości - wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe w szkołach podstawowych
7. Kapitał ludzki/Zagrajmy o sukces
8. Wioska internetowa
9. Kapitał ludzki/Wsparcie oddziałów przedszkolnych – w ramach projektu zakupiono wyposażenie i zamontowano place zabaw oraz wykonano bezpieczną nawierzchnię w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

9. BUDŻET GMINY

Budżet gminy jest rocznym planem finansowym dochodów i wydatków oraz. Jest podstawowym instrumentem zarządzania finansami gminy. Pozwala gminie zaplanować jak rozdysponować dostępne środki finansowe

Jest uchwalany w formie uchwały budżetowej. Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową właśnie na podstawie uchwały budżetowej. Konstrukcja treści budżetu jest wyznaczona przez zespół zasad budżetowych, wśród których najważniejsze znaczenie mają zasady : jedności , jawności, uprzedniości, równowagi , szczegółowości.

9.1. Struktura dochodów Gminy Raciąż w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Kwota	%	Kwota	%	Kwota	%
Dochody własne	7 797 355,15	32	8 812 650,78	35	9 258 501,70	37
Dotacje z budżetu państwa	5 161 804,28	21	5 327 837,30	21	5 805 629,34	23
Dotacje z budżetu UE	2 152 658,54	9	1 066 440,98	5	652 924,28	3
Subwencja ogólna	9 281 435,00	38	9 794 571,00	39	9 508 900,00	37
Razem	24 393 252,98	100	25 001 500,06	100	25 225 955,32	100

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż

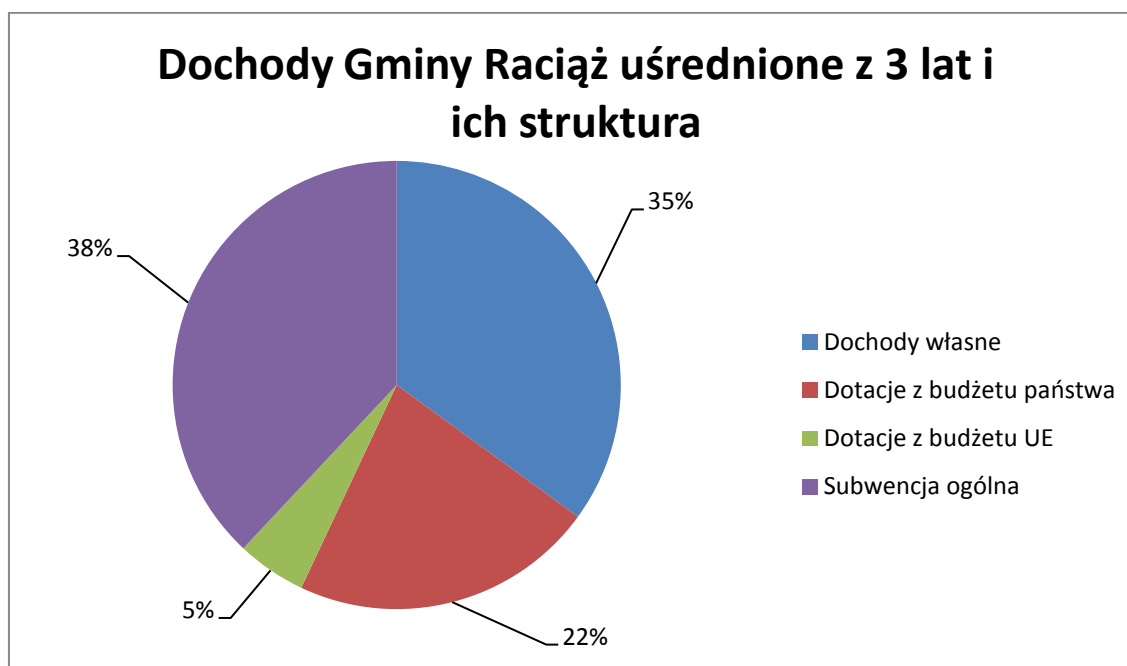
W strukturze dochodów Gminy Raciąż w latach 2012-2014 dominującą pozycję stanowią subwencje ogólne z budżetu państwa, stanowią około 38 % dochodów osiągniętych przez gminę w poszczególnych latach. Dochody własne w 2012 roku stanowiły 32 %, w 2013 roku 35 %, natomiast w 2014 roku stanowiły 37 % ogólnej sumy dochodów. Z roku na rok dochody własne gminy charakteryzują się tendencją wzrostową. Jest to zjawisko pozytywne świadczące o większym udziale dochodów własnych w ogólnej sumie dochodów. Dotacje z budżetu państwa na przestrzeni trzech lat stanowią około 21 % wszystkich dochodów gminy Raciąż. Należy również zwrócić uwagę na zmniejszającą się kwotę dotacji uzyskiwanych z budżetu Unii Europejskiej. W 2012 roku dotacje z UE stanowiły około 9 % dochodów Gminy Raciąż, natomiast w 2014 roku stanowiły jedynie 3 % dochodów. Należy się spodziewać iż w kolejnych latach dotacje z Unii Europejskiej również będą się zmniejszały.

9.1.1 Dochody Gminy Raciąż uśrednione z 3 lat i ich struktura

Wyszczególnienie	Średnie z 3 lat	
	Kwota	%
Dochody własne	8 622 835,88	35
Dotacje z budżetu państwa	5 431 756,97	22
Dotacje z budżetu UE	1 290 674,60	5
Subwencja ogólna	9 528 302,00	38
Razem	24 873 569,45	100

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż

Dochody Gminy Raciąż uśrednione z 3 lat i ich struktura

9.2. Struktura wydatków Gminy Raciąż w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012		2013		2014	
	Kwota	%	Kwota	%	Kwota	%
Wydatki bieżące						
Na zadania własne	14 991 032,59	69	15 282 447,95	61	16 579 300,92	70
Na zadania zlecone	4 166 816,28	19	4 122 907,32	17	4 298 129,22	18
RAZEM WYDATKI BIEŻĄCE	19 157 848,87	88	19 405 355,27	78	20 877 430,14	88
Wydatki majątkowe						
Wydatki na pomoc finansową i realizowane na podstawie porozumień (umów)	16 659,25	0,1	603 505,81	2	843 764,84	4
Wydatki inwestycyjne	2 577 479,42	11,9	5 012 800,00	20	1 902 137,35	8
RAZEM WYDATKI MAJĄTKOWE	2 597 138,67	12	5 616 305,83	22	2 745 902,19	12
WYDATKI OGÓLEM	21 754 987,54	100	25 021 661,10	100	23 623 332,33	100

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż

W strukturze wydatków gminy dominującą pozycję stanowią wydatki bieżące w tym: na zadania własne oraz na zadania zlecone. W 2012 i 2014 roku stanowiły 88 % sumy wszystkich wydatków, natomiast w 2013 roku stanowiły 78 % wydatków. Wydatki majątkowe, w tym na inwestycje stanowiły w 2012 roku około 12 % wydatków gminy ogółem. W 2013 roku wydatki majątkowe zwiększyły się i stanowiły 22 % ogółu wydatków, natomiast w 2014 roku zmalały do poziomu 12 %.

Do wydatków na zadania własne i zlecone gminy przede wszystkim należy zaliczyć: utrzymanie oświaty, pomoc społeczną, bieżące utrzymanie dróg gminnych, opłaty za zajęcie pasa drogowego, ubezpieczenia, zakup paliwa, remont mienia gminnego, wycena nieruchomości, opłaty notarialne, opłaty za energię, sporządzanie projektów decyzji o warunkach zabudowy, wydatki związane z działalnością Rady Gminy, funkcjonowaniem urzędu gminy, promocją gminy, diety sołtysów oraz wydatki związane z poborem podatków, działalność i utrzymanie obiektów OSP i inne.

Do wydatków majątkowych należy zaliczyć wydatki na pomoc finansową i realizowane na podstawie porozumień (umów) oraz wydatki inwestycyjne. Wśród wydatków inwestycyjnych należy wyróżnić: wydatki związane z infrastrukturą techniczną, w tym m.in. komunikacja, energetyka, wodociągi, drogi, kanalizacje, oczyszczalnie ścieków, gospodarka odpadami i inne.

10. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

10.1. Komunikacja

Gmina Raciąż położona jest w centralnej części kraju, około 75 km od Warszawy, 29 km od Płońska w pobliżu drogi międzynarodowej E 77 i drogi krajowej Nr 10. Przez teren Gminy przechodzi droga krajowa Nr 60 Łódź – Kutno – Płock – Ciechanów – Ostrów Mazowiecka – Białystok oraz linia kolejowa Nasielsk – Płońsk Sierpc. Ostatnie dziesięciolecie podniosło znaczenie drogi Nr 60, jako osi komunikacyjnej Wschód – Zachód.

Raciąż posiada połączenie autobusowe z Warszawą, Płockiem, Ciechanowem, Płońskiem i innymi ośrodkami miejskimi.

10.2. Energetyka

Głównym punktem zasilania (tzw. GPZ) Gminy Raciąż jest stacja elektroenergetyczna 110/15 kV „Raciąż”, która jest usytuowana na terenie wioski Raciąż Pólka. Stacja składa się z dwóch transformatorów o mocach 16 MVA każdy. Z informacji

podanych przez dostawcę energii elektrycznej Energa Operator S.A. wynika, że stan techniczny urządzeń zasilających teren gminy Raciąż jest dobry. Na bieżąco prowadzone są prace polegające na wymianie wyeksploatowanych urządzeń na nowe, zmniejszające możliwość wystąpienia awarii.

Na terenie gminy zlokalizowane są 173 stacje transformatorowe SN/nN o łącznej mocy zainstalowanej 11,8 MVA, średnia ich obciążalność wynosi 25%, średnie zapotrzebowanie na energię elektryczną ogółem na terenie gminy wynosi 11 GWh. Przez teren gminy Raciąż przebiega 14 km linii wysokiego napięcia 110 kV:

- „Płock - Raciąż”,
- „Raciąż - Ciechanów”,

Dalszy wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną zależy od koniunktury panującej na rynku. Na lata 2011-2015 planowana jest rozbudowa sieci elektroenergetycznej w niewielkim zakresie.

Cała sieć energetyczna jak i cały system poddawany jest stałej analizie w zakresie dostosowania mocy do aktualnych potrzeb.

Na terenie Gminy Raciąż zarejestrowanych jest 2703 odbiorców indywidualnych, którzy zużywają 8,1 GWh energii elektrycznej, co w przeliczeniu na jednego odbiorcę wynosi 2,997 MWh, natomiast na jednego mieszkańca – 922,24 kWh. Zużycie energii w porównaniu do województwa mazowieckiego (2222,3 kWh na jednego odbiorcę) jest wyraźnie większe. Łączne zapotrzebowanie dla odbiorców indywidualnych i przemysłowych na terenie gminy w roku 2011 wyniosło 10,177 GWh.

10.2.1 Fotowoltaika

Inwestycje związane z odnawialnymi źródłami energii cieszą się coraz większą popularnością. Na przestrzeni ostatnich lat wzrosło zapotrzebowanie na zakup i montaż kolektorów słonecznych oraz pomp ciepła. Teraz dołączają do nich instalacje fotowoltaiczne.

Fotowoltaika to przetwarzanie światła słonecznego na energię elektryczną przy wykorzystaniu zjawiska fotowoltaicznego. Obecnie zastosowanie znajduje w gospodarstwach domowych, głównie ze względu na ekologię oraz fakt, iż promieniowanie słoneczne jest wszędzie dostępne.

W Polsce promowane są odnawialne źródła energii oraz upowszechnianie nowoczesnych technologii służących ograniczeniu niskiej emisji. W ramach różnych

programów (krajowych oraz ze środków pochodzących z UE) przyznawane są dotacje oraz pożyczki na zakup i montaż instalacji fotowoltaicznej.

Należy się spodziewać, iż w przyszłości nastąpi rozwój technologii odnawialnych źródeł energii i będą one coraz bardziej popularne, co przyczyni się w dużej mierze do poprawy środowiska naturalnego oraz redukcji zanieczyszczeń w powietrzu.

10.3. Gazownictwo

Gmina Raciąż nie posiada sieci gazu ziemnego wysokiego i średniego ciśnienia. Północnym skrajem Gminy przebiega jedna nitka gazu tranzytowego „JAMAŁ – EUROPA” o średnicy 2 x 1 420 mm pod ciśnieniem roboczym 8,4 Mpa. Pierwotnie miały przebiegać dwie nitki gazu tranzytowego, jednak ostatecznie inwestor zdecydował o budowie jednej nitki gazu tranzytowego przechodzącego przez teren Gminy Raciąż.

Trasa gazociągu na terenie Gminy Raciąż prowadzi przez 12 miejscowości. Należą do nich następujące miejscowości: Koziebrody, Mała Wieś Podborna, Bielany, Kraszewo Podborne, Kraszewo-Czubaki, Budy Kraszewskie, Pólka-Raciąż, Kodłutowo, Szczepkowo, Grzybowo, Komunin Nowy, Komunin Stary. Łączna długość gazociągu na terenie Gminy Raciąż wynosi 18 675 m.

Najbliższy gazociąg, z którego będzie możliwe odejście do stacji redukcyjnej dla potrzeb Gminy i miasta Raciąża przebiega poza południową granicą Gminy.

Aktualnie mieszkańcy korzystają z butli gazowych. Mieszkańcy zaopatrywani są w butlowy gaz propan – butan, poprzez sieć punktów wymiany butli.

W latach 2015 - 2016 na terenie Gminy Raciąż w miejscowościach Krajkowo, Sierakowo, Kossobudy, Zdunówek, Nowy Komunin, Stary Komunin, Grzybowo została wybudowana sieć gazowa rozdzielcza średniego ciśnienia o średnicy 200 mm. Długość gazociągu na terenie Gminy Raciąż ma chwilę obecną wynosi 7,16 km, a prowadzona jest od miejscowości Kondrajec gm. Głinojeck do Miasta Raciąż.

10.4. Wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków

Na terenie gminy Raciąż funkcjonują cztery stacje uzdatniania wody będące w eksploatacji Zakładu Usług Wodnych w Mławie. Należą do nich:

- Stacja uzdatniania wody w Koziebrodach obejmuje swym zasięgiem miejscowości: Bielany, Druchowo, Koziebrody, Kraszewo-Czubaki, Kraszewo-Falki, Kraszewo-Gaczuły, Kraszewo Podborne, Kraszewo-Rory, Mała Wieś, Malewo, Młody Niedróż, Stary Niedróż, Żukowo-Strusie ,

- Stacja uzdatniania wody w Starym Gralewie zaopatruje w wodę miejscowości: Bogucin, Chyczewo, Dobrska-Kolonia, Dobrska-Włóściany, Kielbowo, Kraśniewo, Nowe Młodochowo, Nowe Gralewo, Stare Młodochowo, część wsi Strożęcín, Szapsk, Wępiły, Złotopole ,
- Stacja uzdatniania wody w Szczepkowie dostarcza wodę do miejscowości: Grzybowo, Kodłutowo, Lipa, Szczepkowo,
- Stacja uzdatniania wody w Uniecku zaopatruje w wodę miejscowości: Charzyny, Jeżewo-Wesel, Kocięcín Brodowy, Kocięcín-Tworki, Nowy Komunin, Sikory, Stary Komunin, Unieck
- Stacja uzdatniania wody w Witkowie będąca współwłasnością miasta Raciąż i gminy Raciąż, która ma podstawowe znaczenie dla zaopatrzenia w wodę mieszkańców miejscowości: Cieciersk, Ćwiersk, Draminek, Drozdowo, Folwark-Raciąż, Kaczorowy, Kiniki, Kossobudy, Kozolin, Krajkowo, Krajkowo-Budki, Kraszewo-Sławęcín, Kruszenica, Łempino, Łempinek, Pęsy, Sierakowo, część wsi Strożęcín, Witkowo, Zdunówek, Żukowo-Wawrzonki, Żychowo.

Miejscowość Pólka-Raciąż w części zaopatrywana jest w wodę z ujęcia w Krzeczanowie oraz w części z ujęcia miejsko-gminnego w Witkowie. Część miejscowości Gminy zaopatrywana jest wodą z ujęcia miejsko – gminnego w Witkowie oraz ujęcia Cukrowni w Zygmuntowie. Długość sieci wodociągowej wynosi 288,59 km, a ilość przyłączy około 1954.

Ujęcia te oraz inne posiadają aktualne pozwolenia wodno – prawne na pobór wody praktycznie zapewniają zaopatrzenie w wodę Gminę Raciąż, jak również dla miasta Raciąza (ujęcie wody dla miasta znajduje się na terenie gminy).

Wskaźnik zużycia wody z wodociągów kształtował się w 2014 r. w granicach 50 m³ na rok .

Gmina Raciąż biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalne oraz napotkane trudności w realizacji systemu kanalizacji zbiorczej była zmuszona zweryfikować plany sanitacji gminy. Zrezygnowano z planów realizacji zadań w zakresie wyposażenia wszystkich miejscowości w systemy kanalizacji zbiorczej na rzecz budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie budowa kanalizacji jest ekonomicznie nieuzasadniona.

Gmina Raciąż rozwiązując problem gospodarki ściekowej przystąpiła w 2010 roku do realizacji zadania polegającego na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków w indywidualnych gospodarstwach domowych. Łącznie w dwóch etapach w ramach zadania powstało 244 przydomowych oczyszczalni ścieków. W pierwszym etapie powstało 114 przydomowych oczyszczalni ścieków, natomiast w drugim powstało 130 oczyszczalni ścieków. Budowa oczyszczalni przydomowych jest bardzo ważna dla mieszkańców, gdyż zapewnia sprawną utylizację ścieków bez potrzeby ich wywożenia i płacenia za odbiór ścieków.

Wybór tej technologii wyniknął z ciągłego poszukiwania optymalnych rozwiązań gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Raciąż dla osiągnięcia stanu równowagi i uporządkowania spraw gospodarowania ściekami. Mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków, przeznaczone są do odbioru i oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych z: domów mieszkalnych jedno lub wielorodzinnych.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków będą wykonywane w kolejnych latach – stosownie według potrzeb i możliwości finansowych Gminy.

Na obszarze Gminy Raciąż znajdują się trzy miejscowości, które spełniają rolę centrów usługowo-handlowych dla pozostałych miejscowości w Gminie.

Dla części zachodnio-północnej taką rolę pełni miejscowość Koziebrody, która posiada oczyszczalnię ścieków wraz z układem sieci kanalizacji sanitarnej, a dla części wschodnio-północnej miejscowość Unieck, która od 2012 roku posiada oczyszczalnię ścieków z siecią kanalizacji sanitarnej. Dla części południowej Gminy rolę centrum lokalnego pełni miejscowość Stare Gralewo, w której została wybudowana oczyszczalnia ścieków typu „BIOVAC” wraz z siecią kanalizacji sanitarnej.

W miejscowości Koziebrody znajduje się oczyszczalnia ścieków typu LEMNA, (stawy). Do sieci kanalizacji sanitarnej podłączone są miejscowości Niedróż Stary, Niedróż Młody, Druchowo, Koziebrody, Mała Wieś, Kraszewo-Falki, Kraszewo-Gaczuły, Kraszewo Podborne. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 31,6 km, długość przyłączy kanalizacyjnych – 4,6 km. Na chwilę obecną jest 182 sztuk przyłączy.

W miejscowości Unieck znajduje się biologiczna oczyszczalnia ścieków typu „Stawowego”. Do sieci kanalizacji sanitarnej podłączona jest miejscowość Unieck. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 10,0 km, długość przyłączy kanalizacyjnych – 1,7 km. Na chwilę obecną jest 83 sztuk przyłączy.

W ramach istniejącej aglomeracji Raciąż z obszaru Gralewo istniejącą siecią kanalizacji sanitarnej odprowadzane są ścieki bytowo-gospodarcze do oczyszczalni ścieków

w Starym Gralewie, z budynków mieszkalnych, placówek użyteczności publicznej oraz placówek handlowo-usługowych z miejscowości Stare Gralewo, Szapsk i Nowe Gralewo. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 5,159 km w tym 4,344 km sieć grawitacyjna, długość przyłączy kanalizacyjnych – 1,8 km. Na chwilę obecną jest 67 sztuk przyłączy.

Łącznie z terenu Gminy Raciąż z obszaru Gralewa, Uniecka i Koziębród ok. 1180 mieszkańców podłączonych jest do istniejącej sieci kanalizacyjnej o ogólnej długości ok. 46,7 km.

10.5. Gospodarka odpadami

W wyniku nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, od lipca 2013 r. obowiązują nowe zasady odbioru odpadów komunalnych. Całkowitą odpowiedzialność za organizowanie i prowadzenie systemu odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych przejęły samorządy gminne.

Zgodnie z ustawą Rada Gminy określiła w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i zagospodarowanie tych odpadów w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Przyjęcie takiego rozwiązania przyczyniło się do zwiększenia odbioru odpadów trafiających do instalacji odzysku, jak również do zaniku składowania odpadów w miejscach niedozwolonych, czyli na tzw. „dzikich wysypiskach”.

Na podstawie umowy zawartej pomiędzy Gminą Raciąż a Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Płońsku wyłonionym w drodze przetargu realizowany jest odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych. Podmiot, który odbiera odpady komunalne z nieruchomości zamieszkałych przekazuje je następnie do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Poświętnem. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady mają obowiązek posiadania i wykonywania umów zawartych z podmiotami uprawnionymi do działalności w tym zakresie na terenie Gminy Raciąż.

Po nowelizacji ustawy zintensyfikowano działania na rzecz selektywnej zbiórki odpadów. Początkowo segregacja obejmowała jedynie szkło. Od maja 2014 roku wprowadzono nowe zasady segregacji obejmujące segregację na trzy frakcje. Odpady segregowane są w workach dostarczanych mieszkańcom przez podmiot odbierający odpady. Pierwszą frakcją stanowi szkło bezbarwne do którego zaliczamy: butelki szklane, słoiki oraz inne opakowania szklane po napojach i żywności. Drugą frakcją stanowi szkło kolorowe.

Natomiast trzecią frakcję stanowią papier, metal oraz tworzywa sztuczne. Zaliczamy tu m.in. gazety, czasopisma, papier szkolny i biurowy, torebki i worki papierowe, butelki plastikowe, opakowania po kosmetykach, chemii gospodarczej i środkach czystości, plastikowe opakowania po żywności, puszki po napojach i konserwach itp. Pozostałe odpady zmieszane umieszczane są w pojemnikach wykonanych z tworzywa sztucznego o pojemności 120 l lub 240 l. Pojemność danego pojemnika uzależniona jest od ilości osób zamieszkałych na danej nieruchomości.

Dopuszcza się aby odpady ulegające biodegradacji oraz odpady zielone były zbierane i kompostowane w przydomowych kompostownikach przez właścicieli nieruchomości.

W związku z zwiększającą się liczbą odpadów, które nie podlegają segregacji oraz nie kwalifikują się do kategorii odpadów zmieszanych Gmina Raciąż uruchomiła w 2014 roku punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK). PSZOK zlokalizowany został w miejscowości Koziebrody na działce, gdzie znajduje się oczyszczalnia ścieków przy drodze powiatowej relacji Drobin – Koziebrody – Pijawnia.

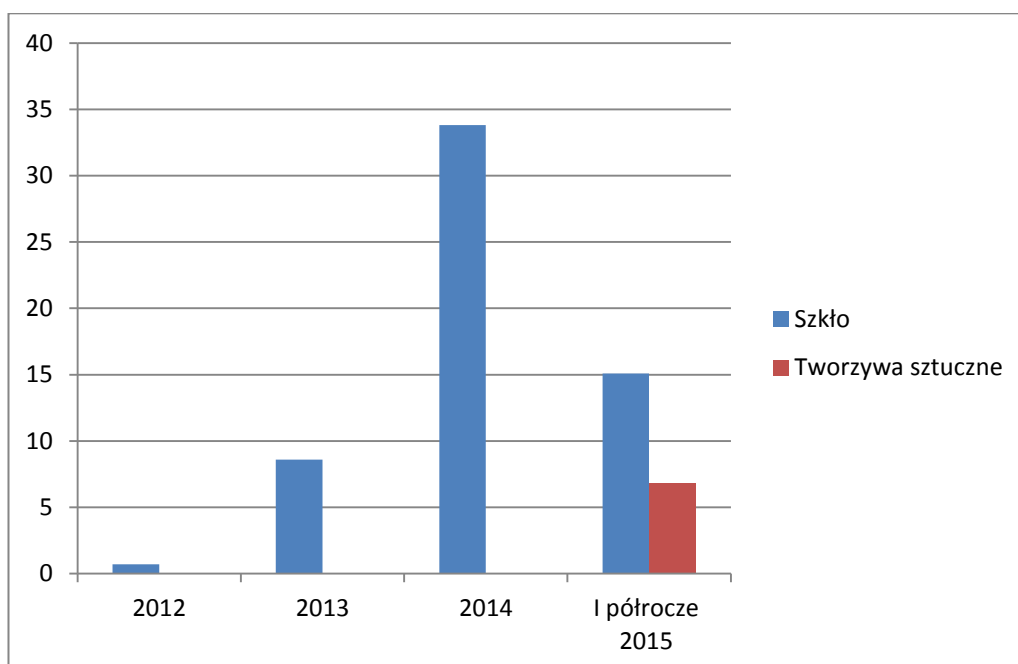
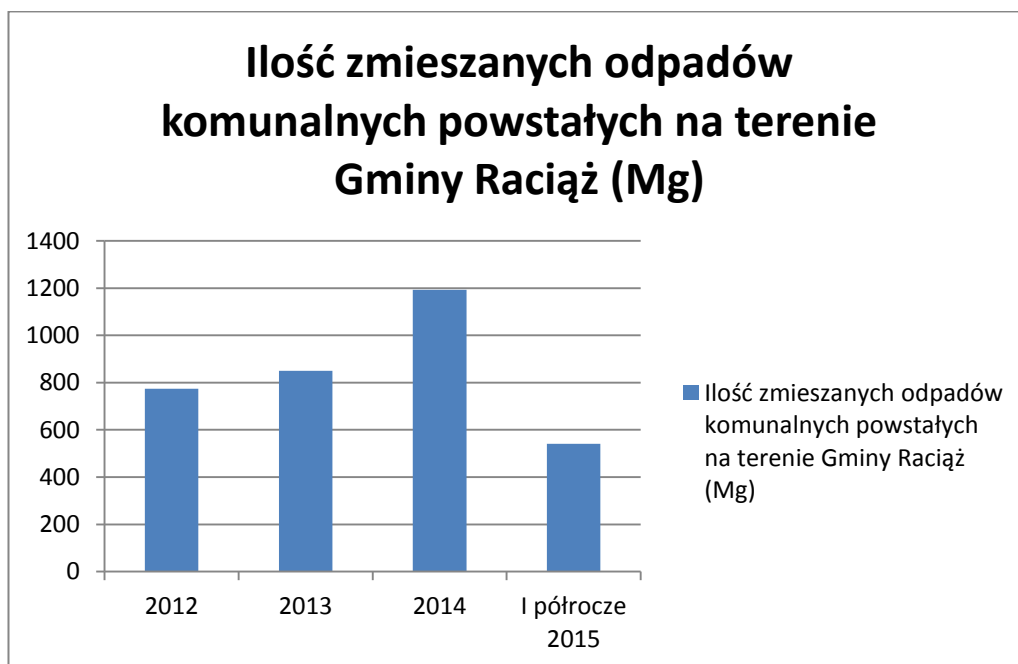
W związku z tym Urząd Gminy odbiera nieodpłatnie z posesji po uprzednim zgłoszeniu mieszkańców posiadanych odpadów:

- odpady wielkogabarytowe, m.in. stare meble,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny w tym RTV i AGD itp.,
- zużyte opony tylko od samochodów osobowych,

10.5.1 Ilość odpadów odebranych z PSZOK-u w latach 2013-2014

PSZOK		
Rok	Rodzaj odpadów	Masa (Mg)
2013	Odpady wielkogabarytowe	7,2
2014	Zużyte opony	28,2
	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	2,9
	Odpady wielkogabarytowe	3,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych sprawozdań

10.5.2 Ilość odpadów powstających na terenie Gminy w latach 2012-2015:

10.8. Drogi

Sieć drogowa Gminy Raciąż obejmuje łącznie 787,2 km, z czego drogi krajowe – 13,2 km, powiatowe – 102,2 km, gminne – 427 km. Długość dróg w Gminie Raciąż przedstawiono w tabeli.

Wszystkie drogi na terenie Gminy Raciąż nie są przystosowane do przyjęcia znacznie zwiększonego ruchu zwłaszcza samochodów ciężarowych. Drogi nie spełniają parametrów technicznych, właściwych dla występującego ruchu.

Drogi gminne realizują powiązania między jednostkami osadniczymi a miastem Raciąż, gdzie mają siedzibę władze samorządowe Gminy, są słabo przygotowane do zwiększającego się systematycznie ruchu kołowego.

Uzupełnieniem transportu kołowego w Gminie jest transport kolejowy. Przez teren Gminy przebiega linia kolejowa jednotorowa niezelektryfikowana relacji Sierpc – Płońsk – Nasielsk. Znaczenie tej linii znacznie zmalało.

Sieć dróg w Gminie Raciąż

Lp.	Numer drogi (nowy)	Numer drogi (stary)	Nazwa drogi	Długość drogi w m
1	301001W	701-01	Żukowo Strusie - Kraszewo Podborne - Kraszewo Czubaki	4 350
2	301002W	701-02	Żukowo Wawrzonki - Młody Niedróż	5 200
3	301003W	701-03	Druchowo	2 705
4	301004W	701-04	Koziebrody - Mała Wieś	2 130
5	301005W	703-05	Cieciersk - Kraszewo Sławęcín	2 470
6	301006W	703-06	Kraszewo Gaczułty	1 050
7	301007W	703-07	Kraszewo Gaczułty - Bielany	7 380
8	301008W	703-08	Koziebrody - Malewo	1 820
9	301009W	703-09	Koziebrody - Budy Milewskie	1 500
10	301010W	703-10	Kraszewo Czubaki - Ossowa Krzeczánowska	3 225
11	301011W	703-11	Kraszewo Rory - Budy Kraszewskie (Kostrzywiec)	4 140
12	301012W	704-12	Pólka Raciąż - Budy Kraszewskie - Raciąż	5 620
13	301013W	704-13	Budy Kraszewskie	1 245
14	301014W	705-14	Unieck - Charzyny - Kodłutowo	5 575
15	301015W	705-15	Kodłutowo	1 830
16	301016W	705-16	Unieck - Jeżewo Wesel	4 075
17	301017W	705-17	Jeżewo Wesel - Unieck Kolonia	1 950
18	301018W	705-18	Jeżewo Wesel - Gradzanowo Włościańskie	1 890
19	301019W	705-19	Sikory - Jeżewo Wesel	2 365
20	301020W	705-20	Unieck - Breginie	2 785
21	301021W	705-21	Unieck Kolonia	1 180
22	301022W	705-22	Unieck - Maryśka	2 675

23	301023W	705-23	Unieck	1 050
24	301024W	705-24	Unieck - Charzyny Szatkowięta	2 010
25	301025W	705-25	Sikory - Wola Łaszewska	2 180
26	301026W	705-26	Żychowo - Krajkowo	3 645
27	301027W	706-27	Szczepkowo - Szczepkowskie Żale	1 445
28	301028W	706-28	Szczepkowo - Grzybowo - Dreglin	4 715
29	301029W	706-29	Grzybowo - Lipa	2 370
30	301030W	707-30	Kocięcin Brodowy	900
31	301031W	707-31	Kocięcin Brodowy - Kocięcin Tworki	1 030
32	301032W	707-32	Nowy Komunin	1 795
33	301033W	707-33	Stary Komunin - Szyjki Nowe	850
34	301034W	710-34	Krajkowo - Kruszenica	4 018
35	301035W	710-35	Krajkowo I	920
36	301036W	710-36	Krajkowo II	1 895
37	301037W	710-37	Krajkowo - Lipa	1 480
38	301038W	710-38	Krajkowo - Kondrajec	685
39	301039W	710-39	Zdunówek - Kossobudy - Krajkowo	2 150
40	301040W	710-40	Kossobudy - Draminek	3 760
41	301041W	710-41	Sierakowo - Draminek	5 263
42	301042W	710-42	Sierakowo - Kossobudy	2 500
43	301043W	718-43	Kaczorowy - Ćwiersk - Drozdowo	6 125
44	301044W	718-44	Ćwiersk - Niedarzyn	880
45	301045W	718-45	Kaczorowy - Nowe Gralewo	2 825
46	301046W	719-46	Nowe Gralewo - Nowe Gralewo (Wrzosa)	1 665
47	301047W	719-47	Strożęcín - Sałkowo - Kaczorowy	2 480
48	301048W	720-48	Łempino - Strożęcín	2 450
49	301049W	720-49	Łempino - Łempinek - Żukowo Wawrzonki	2 950
50	301050W	720-50	Nowe Młodochowo - Niemczewo	1 975
51	301051W	720-51	Chyczewo - Nowe Gralewo	2 420
52	301052W	720-52	Chyczewo - Kielbowo	975
53	301053W	720-53	Kielbowo - Bogucin	2 010
54	301054W	721-54	Stare Gralewo - Kielbowo	4 035
55	301055W	721-55	Stare Gralewo - Kozolin	2 070
56	301056W	721-56	Szapsk - Strożęcín	2 200
57	301057W	722-57	Stare Gralewo	1 010
58	301058W	722-58	Złotopole - Szapsk Budki	2 925
59	301059W	722-59	Dobrska Włościany - Wępiły	4 015
60	301060W	722-60	Wępiły	1 525
61	301061W	722-61	Złotopole - Kraśniewo	2 555
62	301062W	722-62	Dobrska Kolonia - Sokolniki	1 610
63	301063W	722-63	Dobrska Kolonia - Kraśniewo	2 900
64	301064W	722-64	Dobrska Kolonia - Brudzyno	1 345

65	301065W	723-65	Folwark Raciąż - Kiniki	755
66	301066W	723-66	Pęsy - Draminek	1 580
67	301067W	728-67	Szapsk - Cywiny	430
68	301068W	728-68	Kraśniewo - Strzeszewo	1 170
69	301069W	705-69	Kodłutowo - Szczepkowo (Żale)	3 075
70	301070W	718-70	Witkowo - Kielbowo	4 470
71	301071W	bn	Stare Gralewo I	868,30
72	301072W	Bn	Stare Gralewo II	107,50
73	301073W	Bn	Stare Młodochowo	580
74	301074W	Bn	Szapsk – Złotopole	2 302,50
75	301075W	Bn	Strożęcín	1 719
76	301076W	Bn	Kozolin - Cywiny	1 327
77	301077W	Bn	Kaczorowy – Kaczorowy I	1 409
78	301078W	Bn	Kaczorowy II (dz. nr 226, 227, 228, 229)	1 165
79	301078W	Bn	Kaczorowy III (dz. nr 209/1 251, 250, 210)	620
80	301079W	Bn	Kruszenica – Dramin	759,50
81	301080W	Bn	Koziebrody – Młody Niedróż	1 873
82	301081W	Bn	Kraszewo - Gaczułty – Budy Kraszewskie	1 600
83	301082W	Bn	Kraszewo - Gaczułty – Kraszewo - Gaczułty I	1 436,50
84	301083W	Bn	Żychowo - Kodłutowo	1 233
85	301084W	Bn	Szczepkowo – Kodłutowo (Sobocin)	1 648,50
86	Bn	Bn	Bielany 1	1550
87	Bn	Bn	Bielany 2	300
88	Bn	Bn	Bielany 3	600
89	Bn	Bn	Bielany 4	350
90	Bn	Bn	Bielany 5	100
91	Bn	Bn	Bielany 6	650
92	Bn	Bn	Bielany 7	250
93	Bn	Bn	Bogucin 1	400
94	Bn	Bn	Bogucin 2	1500
95	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 1	1250
96	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 2	250
97	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 3	1250
98	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 4	500
99		Bn	Budy Kraszewskie 5	1500
100	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 6	300
101	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 7	250
102	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 8	200
103	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 9	350
104	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 10	400
105	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 11	150
106	Bn	Bn	Budy Kraszewskie - Pólka Raciąż	800

107	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 12	350
108	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 13	300
109	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 14	300
110	Bn	Bn	Charzyny 1	300
111	Bn	Bn	Charzyny 2	200
112	Bn	Bn	Charzyny 3	250
113	Bn	Bn	Charzyny 4	200
114	Bn	Bn	Charzyny 5	400
115	Bn	Bn	Charzyny 6	150
116	Bn	Bn	Jeżewo Wesel - Charzyny - Unieck	3150
117	Bn	Bn	Charzyny 7	950
118	Bn	Bn	Charzyny - Jeżewo Wesel	1750
119	Bn	Bn	Charzyny 8	900
120	Bn	Bn	Charzyny 9	2600
121	Bn	Bn	Charzyny 10	600
122	Bn	Bn	Chyczewo - Kielbowo	1000
123	Bn	Bn	Chyczewo 1	250
124	Bn	Bn	Chyczewo - Nowe Młodochowo	800
125	Bn	Bn	Chyczewo - Bogucin	2000
126	Bn	Bn	Cieciersk 1	500
127	Bn	Bn	Cieciersk - Pólka Raciąż	350
128	Bn	Bn	Cieciersk - Żukowo Wawrzonki	2500
129	Bn	Bn	Cieciersk - Łempino	2000
130	Bn	Bn	Ćwiersk 1	250
131	Bn	Bn	Ćwiersk 2	150
132	Bn	Bn	Ćwiersk 3	200
133	Bn	Bn	Ćwiersk 4	250
134	Bn	Bn	Ćwiersk 5	300
135	Bn	Bn	Ćwiersk - Pęsy (1)	1700
136	Bn	Bn	Ćwiersk - Pęsy (2)	750
137	Bn	Bn	Ćwiersk - Pęsy (3)	1900
138	Bn	Bn	Ćwiersk - Pęsy - Drozdowo	3500
139	Bn	Bn	Ćwiersk 6	1750
140	Bn	Bn	Ćwiersk 7	950
141	Bn	Bn	Dobrska Kolonia 1	250
142	Bn	Bn	Dobrska Kolonia 2	550
143	Bn	Bn	Dobrska Kolonia 3	500
144	Bn	Bn	Dobrska Kolonia 4	350
145	Bn	Bn	Dobrska Kolonia 5	2000
146	Bn	Bn	Dorska Włościany 1	550
147	Bn	Bn	Dobrska Włościany - Stare Gralewo	1950

148	Bn	Bn	Draminek 1	250
149	Bn	Bn	Draminek 2	300
150	Bn	Bn	Draminek 3	200
151	Bn	Bn	Draminek 4	1600
152	Bn	Bn	Drozdowo 1	1250
153	Bn	Bn	Drozdowo 2	250
154	Bn	Bn	Drozdowo 3	550
155	Bn	Bn	Drozdowo 4	250
156	Bn	Bn	Drozdowo 5	1850
157	Bn	Bn	Druchowo 1	200
158	Bn	Bn	Druchowo 2	200
159	Bn	Bn	Druchowo 3	950
160	Bn	Bn	Druchowo 4	200
161	Bn	Bn	Druchowo 5	400
162	Bn	Bn	Druchowo 6	300
163	Bn	Bn	Druchowo 7	350
164	Bn	Bn	Druchowo 8	700
165	Bn	Bn	Stare Gralewo 1	300
166	Bn	Bn	Stare Gralewo 2	1750
167	Bn	Bn	Stare Gralewo 3	150
168	Bn	Bn	Jeżewo Wesel 1	400
169	Bn	Bn	Jeżewo Wesel 2	300
170	Bn	Bn	Jeżewo Wesel 3	400
171	Bn	Bn	Jeżewo Wesel 4	200
172	Bn	Bn	Jeżewo Wesel 5	100
173	Bn	Bn	Jeżewo Wesel 6	500
174	Bn	Bn	Jeżewo Wesel - Unieck	850
175	Bn	Bn	Kaczorowy 1	450
176	Bn	Bn	Kaczorowy 2	600
177	Bn	Bn	Kaczorowy 3	300
178	Bn	Bn	Druchowo 9	400
179	Bn	Bn	Kaczorowy 5	250
180	Bn	Bn	Kaczorowy 6	150
181	Bn	Bn	Kaczorowy 7	300
182	Bn	Bn	Kaczorowy 8	300
183	Bn	Bn	Kaczorowy 9	350
184	Bn	Bn	Kaczorowy - Strożęcín	1750
185	Bn	Bn	Kielbowo 1	1500
186	Bn	Bn	Kielbowo 2	650
187	Bn	Bn	Kielbowo 3	750
188	Bn	Bn	Kielbowo 4	1850
189	Bn	Bn	Kielbowo 5	150

190	Bn	Bn	Kielbowo 6	250
191	Bn	Bn	Kielbowo 7	200
192	Bn	Bn	Kielbowo 8	1100
193	Bn	Bn	Kielbowo 9	850
194	Bn	Bn	Kielbowo 10	500
195	Bn	Bn	Kiniki 1	1750
196	Bn	Bn	Kiniki 2	500
197	Bn	Bn	Kiniki 3	1750
198	Bn	Bn	Kiniki 4	250
199	Bn	Bn	Kiniki 5	2650
200	Bn	Bn	Kiniki - Pęsy	1600
201	Bn	Bn	Kossobudy 1	300
202	Bn	Bn	Kossobudy 2	400
203	Bn	Bn	Kossobudy 3	350
204	Bn	Bn	Kossobudy 4	1050
205	Bn	Bn	Kossobudy 5	200
206	Bn	Bn	Kossobudy 6	850
207	Bn	Bn	Kossobudy 7	1350
208	Bn	Bn	Kossobudy - Żychowo (1)	1050
209	Bn	Bn	Kossobudy - Żychowo (2)	1350
210	Bn	Bn	Kossobudy - Krajkowo Budki	2000
211	Bn	Bn	Koziebrody 1	750
212	Bn	Bn	Koziebrody 2	100
213	Bn	Bn	Koziebrody 3	150
214	Bn	Bn	Koziebrody 4	150
215	Bn	Bn	Koziebrody 5	100
216	Bn	Bn	Koziebrody 6	500
217	Bn	Bn	Koziebrody 7	200
218	Bn	Bn	Koziebrody 8	200
219	Bn	Bn	Koziebrody 9	350
220	Bn	Bn	Koziebrody 10	250
221	Bn	Bn	Koziebrody 11	50
222	Bn	Bn	Koziebrody 12	250
223	Bn	Bn	Koziebrody 13	100
224	Bn	Bn	Koziebrody 14	200
225	Bn	Bn	Koziebrody 15	1000
226	Bn	Bn	Koziebrody 16	1500
227	Bn	Bn	Koziebrody 17	1250
228	Bn	Bn	Koziebrody - Mała Wieś Podborna	1300
229	Bn	Bn	Koziebrody - Młody Niedróż	1100
230	Bn	Bn	Koziebrody - Malewo	1200

231	Bn	Bn	Kozolin 1	300
232	Bn	Bn	Kozolin 2	350
233	Bn	Bn	Kozolin 3	500
234	Bn	Bn	Kozolin 4	250
235	Bn	Bn	Kozolin 5	250
236	Bn	Bn	Kozolin 6	300
237	Bn	Bn	Kozolin 7	400
238	Bn	Bn	Krajkowo 1	1000
239	Bn	Bn	Krajkowo 2	250
240	Bn	Bn	Krajkowo 3	250
241	Bn	Bn	Krajkowo 4	400
242	Bn	Bn	Krajkowo 5	1000
243	Bn	Bn	Krajkowo 6	250
244	Bn	Bn	Krajkowo 7	200
245	Bn	Bn	Krajkowo 8	350
246	Bn	Bn	Krajkowo 9	300
247	Bn	Bn	Krajkowo 10	350
248	Bn	Bn	Krajkowo 11	400
249	Bn	Bn	Pęsy 6	750
250	Bn	Bn	Krajkowo 12	650
251	Bn	Bn	Krajkowo Budki 1	750
252	Bn	Bn	Kraśniewo 1	750
253	Bn	Bn	Kraśniewo 2	100
254	Bn	Bn	Kraśniewo 3	600
255	Bn	Bn	Kruszenica	250
256	Bn	Bn	Lipa 1	700
257	Bn	Bn	Lipa 2	1300
258	Bn	Bn	Lipa 3	750
259	Bn	Bn	Lipa 4	700
260	Bn	Bn	Lipa - Grzybowo	750
261	Bn	Bn	Łempino 1	200
262	Bn	Bn	Łempino 2	1000
263	Bn	Bn	Malewo 1	200
264	Bn	Bn	Mała Wieś 1	700
265	Bn	Bn	Mała Wieś 2	2300
266	Bn	Bn	Mała Wieś 3	700
267	Bn	Bn	Mała Wieś - Stary Niedróż	2000
268	Bn	Bn	Młody Niedróż 1	500
269	Bn	Bn	Młody Niedróż 2	650
270	Bn	Bn	Młody Niedróż 3	900
271	Bn	Bn	Młody Niedróż 4	200
272	Bn	Bn	Nowe Gralewo 1	450

273	Bn	Bn	Nowe Gralewo - Szpask	1100
274	Bn	Bn	Nowe Młodochowo 1	350
275	Bn	Bn	Nowe Młodochowo 2	550
276	Bn	Bn	Nowe Młodochowo 3	150
277	Bn	Bn	Nowe Młodochowo 4	850
278	Bn	Bn	Nowe Młodochowo 5	500
279	Bn	Bn	Nowy Komunin 1	150
280	Bn	Bn	Nowy Komunin 2	200
281	Bn	Bn	Nowy Komunin 3	700
282	Bn	Bn	Nowy Komunin 4	350
283	Bn	Bn	Nowy Komunin 5	1000
284	Bn	Bn	Nowy Komunin - Kocięcín Brodowy	1700
285	Bn	Bn	Pęsy 1	250
286	Bn	Bn	Pęsy 2	150
287	Bn	Bn	Pęsy 3	400
288	Bn	Bn	Pęsy 4	150
289	Bn	Bn	Pęsy 5	1000
290	Bn	Bn	Pólka Raciąż 1	850
291	Bn	Bn	Pólka Raciąż 2	1750
292	Bn	Bn	Pólka Raciąż 3	800
293	Bn	Bn	Pólka Raciąż 4	350
294	Bn	Bn	Pólka Raciąż 5	150
295	Bn	Bn	Pólka Raciąż 6	200
296	Bn	Bn	Pólka Raciąż 7	700
297	Bn	Bn	Pólka Raciąż 8	550
298	Bn	Bn	Pólka Raciąż 9	950
299	Bn	Bn	Pólka Raciąż 10	250
300	Bn	Bn	Pólka Raciąż 11	1000
301	Bn	Bn	Pólka Raciąż 12	400
302	Bn	Bn	Pólka Raciąż 13	150
303	Bn	Bn	Pólka Raciąż 14	750
304	Bn	Bn	Pólka Raciąż 15	300
305	Bn	Bn	Pólka Raciąż 16	800
306	Bn	Bn	Pólka Raciąż 17	2500
307	Bn	Bn	Pólka Raciąż 18	1700
308	Bn	Bn	Pólka Raciąż 19	1500
309	Bn	Bn	Pólka Raciąż 20	750
310	Bn	Bn	Pólka Raciąż 21	2400
311	Bn	Bn	Pólka Raciąż 22	2000
312	Bn	Bn	Pólka Raciąż 23	700
313	Bn	Bn	Pólka Raciąż 24	750

314	Bn	Bn	Pólka Raciąż 25	1600
315	Bn	Bn	Pólka Raciąż - Żychowo	2250
316	Bn	Bn	Pólka Raciąż - Kossobudy	700
317	Bn	Bn	Sierakowo 1	700
318	Bn	Bn	Sikory 1	400
319	Bn	Bn	Sikory 2	200
320	Bn	Bn	Sikory 3	800
321	Bn	Bn	Sikory 4	350
322	Bn	Bn	Sikory 5	650
323	Bn	Bn	Sikory - Kodłutowo	1250
324	Bn	Bn	Kodłutowo - Sikory - Charzyny	3500
325	Bn	Bn	Stary Komunin 1	200
326	Bn	Bn	Stary Komunin 2	700
327	Bn	Bn	Stary Komunin 3	500
328	Bn	Bn	Stary Komunin 4	200
329	Bn	Bn	Stary Komunin 5	1600
330	Bn	Bn	Stary Niedróż 1	250
331	Bn	Bn	Stary Niedróż 2	250
332	Bn	Bn	Stary Niedróż 3	150
333	Bn	Bn	Stary Niedróż - Kraszewo Falki	1750
334	Bn	Bn	Stary Niedróż - Żukowo Strusie	1700
335	Bn	Bn	Unieck 1	450
336	Bn	Bn	Unieck 2	1200
337	Bn	Bn	Unieck 3	1500
338	Bn	Bn	Unieck 4	150
339	Bn	Bn	Unieck 5	500
340	Bn	Bn	Unieck 6	100
341	Bn	Bn	Unieck 7	1000
342	Bn	Bn	Unieck 8	200
343	Bn	Bn	Unieck 9	100
344	Bn	Bn	Unieck 10	150
345	Bn	Bn	Unieck 11	650
346	Bn	Bn	Unieck 12	400
347	Bn	Bn	Unieck 13	1150
348	Bn	Bn	Unieck 14	500
349	Bn	Bn	Unieck 15	700
350	Bn	Bn	Unieck - Szczepkowo - Kocięcin Brodowy	2400
351	Bn	Bn	Witkowo 1	500
352	Bn	Bn	Witkowo 2	150
353	Bn	Bn	Witkowo 3	650
354	Bn	Bn	Witkowo 4	150
355	Bn	Bn	Witkowo 5	200

356	Bn	Bn	Witkowo 6	800
357	Bn	Bn	Witkowo 7	500
358	Bn	Bn	Witkowo 8	700
359	Bn	Bn	Witkowo 9	300
360	Bn	Bn	Zdunówek 1	1750
361	Bn	Bn	Zdunówek 2	400
362	Bn	Bn	Zdunówek 3	300
363	Bn	Bn	Zdunówek 4	200
364	Bn	Bn	Zdunówek 5	1600
365	Bn	Bn	Zdunówek 6	1800
366	Bn	Bn	Żukowo Strusie 1	200
367	Bn	Bn	Żukowo Strusie 2	150
368	Bn	Bn	Żukowo Strusie 3	6500
369	Bn	Bn	Żukowo Strusie 4	100
370	Bn	Bn	Żukowo Strusie 5	400
371	Bn	Bn	Żukowo Strusie 6	200
372	Bn	Bn	Żukowo Strusie 7	1000
373	Bn	Bn	Żukowo Strusie - Stary Niedróż - Druchowo	1200
374	Bn	Bn	Żukowo Strusie - Kraszewo Gaczuły	2700
375	Bn	Bn	Żukowo Wawrzonki 1	2250
376	Bn	Bn	Żukowo Wawrzonki 2	900
377	Bn	Bn	Żukowo Wawrzonki 3	800
378	Bn	Bn	Żychowo 1	1000
379	Bn	Bn	Żychowo 2	300
380	Bn	Bn	Żychowo 3	750
381	Bn	Bn	Żychowo 4	300
382	Bn	Bn	Żychowo 5	600
383	Bn	Bn	Żychowo 6	650
384	Bn	Bn	Żychowo 7	200
385	Bn	Bn	Żychowo 8	700
386	Bn	Bn	Żychowo 9	1500
387	Bn	Bn	Żychowo 10	1250
388	Bn	Bn	Strożęcín 1	200
389	Bn	Bn	Strożęcín 2	700
390	Bn	Bn	Strożęcín 3	500
391	Bn	Bn	Strożęcín 4	200
392	Bn	Bn	Strożęcín 5	150
393	Bn	Bn	Strożęcín 6	600
394	Bn	Bn	Strożęcín 7	700
395	Bn	Bn	Kraszewo Rory 1	400
396	Bn	Bn	Kraszewo Czubaki 1	900

397	Bn	Bn	Kraszewo Falki 1	250
398	Bn	Bn	Kraszewo Falki 2	150
399	Bn	Bn	Kraszewo Falki 3	200
400	Bn	Bn	Kraszewo Falki 4	500
401	Bn	Bn	Kraszewo Falki 5	1000
402	Bn	Bn	Kraśniewo 4	750
403	Bn	Bn	Stare Młodochowo 1	2700
404	Bn	Bn	Stare Młodochowo 2	1150
405	Bn	Bn	Budy Kraszewskie 15	850
406	Bn	Bn	Unieck 16	250
407	Bn	Bn	Żychowo 11	300
408	Bn	Bn	Żychowo 12	450
RAZEM				427 568

10.9. Melioracje wodne

Dobre warunki glebowe oraz wysoki poziom rolnictwa wymusiły rozwój melioracji wodnych. Na początku wykonano systemy drenarskie i odwodnienie rowami, w późniejszych latach rozwinięto na użytkach zielonych systemy nawodnień podsiąkowych w oparciu o piętrzenia wodne na rzekach, kanałach i rowach melioracyjnych.

Jednak w ostatnim dziesięcioleciu zakres inwestycji melioracyjnych został zahamowany, a bieżące prace konserwacyjne nie są w stanie utrzymać urządzeń, które szybko ulegają degradacji.

Aktualny stan infrastruktury melioracyjnej w Gminie Raciąż przedstawiono w tabeli. Zestawienie to wskazuje na to, że inwestycje melioracyjne pokrywają niecałe połowę potrzeb, zarówno w odniesieniu do gruntów rolnych jak i użytków zielonych.

Dla właściwego wykorzystania potencjału rolnictwa musi nastąpić rozwój inwestycji melioracyjnych zarówno nowych jak i modernizacji istniejących.

Należy zaznaczyć, iż na terenie Gminy Raciąż jeden z najnowocześniejszych w Polsce systemów nawadniających sadów w Pęśach.

Stan infrastruktury melioracyjnej w Gminie Raciąż

Lp.	Wieś	Zmeliorowane ha		Rzeki i kanały w km	
		Użytki rolne	UR wymagające melioracji	długość	w tym uregulowane
1	Bielany	14	-	2,1	2,1
2	Bogucin	34	70	1,9	1,9
3	Budy Kraszewskie	57	-	3,0	3,0
4	Charzyny	323	-	-	-
5	Chyczewo	107	-	-	-
6	Cieciersk	31	-	-	-
7	Ćwiersk	174	-	0,6	0,6
8	Dobrska Kolonia	200	-	2,6	2,6
9	Dobrska Włościany	133	-	-	-
10	Draminek	-	100	-	-
11	Drozdowo	72	-	1,1	1,1
12	Druchowo	191	-	-	-
13	Folwark Raciąż	-	50	0,6	0,6
14	Grzybowo	-	40	-	-
15	Jeżewo Wesel	78	70	-	-
16	Kaczorowy	155	-	1,7	1,7
17	Kielbowo	187	-	-	-
18	Kiniki	-	100	1,1	1,1
19	Kocięcin Brodowy	79	-	-	-
20	Kocięcin Tworki	177	-	-	-
21	Kodłutowo	197	80	2,5	2,5
22	Kossobudy	-	150	-	-
23	Koziebrody	302	-	-	-
24	Kozolin	218	-	1,9	1,9
25	Krajkowo	-	50	0,3	0,3
26	Krajkowo Budki	-	20	-	-
27	Kraszewo Czubaki	88	-	2,5	2,5
28	Kraszewo Falki	264	-	-	-
29	Kraszewo Gaczuły	70	50	-	-
30	Kraszewo Podborne	88	-	-	-
31	Kraszewo Rory	31	-	-	-
32	Kraszewo Sławęcín	43	20	-	-
33	Kraśniewo	110	-	2,5	2,5
34	Kruszenica	-	50	-	-
35	Lipa	11	100	-	-
36	Łempin	-	70	0,9	0,9
37	Łempinek	4	70	-	-
38	Malewo	102	-	-	-
39	Mała Wieś	116	-	-	-
40	Młody Niedróż	106	-	-	-
41	Nowe Galewo	174	-	1,5	1,5
42	Nowe Młodochowo	236	-	-	-
43	Nowy Komunin	4	100	-	-
44	Pęsy	-	100	-	-
45	Pólka Raciąż	-	150	-	-
46	Sierakowo	11	100	1,2	1,2
47	Sikory	135	-	-	-
48	Stare Młodochowo	120	-	-	-
49	Stare Galewo	263	-	0,4	0,4
50	Stary Komunin	9	50	-	-
51	Stary Niedróż	120	-	-	-

52	Strożecin	70	-	-	-
53	Szapsk	275	-	-	-
54	Szczepkowo	198	-	1,5	1,5
55	Unieck	410	-	-	-
56	Wępiły	203	-	-	-
57	Witkowo	-	120	0,4	0,4
58	Zdunówek	-	80	0,7	0,7
59	Złotopole	218	-	0,3	0,3
60	Żukowo Strusie	122	-	-	-
61	Żukowo Wawrzonki	144	-	-	-
62	Żychowo	22	80	-	-
	RAZEM GMINA RACIĄŻ	6 492	1870	31,3	31,3

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż

10.10. Zrealizowane przedsięwzięcia infrastruktury w latach 2002-2015

W strukturze wydatków Gminy Raciąż wysoki udział stanowią środki przeznaczone na inwestycje, co czyni Gminę bardziej zasobną stanowiąc o wyższej atrakcyjności dla potencjalnych inwestorów i mieszkańców.

W latach 2002–2015 zrealizowano szereg inwestycji o charakterze infrastrukturalnym, wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców. Realizacja wszystkich inwestycji nie byłaby możliwa bez udziału pozyskanych środków zewnętrznych. Wśród środków zewnętrznych należy przede wszystkim wyróżnić środki pozyskane z Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz środki pieniężne pochodzące z krajowych programów dofinansowania m.in. z Terenowego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych (FOGR), Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW). Część inwestycji została zrealizowana jedynie ze środków własnych Gminy Raciąż.

2002 r.

1. Budowa gimnazjum w Uniecku – roboty wykończeniowe
2. Budowa sieci wodociągowej z przyłączami dla wsi Żukowo-Strusie
3. Zakup samochodu osobowego Skoda Fabia dla Urzędu Gminy
4. Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Koziebrody – Etap III
5. Modernizacja Stacji Ujęcia Wody w Koziebrodach
6. Przebudowa drogi gminnej Kraszewo-Gaczuły – Kraszewo-Rory
7. Wykonanie ocieplenia ścian zewnętrznych w budynku Szkoły Podstawowej w Gralewie
8. Przebudowa drogi gminnej Dobska Kolonia – Kraśniewo
9. Budowa sieci wodociągowej z przyłączami dla wsi Zdunówek – Draminek
10. Przebudowa drogi gminnej Ćwiersk – Drozdowo

11. Przebudowa drogi gminnej Unieck - Kodłutowo
12. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Krajkowie
13. Budowa chodnika z kostki brukowej w Koziebrodach
14. Budowa sieci wodociągowej z przyłączami dla wsi Stare Gralewo

2003 r.

1. Przebudowa drogi Szapsk-Cywiny
2. Przebudowa drogi gminnej Kossobudy – Krajkowo
3. Przebudowa drogi gminnej Krajkowo-Kruszenica
4. Budowa wodociągu w miejscowościach: Charzyny – Borzyny, Grzybowo – Nowy Komunin, Unieck – Kocięcin Brodowy, Wępiły, Jezewo Wesel,
5. Modernizacja Stacji Ujęcia Wody Witkowo
6. Budowa przystanku PKS w Jezewie-Wesel
7. Modernizacja dróg osiedlowych Kozebrody
8. Ocieplenie i wymiana okien w budynku domu nauczyciela Krajkowie
9. Przebudowa strychu na budynku administracyjnym Urzędu Gminy
10. Ocieplenie i wymiana okien budynku Szkoły Podstawowej Unieck
11. Ogrodzenie działki przy Szkole Podstawowej w Gralewo
12. Modernizacja kotłowni i ocieplenie ścian Zespołu Szkół w Krajkowie
13. Wymiana dachu Szkoły Podstawowej w Koziebrodach
14. Wymiana dachu Szkoły Podstawowej w Krajkowie
15. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Kozebrody i Mała Wieś

2004 r.

1. Remont i termomodernizacja budynku administracyjnego Urzędu przy ul.11 Listopada 20
2. Modernizacja – wykonanie kotłowni i instalacji C.O. w bud. administracyjnym ul. 11 Listopada 20
3. Budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Niedróż – Druchowo
4. Przebudowa drogi gminnej Raciąż –Pólka-Raciąż – Budy Kraszewskie
5. Przebudowa drogi gminnej Kiełbowo – Bogucin
6. Przebudowa drogi gminnej Zdunówek – Kossobudy-Krajkowo
7. Przebudowa drogi gminnej Sikory – Jezewo-Wesel
8. Przebudowa drogi gminnej Unieck-Charzyny-Kodłutowo
9. Przebudowa drogi gminnej Krajkowo- Kondrajec
10. Modernizacja dróg osiedlowych – przebudowa ulicy – Kozebrody

11. Ocieplenie ścian budynku Zespołu Szkół w Koziebrodach
12. Ogrodzenie obiektów szkolnych w Starym Galewie
13. Wymiana dachu na budynku komunalnym w Strożęcinie
14. Budowa chodników w m. Unieck
15. Remont świetlicy oraz pomieszczeń klasowych z uwzględnieniem oddziału przedszkolnego Szkoły Podstawowej w Krajkowie oraz wyposażenie oddziału przedszkolnego
16. Wyposażenie oddziału przedszkolnego w pomoce dydaktyczne i sprzęt na plac zabaw Szkoła Podstawowa w Starym Galewie

2005 r.

1. Remont remizy OSP w Uniecku
2. Przebudowa drogi gminnej Kraszewo-Gaczuły – Bielany
3. Przebudowa drogi gminnej Kocięcín-Brodowy
4. Przebudowa drogi gminnej Pęsy – Draminek
5. Przebudowa drogi gminnej Grzybowo – Lipa
6. Wykończenie świetlicy w budynku Szkoły Podstawowej w Koziebrodach
7. Remont remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Koziebrodach
8. Rozbudowa oświetlenia ulicznego: Kossobody, Kiełbowo, Krajkowo, Strożęcin, Kodłutowo, Sierakowo, Młodochowo, Kraszewo-Gaczuły, Mała Wieś, Koziębrydy, Druchowo, Żukowo-Wawrzonki, Pólka-Raciąż, Chyczewo, Strożęcin, Ćwiersk, Łempin
9. Dostawa i montaż okien do remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Uniecku
10. Dokończenie budowy kanalizacji sanitarnej dla wsi Niedróż – Druchowo

2006 r.

1. Przebudowa drogi gminnej Kaczorowy- Nowe Galewo
2. Przebudowa drogi gminnej Żukowo-Wawrzonki – Niedróż
3. Przebudowa drogi gminnej Dobrska-Włóściany – Wępiły
4. Przebudowa drogi gminnej Kaczorowy – Ćwiersk – Drozdowo
5. Przebudowa drogi gminnej – ulica w Koziebrodach
6. Budowa terenowego obiektu sportowego Galewo
7. Budowa wodociągu Kraszewo-Czubaki i Kraszewo-Rory
8. Modernizacja kotłowni w Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Starym Galewie
9. Remont sanitariatów w Szkole Podstawowej w Starym Galewie
10. Remont nawierzchni na drodze dojazdowej do Szkoły Podstawowej i

Gimnazjum w Uniecku

11. Budowa boisk sportowych w Uniecku
12. Wymiana stolarki okiennej w budynku Ośrodka Zdrowia w Koziebrodach
13. Wykonanie wewnętrznych instalacji wodno – kanalizacyjnych, ciepłej wody i technologii w kotłowni w Ośrodku Zdrowia w Koziebrodach
14. Budowa kanalizacji Gralewo – Szapsk

2007 r.

1. Zakup motopompy dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Szapsku
2. Karosacja samochodu dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Uniecku
3. Przebudowa drogi gminnej Koziebrody - Malewo.
4. Modernizacja i rozbudowa SUW w Starym Gralewie
5. Ocieplenie ścian budynku administracyjnego Urzędu Gminy Raciąż
6. Termomodernizacja ścian budynku Szkoły Podstawowej w Kraszewie- Gaczułtach
7. Budowa Oczyszczalni Ścieków w Starym Gralewie
8. Przebudowa drogi gminnej Unieck – Breginie
9. Przebudowa drogi gminnej Złotopole - Kraśniewo

2008 r.

1. Budowa boisk sportowych w miejscowości Koziebrody
2. Przebudowa drogi gminnej Złotopole - Kraśniewo.
3. Nadbudowa poddasza oraz termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Koziebrodach
4. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kraszewo - Falki
5. Przebudowa drogi gminnej Krajkowo II
6. Budowa Ośrodka Zdrowia wraz z Punktem Aptecznym we wsi Gralewo

2009 r.

1. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Druchowo.
2. Przebudowa drogi gminnej Koziebrody – Mała Wieś
3. Budowa szkolnego kompleksu sportowego w Krajkowie
4. Budowa szkolnego kompleksu sportowego w Krajkowie
5. Przebudowa drogi Unieck - Maryśka
6. Przebudowa drogi gminnej Stare Młodochowo
7. Wykonanie oświetlenia ulicznego w miejscowości Bielany i Kraszewo-Czubaki
8. Budowa parkingu dla samochodów osobowych w miejscowościach Koziebrody i Krajkowo

9. Budowa ogrodzenia obiektu sportowego w Uniecku
10. Remont remizy OSP w Koziębrodach
11. Dostawa instrumentów muzycznych na potrzeby orkiestry OSP w Krajkowie

2010 r.

1. Przebudowa lokalnego systemu transportowego Łempinek - Łempino - Kiełbowo - Strożęcín.
2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków w miejscowości Unieck oraz sieci wodociągowej w miejscowości Budy Kraszewskie i Pólka Raciąż.
3. Odnowa miejscowości Koziębrody i Krajkowo poprzez budowę boiska, parkingów, remont remiz, oraz zakup strojów ludowych i instrumentów muzycznych.
4. Uzupełnienie infrastruktury oczyszczania ścieków komunalnych, poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Raciąż.
5. Przebudowa drogi gminnej Witkowo - Kiełbowo.
6. Przebudowa drogi gminnej Złotopole - Szapsk Budki.
7. Remont remizy w miejscowości Krajkowo

2011 r.

1. Remont remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Jezewo-Wesel
2. Odnowienie elewacji Remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Krajkowo
3. Budowa szkolnego kompleksu w Krajkowie etap III
4. Przebudowa drogi gminnej Folwark-Raciąż – Kiniki
5. Remont świetlicy wiejskiej w miejscowości Kraśniewo
6. Przebudowa drogi gminnej Młodochowo – Niemczewo
7. Renowacja nawierzchni boiska szkolnego w Nowym Gralewie

2012 r.

1. Modernizacja remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Miejscowości Dobska - Kolonia
2. Urządzenie boiska sportowego w miejscowości Unieck
3. Przygotowanie i wydanie folderu promocyjnego Gminy Raciąż
4. Przygotowanie i nagranie filmu promującego lokalną twórczość kulturową Gminy Raciąż
5. Utworzenie i wyposażenie ogólnodostępnego placu zabaw w miejscowości Krajkowo

-
6. Utworzenie parku dawnych maszyn i urządzeń rolniczych oraz ogólnodostępnego placu zabaw w miejscowości Nowe Gralewo

2013-2016 r.

1. Uzupełnienie infrastruktury oczyszczania ścieków komunalnych, poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Raciąż – etap II
2. Uzupełnienie infrastruktury wodno-ściekowej Gminy Raciąż, poprzez budowę sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w miejscowości Koziębrody
3. Budowa oświetlenia ulicznego lampami solarnymi LED w miejscowości Cieciersk – 30 szt. (13W, akumulator i turbina wiatrowa)
4. Remont budynku remizy OSP w Szapsku
5. Zakup strojów ludowych dla młodzieżowych zespołów taneczno-teatralnych z Krajkowa, Koziębród i Uniecka (stroje szlacheckie i chłopskie – Unieck, Łowickie – Koziębrody)
6. Przebudowa Remizy OSP w miejscowościach Unieck i Jeżewo-Wesel
7. Przebudowa drogi gminnej Cieciersk – Kraszewo Sławęcín
8. Przebudowa drogi gminnej Kodłutowo - Szczepkowo
9. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Kaczorowy
10. Przebudowa drogi gminnej Dobrska Kolonia - Brudzyno
11. Przebudowa drogi gminnej Nowe Gralewo-Nowe Gralewo (Wrzosy)
12. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Krajkowo I
13. Przebudowa drogi gminnej Unieck - Charzyny Szatkowięta
14. Budowa mostu przez rzekę Dobrzyca wraz z dojazdami w ciągu drogi powiatowej Góra-Dobrska-Gralewo
15. Dostawa samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Koziębrody
16. Przebudowa - remont drogi gminnej Stare Gralewo – Kozolin
17. Przebudowa - remont drogi gminnej Krajkowo – Lipa
18. Budowa studni Głębinowej w miejscowości Koziębrody
19. Wymiana pokrycia dachowego budynku hali sportowej Zespołu Szkół w Starym Gralewie
20. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Kraszewo-Falki
21. Przebudowa drogi w miejscowości Kossobudy
22. Przebudowa - remont drogi gminnej Stare Gralewo - Kielbowo
23. Przebudowa - remont drogi gminnej Sierakowo-Draminek
24. Przebudowa drogi gminnej Unieck - Jeżewo Wesel (etap I)

25. Dostawa samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Dobrska-Kolonia
26. Usuwanie wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Raciąż
27. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Grzybowo
28. Przebudowa drogi gminnej nr 3010032W Nowy Komunin
29. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Pólka-Raciąż
30. Przebudowa drogi gminnej nr 301075W Strożęcín
31. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Cieciersk

Dodatkowo w Gminie Raciąż realizowany jest projekt pn. „Likwidacja barier wykluczenia cyfrowego na terenie Gminy Raciąż”. W ramach projektu mieszkańcy Gminy Raciąż mogą otrzymać bezpłatny komputer przenośny wraz z dostępem do Internetu.

Głównym celem projektu jest przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu społeczności na terenie obszaru wiejskiego jakim jest Gmina Raciąż, z powodu trudnej sytuacji materialnej lub niepełnosprawności, poprzez dostęp do szerokopasmowego Internetu, zapewnienie niezbędnego sprzętu i oprogramowania oraz odpowiednich warunków jego użytkowania i pomocy technicznej przy instalowaniu sprzętu w domu.

Celem szczegółowym jest:

- a) zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie Gminy Raciąż dla zagrożonych wykluczeniem cyfrowym,
- b) udostępnienie wyposażenia niezbędnego do korzystania z usług Internetowych oraz udostępnienie usług teleinformatycznych pozwalających na powszechne wykorzystanie rozwiązań z zakresu usług publicznych i innych innowacyjnych zastosowań Internetu,
- c) przeszkolenie beneficjentów ostatecznych w zakresie Informatyki

Projekt polega na przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu w Gminie Raciąż poprzez zapewnienie beneficjentom ostatecznym: niezbędnego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem, pomocą techniczną przy instalowaniu sprzętu w domu, serwisu w trakcie jego eksploatacji oraz bezpłatnego dostępu do Internetu. W ramach projektu zorganizowane zostanie szkolenie dla odbiorców ostatecznych.

Grupą docelową projektu, która otrzyma sprzęt komputerowy z oprogramowaniem i dostępem do Internetu będą:

- a) rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym
- b) osoby niepełnosprawne

10.11. Planowane do realizacji przedsięwzięcia infrastruktury w latach 2017-2026

Lp.	Projekt	Planowany termin realizacji
1.	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Kossobudy	2016 - 2026
2.	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach Stare Gralewo i Dobrska Włościany	
3.	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Nowe Młodochowo i Stare Młodochowo	
4.	Budowa oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Raciąż	
5.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kaczorowy	
6.	Budowa Przepompowni Strefowej Wody w miejscowości Młody Niedróż	
7.	Przebudowa świetlic wiejskich w miejscowościach: Kaczorowy, Kraszewo-Gaczuły, Kodłutowo, Szczepkowo oraz innych miejscowościach Gminy Raciąż	
8.	Uzupełnienie infrastruktury oczyszczania ścieków komunalnych, poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Raciąż	
9.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest w Gminie Raciąż	
10.	Dożwirowanie dróg gminnych	
11.	Przebudowa dróg gminnych określonych w rozdziale 10.8. Drogi	
12.	Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Starym Gralewie (Budowa pompowni strefowej wody wraz ze zbiornikiem retencyjnym w miejscowości Stare Gralewie	
13.	Budowa zbiornika wodnego (retencyjnego) „Kraszewo” na rzece Raciążnicy	
14.	Rozbudowa Zespołu Szkół w Krajkowie	
15.	Budowa punktów świetlnych Żukowo-Wawrzonki	
16.	Budowa i zakup wyposażenia na place zabaw na terenie gminy	
17.	Budowa instalacji OZE na terenie Gminy Raciąż	
18.	Rozbudowa sieci wodociągowych na terenie Gminy Raciąż	
19.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnych na terenie Gminy Raciąż	
20.	Modernizacja oczyszczalni ścieków	
21.	Urządzanie boisk sportowych na terenie Gminy Raciąż	
22.	Poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej zlokalizowanych na terenie Gminy Raciąż	
23.	Urządzenie terenów rekreacyjnych	
24.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowościach Gminy Raciąż poprzez budowę chodników, placów, dróg, ścieżek rowerowych oraz urządzenie zieleni gminnej i zadrzewień	
25.	Modernizacja infrastruktury wodociągowo – kanalizacyjnej (modernizacja stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków)	
26.	Budowa, przebudowa, remonty i wyposażenie świetlic wiejskich, remiz ochotniczych straży pożarnych oraz budynków komunalnych gminy	
27.	Modernizacja wyposażenia jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (zakup samochodów ratowniczo – gaśniczych i innego sprzętu przeciwpożarowego)	
28.	Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.	
29.	Zagospodarowanie wyznaczonych zdegradowanych przestrzeni publicznych.	
30.	Adaptacja w celu przywrócenia lub nadania nowych funkcji istniejącym budynkom lub obiektom, zgodnie z zapotrzebowaniem mieszkańców.	
31.	Aktywizacja i wzmacnianie więzi społecznych mieszkańców zdegradowanego obszaru oraz realizacja projektów aktywizujących osoby bezrobotne oraz znajdujące w trudnej sytuacji na runku pracy.	
32.	Tworzenie i urządzenie tras dydaktyczno-edukacyjnych, historyczny, przyrodniczych na terenie gminy	

10.12. Podsumowanie

Stan infrastruktury technicznej Gminy Raciąż, w porównaniu z innymi gminami województwa mazowieckiego i gminami wiejskimi w Polsce jest dostateczny.

W ostatnim dziesięcioleciu tempo inwestycji było bardzo wysokie. Zdecydowanie poprawiło to poziom infrastruktury w Gminie, nie udało jednak nadgonić zaistniałych opóźnień.

Stwierdzić należy bezwzględną konieczność kontynuowania inwestycji i pozyskiwania środków finansowych na ich realizację, aby utrzymać dotychczasowe tempo prac i zakres. Jest to powszechnym życzeniem mieszkańców Gminy Raciąż, którzy upatrują w tym szansę na postęp w rozwoju Gminy.

Szczególnie pilne wydają się inwestycje infrastruktury ekologicznej budowa kanalizacji, oczyszczalnie ścieków, wysypisko odpadów oraz poprawa i rozbudowa dróg na terenach rolniczych.

Również pilne wydaje się podjęcie konkretnych rozmów i prac z gminami sąsiednimi i władzami samorządowymi powiatów płońskiego, sierpeckiego, żuromińskiego i plockiego dotyczących budowy sieci gazowej.

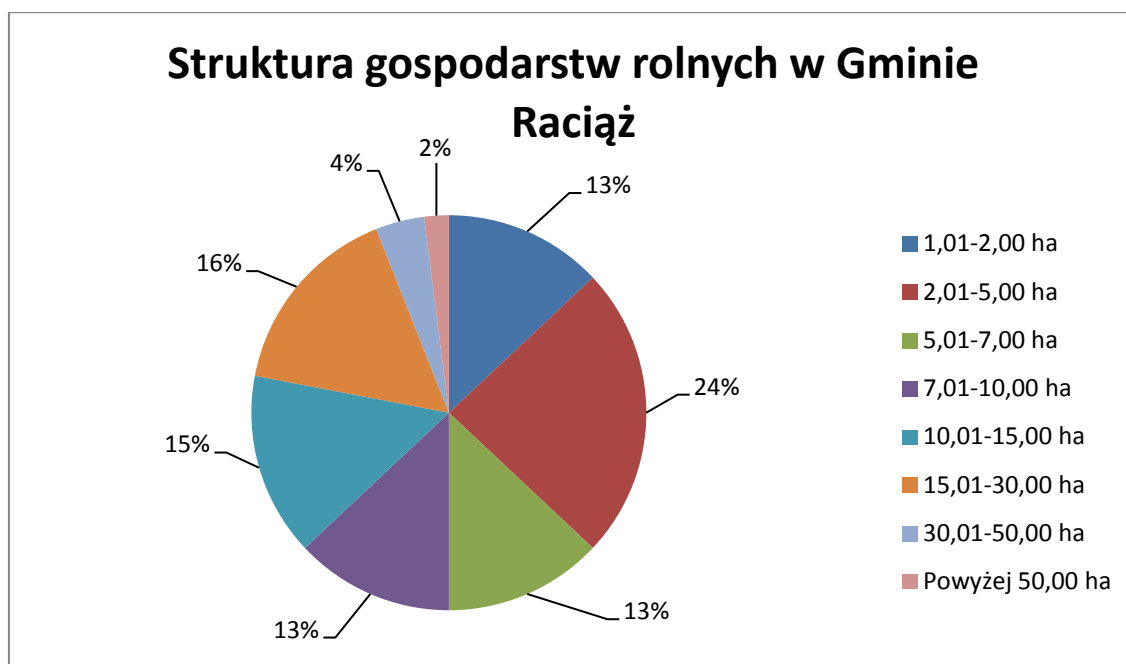
11. ROLNICTWO

Ogólna powierzchnia gminy Raciąż wynosi 24.445 ha, w tym powierzchnia gospodarstw indywidualnych to 23 538 ha, co stanowi 85,4% powierzchni.

11.1. Struktura gospodarstw rolniczych w Gminie Raciąż

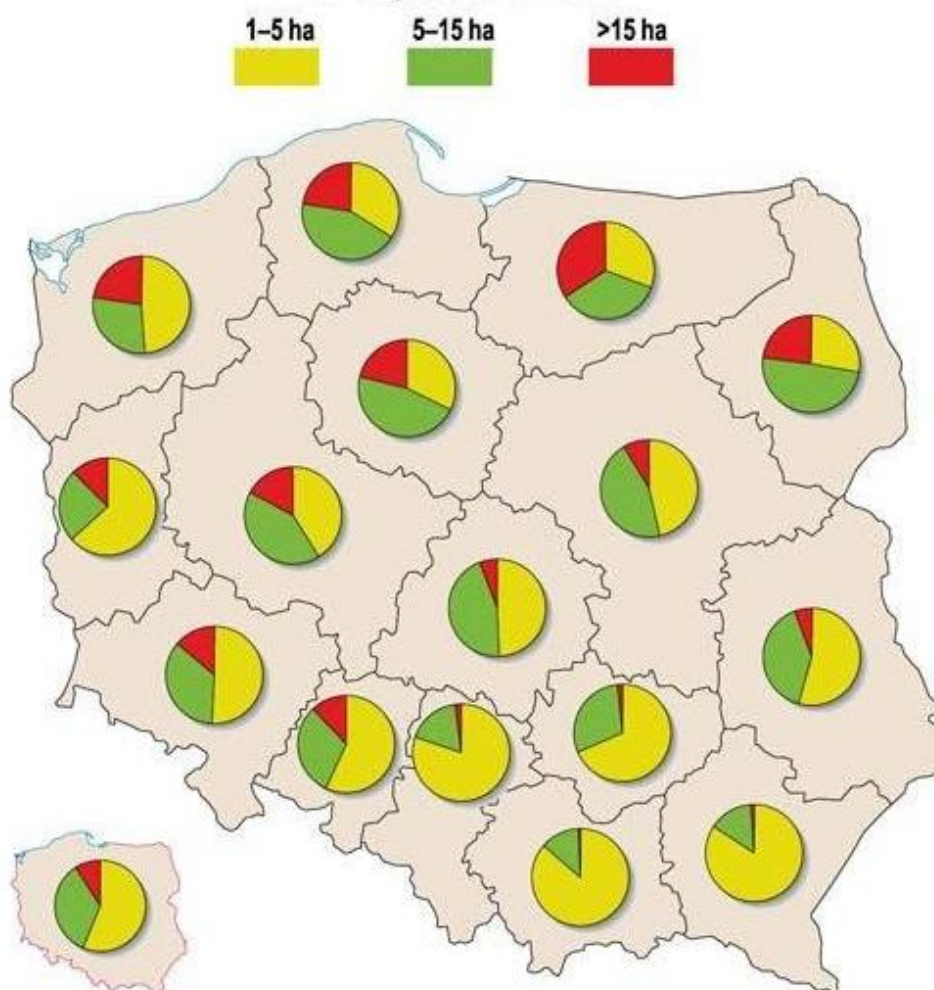
Powierzchnia ha	Liczba gospodarstw	Udział %
1,01 – 2,00	254	13
2,01 – 5,00	482	24
5,01 – 7,00	249	13
7,01 – 10,00	261	13
10,01 – 15,00	305	15
15,00 – 30,00	316	16
30,01 – 50,00	75	4
Powyżej 50,00	30	2
RAZEM	1972	100

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż

W strukturze gospodarstw rolnych w Gminie Raciąż największą grupę stanowią gospodarstwa małe o powierzchni od 2 do 5 ha. Gospodarstwa większe o powierzchni powyżej 10 ha stanowią 1/3 wszystkich gospodarstw. Świadczy to o pozytywnym procesie dotyczącym tworzenia gospodarstw większych obszarowo, stwarzających szansę efektywniejszego gospodarowania

WIELKOŚĆ GOSPODARSTW ROLNYCH w województwach

11.2. Średnia powierzchnia gospodarstw rolniczych w Gminie Raciąż i powiecie płońskim

Wyszczególnienie	Średnia powierzchnia gospodarstw ha
Raciąż	10
Powiat	8

Średnia powierzchnia gospodarstw w Gminie Raciąż jest większa niż w powiecie płońskim. Fakt ten uznać należy za pozytywny.

11.3. Struktura własności ziemi w Gminie Raciąż

Struktura własności	Powierzchnia ha	Udział %
Prywatne	21 816	92,68
AWRSP	31	0,13
Spółdzielnie	39	0,17
Inne*	1 652	7,02
Razem	23 538	100

Źródło: dane Urzędu Gminy Raciąż

- Grunty w zarządzie Lasów Państwowych 1 439 ha
- Pozostałe grunty Skarbu Państwa 31,3664 ha
- Grunty Spółdzielni 38,9517 ha
- Grunty Kościołów 33,9649 ha

11.4. Wskaźnik bonitacji gleb – użytki rolne (UR)

Ogółem ha	Powierzchnia gleb według klas bonitacyjnych										Nieużytki
	Grunty orne										
	I	II	III	III a	IIIb	IV	IV a	IV b	V	VI	
19 063	-	1	667	556	1 444	1 643	2 975	3 380	5 447	2 825	124
Struktura	-		3,5	2,9	7,6	8,6	15,6	17,7	28,8	14,8	0,6

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy Raciąż

W gminie Raciąż są gleby różnej jakości, przeważają gleby klas IVa, IVb i V. Różna jakość bonitacyjna gleb stwarza możliwości upraw roślin o zróżnicowanych wymaganiach.

11.5. Struktura użytkowania gruntów ogółem w gminie Raciąż

Gmina	Ogólna powierzchnia gruntów ha	Użytki rolne					Lasy grunty leśne	Pozostałe Nieużytki, ugory
		Razem UR	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
Raciąż	23 538	19 073	14 588	121	1 371	2 993	3635	830
Struktura	100	81	62	0,5	6	13	15	3,5
Struktura UR		100	76,4	0,6	7	16		

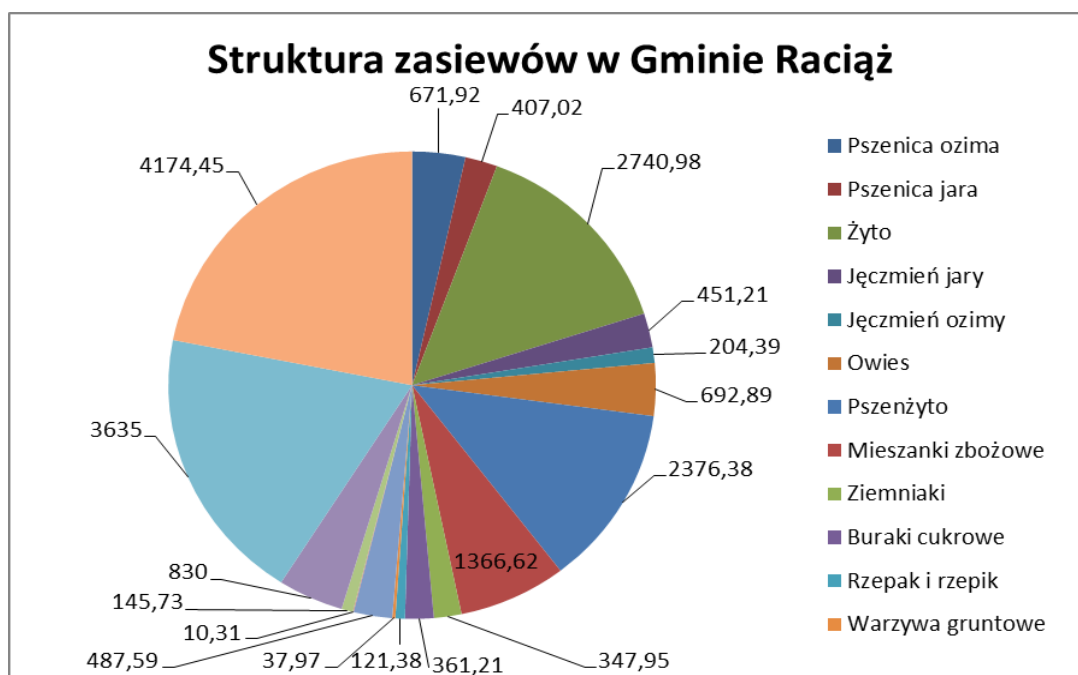
* Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Województwo mazowieckie stanowi 9,5% powierzchni gruntów ornych Polski. W gminie Raciąż w strukturze użytkowania gruntów ogółem 75 % stanowią użytki rolne oraz lasy 15 %. Na tle woj. mazowieckiego czyni to gminę Raciąż gminą o większym udziale użytków rolnych, natomiast zdecydowanie mniejszy udział mają lasy. Jeszcze korzystniej przedstawia się pozycja gminy Raciąż pod względem udziału użytków rolnych ogółem w Polsce, który wynosi 59,0%. Czyni to gminę Raciąż gminą rolniczą.

11.6. Powierzchnia wybranych upraw i struktura zasiewów w Gminie Raciąż

Zasiewy	Powierzchnia ha	Udział %
Pszenica ozima	671,92	3,52
Pszenica jara	407,02	2,14
Żyto	2740,98	14,38
Jęczmień jary	451,21	2,37
Jęczmień ozimy	204,39	1,07
Owies	692,89	3,63
Pszenżyto	2376,38	12,47
Mieszanki zbożowe	1366,62	7,17
Ziemniaki	347,95	1,83
Buraki cukrowe	361,21	1,89
Rzepak i rzepik	121,38	0,64
Warzywa gruntowe	37,97	0,20
Uprawy przemysłowe	487,59	2,56
Warzywa strączkowe	10,31	0,05
Kukurydza	145,73	0,76
Nieużytki	830	4,35
Lasy	3635	19,07
Inne	4174,45	21,90
Razem	19063	100

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

11.7 Pogłowie zwierząt w Gminie Raciąż

Wyszczególnienie	Sztuk
Bydło ogółem	11031
Krowy	6249
Trzoda chlewna	24109
Lochy	2200
Konie	420
Owce	154
Kozy	42

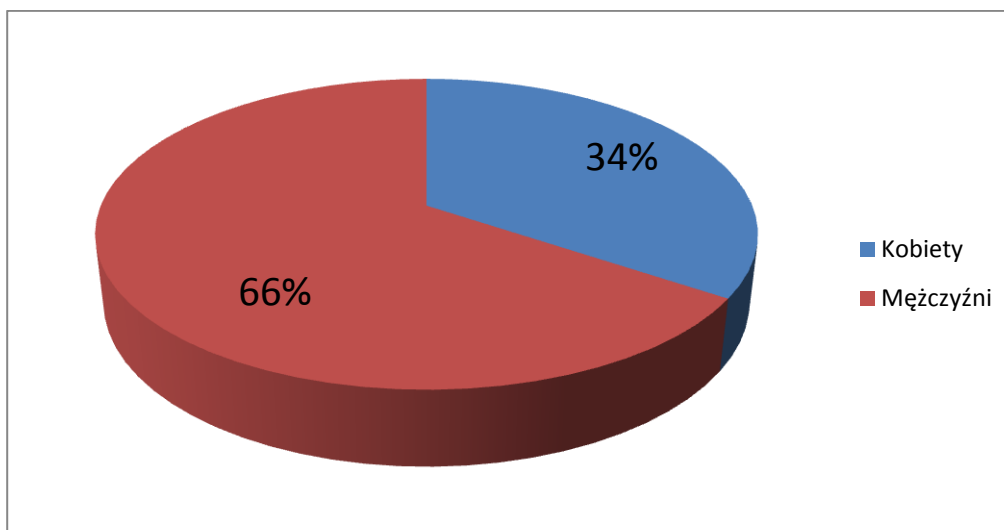
11.8. Sprzęt rolniczy w Gminie Raciąż

Rodzaj sprzętu	Ilość sztuk
Ciągniki rolnicze	1 408
Przyczepy rolnicze	1 220
Kombajny zbożowe	859
Kombajny ziemniaczane	1 094
Kombajny buraczane	180
Rozrzutniki obornika	3 663
Kosiarki rotacyjne	2 857
Sadzarki	2 754
Opryskiwacze polowe	4 363
Rozsiewacze nawozów	4 704
Kopaczki do ziemniaków	2 042
Inne	

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

12. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

12.1. Przedsiębiorcy działający na terenie Gminy Raciąż pod względem płci

Na terenie gminy Raciąż zarejestrowanych jest 314 przedsiębiorców. Zdecydowaną większość przedsiębiorców stanowią mężczyźni. Ich udział w rynku wynosi 66 %, natomiast kobiety stanowią około 1/3 zarejestrowanych przedsiębiorców tj. około 34 % wszystkich przedsiębiorców.

12.2 Przedsiębiorcy działający na terenie Gminy Raciąż pod względem wieku

Wiek przedsiębiorcy	Liczba przedsiębiorców
20-30	55
31-35	42
36-55	127
56-65	15
Powyżej 65	5
Razem	244

Największą grupę przedsiębiorców stanowią osoby w wieku 36-55, stanowią około 50 % wszystkich przedsiębiorców działających na terenie Gminy Raciąż. 20 % stanowią osoby młode w wieku 20-35 lat. Niewiele, bo około 2 % stanowią przedsiębiorcy w wieku powyżej 65 roku życia.

12.3 Wpisy do ewidencji działalności gospodarczej wg sekcji

Kod sekcji	Sekcja	Ilość działalności
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	26
B	Górnictwo i wydobywanie	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	21
F	Budownictwo	48
G	Handel hurtowy detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	59
H	Transport i gospodarka magazynowa	25
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	7
J	Informacja i komunikacja	2
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	11
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12
P	Edukacja	1
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1
S	Pozostała działalność usługowa	6
Suma		231

W gminie Raciąż przeważającą działalność stanowi handel detaliczny i hurtowy, stanowi jedną czwartą wszystkich zarejestrowanych wpisów do ewidencji działalności gospodarczej. Również budownictwo stanowi przeważający rodzaj wykonywanej działalności na terenie Gminy Raciąż. Najmniej podmiotów swoją działalność prowadzi w zakresie górnictwa i wydobywania, edukacji oraz działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją.

12.4. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Raciąż ze względu na rodzaj wykonywanej działalności

Kod PKD	Opis kodu PKD	Ilość działalności
0150Z	Uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana)	1
0161Z	Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną	19
0162Z	Działalność usługowa wspomagająca chów i hodowlę zwierząt gospodarskich	5
0240Z	Działalność usługowa związana z leśnictwem	1
0812Z	Wydobywanie żwiru i piasku; wydobywanie gliny i kaolinu	1
1011Z	Przetwarzanie i konserwowanie mięsa, z wyłączeniem mięsa z drobiu	2
1392Z	Produkcja gotowych wyrobów tekstylnych	1
1413Z	Produkcja pozostałej odzieży wierzchniej	3
1610Z	Produkcja wyrobów tartacznych	2
2361Z	Produkcja wyrobów budowlanych z betonu	1
2369Z	Produkcja pozostałych wyrobów z betonu, gipsu i cementu	1
2562Z	Obróbka mechaniczna elementów metalowych	4
2830Z	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa	1
3102Z	Produkcja mebli kuchennych	2
3109Z	Produkcja pozostałych mebli	1
3312Z	Naprawa i konserwacja maszyn	3
4120Z	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	19
4211Z	Roboty związane z budową dróg i autostrad	3
4311Z	Rozbiórka i burzenie obiektów budowlanych	1
4312Z	Przygotowanie terenu pod budowę	1
4321Z	Wykonywanie instalacji elektrycznych	2
4322Z	Wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych	3
4331Z	Tynkowanie	2
4333Z	Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian	2
4339Z	Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych	9
4391Z	Wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych	4
4399Z	Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane	2

4511Z	Sprzedaż hurtowa i detaliczna samochodów osobowych i furgonetek	2
4520Z	Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	5
4631Z	Sprzedaż hurtowa owoców i warzyw	1
4633Z	Sprzedaż hurtowa mleka, wyrobów mleczarskich, jaj, olejów i tłuszczów jadalnych	1
4639Z	Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	1
4642Z	Sprzedaż hurtowa odzieży i obuwia	1
4661Z	Sprzedaż hurtowa maszyn i urządzeń rolniczych oraz dodatkowego wyposażenia	1
4671Z	Sprzedaż hurtowa paliw i produktów pochodnych	1
4673Z	Sprzedaż hurtowa drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego	2
4690Z	Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana	1
4711Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	22
4719Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach	2
4725Z	Sprzedaż detaliczna napojów alkoholowych i bezalkoholowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
4730Z	Sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw	1
4752Z	Sprzedaż detaliczna drobnych wyrobów metalowych, farb i szkła prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	2
4761Z	Sprzedaż detaliczna książek prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
4778Z	Sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
4779Z	Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
4781Z	Sprzedaż detaliczna żywności, napojów i wyrobów tytoniowych prowadzona na straganach i targowiskach	4
4782Z	Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach	4
4789Z	Sprzedaż detaliczna pozostałych wyrobów prowadzona na straganach i targowiskach	3
4799Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami	1
4939Z	Pozostały transport lądowy pasażerski, gdzie indziej niesklasyfikowany	2
4941Z	Transport drogowy towarów	21

5210B	Magazynowanie i przechowywanie pozostałych towarów	1
5310Z	Działalność pocztowa objęta obowiązkiem świadczenia usług powszechnych (operatora publicznego)	1
5520Z	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	1
5629Z	Pozostała usługowa działalność gastronomiczna	2
5630Z	Przygotowywanie i podawanie napojów	4
6209Z	Pozostała działalność usługowa w zakresie technologii informatycznych i komputerowych	1
6312Z	Działalność portali internetowych	1
6622Z	Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	3
6820Z	Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierzawionymi	2
6831Z	Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami	1
6920Z	Działalność rachunkowo-księgowa; doradztwo podatkowe	1
7022Z	Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania	2
7112Z	Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	1
7320Z	Badanie rynku i opinii publicznej	1
7430Z	Działalność związana z tłumaczeniami	1
7490Z	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana	1
7500Z	Działalność weterynaryjna	4
7731Z	Wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń rolniczych	2
8121Z	Niespecjalistyczne sprzątanie budynków i obiektów przemysłowych	4
8129Z	Pozostałe sprzątanie	1
8211Z	Działalność usługowa związana z administracyjną obsługą biura	2
8220Z	Działalność centrów telefonicznych (call center)	2
8291Z	Działalność świadczona przez agencje inkasa i biura kredytowe	1
8559a	Nauka języków obcych	1
8621Z	Praktyka lekarska ogólna	1
8623Z	Praktyka lekarska dentystyczna	2
8690C	Praktyka pielęgniarek i położnych	1
8899Z	Pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania, gdzie indziej niesklasyfikowana	1
9003Z	Artystyczna i literacka działalność twórcza	1

9511Z	Naprawa i konserwacja komputerów i urządzeń peryferyjnych	2
9602Z	Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	3
9603Z	Pogrzeby i działalność pokrewna	1
Suma:		231

13. KULTURA I ELEMENTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Szesnastowieczne Mazowsze rozumiane w ujęciu historyczno-etnograficznym obejmowało województwa mazowieckie, płockie i rawskie, a więc całą spuściznę po książętach mazowieckich z bardzo rozbudowaną siecią osadniczą (33 powiaty).

Strukturę społeczną ówczesnego Mazowsza trafnie określił Pawiński: *przeważa w nim żywioł ludności wolnej, niezależnej, podległej nie władzy patrymonialnej dziedziców i panów, ale tylko władzy książąt ich namiestników i sędziów, istnieją tam całe mrowiska drobnych właścicieli, czyli szlachty zagrodowej.*

W XVI w. teren dzisiejszej gminy należał do powiatu raciańskiego, który obszarowo prawie pokrywał się z obecnymi granicami gminy. Ze względu na dogodne położenie geograficzne zarówno samo miasto Raciąż stanowiące w X w. siedzibę kasztelani, jak otaczająca je gmina posiadają bogatą historię.

Gmina Raciąż położona na pograniczu wysoczyzny płockiej i równiny raciańskiej, stanowi teren, przez który od wieków przechodzą szlaki handlowe wiodące z południa Europy przez przeprawy na Wiśle w okolicach Płocka i Wyszogrodu prowadząc przez Bielsk, Raciąż, Glinojec, zmierzają na północny wschód po dawną Sambię, a dzisiejszą Litwę, Łotwę i Estonię.

We wczesnym średniowieczu trakty tak były wyznaczone, aby do minimum ograniczyć ilość przepraw przez podmokłe i zabagnione doliny rzek i strumieni. Dlatego przeprawy były tam gdzie było najwęższej i najdogodniej. Takim miejscem w przypadku najważniejszej w tej gminie rzeki Raciążnicy, (wzdłuż której posuwało się także osadnictwo od przepraw na Wiśle na północ i północny wschód aż po tereny Prusów), jest szeroki przesmyk zbudowany z glin i żwirów, tworzący jakby pomost między dwoma masywami wysoczyznowymi. Posadowiony jest na nim Raciąż oraz: Sierakowo, Krajkowo, Kossobudy i Żychowo.

W Raciążu na tzw. Wodnej Górze znajdują się pozostałości konstrukcji dawnego wczesnośredniowiecznego grodu. W Kossobudach do dzisiaj przetrwały ślady cmentarzyska z epoki brązu i żelaza dowodzących istnienia tam osad ludzkich w okresie kultury łużyckiej. Liczne są ślady starożytnego osadnictwa na tym terenie sięgającego czasów wcześniejszych, kamienia łupanego. W okolicach Drozdowa odnaleziono ślady kultury ceramiki wstęgowej rytej. W Szczepkowie natrafiono na siekierkę kamienną reprezentującą kulturę amfor kulistych (kultura ta dotyczyła osadnictwa obejmującego obszar od Danii przez północną Polskę aż po Ukrainę).

Stacjonarnych badań archeologicznych na terenie gminy właściwie nie przeprowadzono, a przypadkowe znaleziska dowodzą przemieszczania się osadników z zachodu i północy Europy. Szczególnie interesującymi miejscami, które warto nanieść chociażby na turystyczne szlaki kulturowe są Kossobudy (kultura łużycka-stanowiska archeologiczne), Bogucin (stanowisko archeologiczne-osada z okresu kultury przeworskiej), Drozdowo (stanowisko archeologiczne - cmentarzysko z okresu kultury przeworskiej).

Ośrodkiem wczesnośredniowiecznego osadnictwa tej części ziemi płockiej był Raciąż stanowiący gród z targowym podgrodzem założony w widłach rzek Raciążnicy i Karśnicy, u zbiegu szlaków z centrum płockiego Mazowsza na północ i północny wschód.

Uważa się, że nazwa Raciąż pochodzi od prasłowiańskiego wyrazu *raciędz* oznaczającego rycerza.

Ślady osad wczesnośredniowiecznych zostały w raciażskiej gminie stwierdzone na terenie Folwarku Raciąż oraz we wsi Kiniki i pozostałości dużej osady w miejscowości Koziebrody. Z kolei domniemane cmentarzysko słowiańskie, wczesnośredniowieczne znajduje się we wsi Żychowo.

Podobnie jak większość powiatów północno Mazowieckich także powiat (obecnie gmina) Raciąż w XV-XVI w. zamieszkały był przez ludność o proveniencji drobnoszlacheckiej (potomkowie tych rodów często do dzisiaj tam zamieszkują). Według stanu z roku 1578 r. (A. Pawiński: Źródła Dziejowe t. XVI, Mazowsze t.V,s.88-90 Warszawa 1892) funkcjonowało sześć parafii należących obecnie do gminy Raciąż (w XVI w. powiat obejmował dziewięć parafii, z czego trzy nie dotyczą obecnego terenu gminy, były to par. Radzanów, par. Drobin i par. Rogotworsk) zamieszkiwały rody drobnoszlacheckie.

Duży wpływ na dzieje gminy miało zastawienie Ziemi Zawkrzeńskiej Krzyżakom w latach 1384-1399, kiedy Wkra stała się rzeką graniczną. W ten sposób okolice Raciąży znalazły się w pobliżu granicy z zakonem. Skutkowało to stałym zagrożeniem dla miejscowej ludności i jej domostw. Po ustabilizowaniu się granicy linearnej między Mazowszem i Zakonem Krzyżackim, tutejsze miejscowości szybko zaczęły się rozwijać. Dramatyczny upadek gospodarczy i ekonomiczny przyniosły ludności północnego Mazowsza -90 wojny ze Szwedami. W 1660r. liczba mieszkańców wynosiła tu 45% stanu ludności sprzed 1580 r. Zniknęło wiele miejscowości, a na ich miejscu wyrosły lasy (min. takie wsie jak Kocięcino, Sikory, Żelazki, Łyczewo). W 1793 r. dzisiejsza gmina Raciąż należała do powiatu mławskiego, który w tym czasie znajdował się pod zaborem pruskim (do 1806 r.). Niemcy od początku rozpoczęli akcję osiedleńczą, która była kontynuowana

przez osadników niemieckich w XIX wieku mimo, że teren ten należał do Królestwa Kongresowego i znajdował się pod zaborem rosyjskim. Niemcy osiedlali się przede wszystkim w zachodniej części gminy. Zajmowali się handlem drewnem z karczowanych lasów, na miejscu, których zakładali gospodarstwa.

23 lipca 1831r. pod Raciążem miało miejsce jedno z większych starć wojsk polskich z rosyjskimi na terenie północnego Mazowsza. Dowodzący II Dywizją kawalerii generał Turno walczył z przeważającymi siłami wojsk rosyjskich pod dowództwem generała Gerstenzweiga. Część wojsk tj. Brygadę Michała Mycielskiego (drugi pułk jazdy krakowskiej, 4 pułk szaserów, 7 pułk ułanów oraz legion litewsko-wołyński) skierował generał Turno w stronę Ciecierska, aby straży przedniej wojsk rosyjskich przeciąć drogę. Drugą brygadę generała Otto Millera (5pułk strzelców konnych, 2 pułk Mazurów, 6 pułk ułanów, bateria lekko konna Kołyszki), skierowane zostały w stronę Raciąża. Jednak sprzeczne rozkazy kwatery głównej Powstania, spowodowały zmarnowanie szans generała Turno i bitwa pod Raciążem nie dała oczekiwanego zdecydowanego zwycięstwa Polakom.

Na terenie gminy do dzisiaj żywe są wspomnienia po uczestnikach Powstania Styczniowego. W guberni płockiej Powstanie Styczniowe miało się rozpocząć od ataku na Płock, Płońsk, Przasnysz i Maków Mazowiecki. Sztab powstańczy kierujący atakiem na Płock mieścił się w Drozdowie k. Raciąża. Często przebywał tu naczelnik wojenny, województwa płockiego Zygmunt Padlewski. Tu również przyjeżdżali przedstawiciele Rządu Narodowego. Dwudziestego pierwszego stycznia odbyły się w Drozdowie i Raciążu ostatnie przed wyprawą na Płock narady naczelników wojennych. Atak na Płock nastąpił w nocy z 22/23stycznia 1863 r. Nie powiódł się ze względu na złe uzbrojenie powstańców oraz brak koordynacji działań ze strony dowódców oddziałów. W tym samym czasie w niedaleko od Raciąża położonym Glinojeku znajdował się oddział powstańczy dowodzony przez pułkownika Kazimierza Wolskiego, naczelnika powiatu mławskiego. Po przegranej wyprawie na Płock, powstańcy z Glinojeka wycofywali się w kierunku Krajkowa, a następnie Uniecka, gdzie stoczyli pierwszą na terenie powiatu mławskiego potyczkę. Dopadł ich tu pułkownik Sierzputowski, który szedł za oddziałem z dwiema sotniami kozaków i 50-oma żołnierzami piechoty. Powstańcy zostali otoczeni z dwóch stron. Wielu zamordowano, 75powstanców zostało wziętych do niewoli (między innymi K. Wolski), 22 zostało rannych. Poległych powstańców pochowano na miejscowym cmentarzu w zbiorowej mogile. W 1993 r. w 130 rocznicę Powstania został odsłonięty pomnik Bohaterów Powstania Styczniowego. W potyczce w Uniecku uczestniczył Zbigniew Chądzyński ps. Ludwik Biały- właściciel ziemski z terenu gminy Raciąż, późniejszy

przywódca powstańczy na Kurpiowszczyźnie. W Powstaniu uczestniczył również proboszcz Uniecka ks. Adam Kosiński, który odbierał przysięgę od członków partii w oddziale powstańczym Tomasza Kolbego, operującego między Ciechanowem, Przasnyszem a Mławą. Dwudziestego sierpnia 1863 r, w miejscowości Drozdowo w gminie Raciąż stuosobowy oddział kozaków zaatakował przebywających we wsi powstańców. Wielu Polaków zginęło, sześciu dostało się do niewoli.

W 1867 roku gmina raciańska włączona została do powiatu sierpeckiego. Zaś administracja kościelna przynależna biskupom plockim, należała do dekanatu raciańskiego utworzonego 22 po reorganizacji przeprowadzonej przez biskupa plockiego Andrzeja Chryzostoma Załuskiego, który w 1693 r. zwiększył liczbę dekanatów do 31. W skład dekanatu raciańskiego wchodziły następujące parafie: Raciąż, Biskupice, Drobin, Drozdowi, Gralewo, Koziebrody, Krajkowo, Rogotwórk, Unieck, Żochowo. W 1866 r. po Powstaniu Styczniowym administracja carska nakazała, aby siedziby dekanatów były tylko w miastach powiatowych, dekanat raciański przestał istnieć. Dopiero w 1917 r., w czasie Pierwszej Wojny Światowej, biskup Antoni Nowowiejski powołał ponownie dekanat raciański do dzisiaj funkcjonujący.

Z zachowanych do dzisiaj tradycyjnych obrzędów i zwyczajów w gralewskiej gminie na uwagę zasługują zespoły podtrzymujące obyczaje zapustne. Jest ich obecnie w gminie cztery. Dwa dziecięce: w szkole w Gralewie i Koziebrodach oraz dwie grupy, których członkowie są osobami dorosłymi. Jeden w Szapsku i drugi w Małej Wsi. Dwadzieścia jeden lat temu właśnie w Koziebrodach zapoczątkowany został Mazowiecki Przegląd Zespołów Zapustnych. Później gmina gralewska gościła u siebie przegląd dwukrotnie: w Szapsku-Gralewie i powtórnie w 2002 r. w Koziebrodach. Zachowane tradycje i duża aktywność członków zespołów zapustnych wskazuje na duże możliwości w zakresie animacji kultury w środowisku lokalnym z wykorzystaniem elementów obrzędowości zapustnej.

Zachowany jest także na terenie gminy bardzo stary zwyczaj mający korzenie w kulturze przedchrześcijańskiej: poświęcania pól.

Należy w tym miejscu wspomnieć także o twórcach wywodzących się z tej gminy. Z Jeżewa Wesel wywodzi się niezycząca od dwóch lat Marianna Razik. Malarka makat. Jej prace pełne ekspresji, uzupełnione tekstami, stanowią bogaty obraz życia rodziny wiejskiej lat 20-tych XX w. Malarka dokumentowała także współczesne życie Polaków poszerzając tematykę o elementy sakralne. Wiele jej prac także o tematyce sakralnej znajduje się w zbiorach muzealnych (Ciechanów, Warszawa, Toruń, Płock) jak też w kolekcjach

krajowych i zagranicznych. W Strzegowie pow. mławski ma powstać muzeum poświęcone jej pracom.

13.1 Rejestr zabytków

Lp.	Numer rejestru	Wpis do rejestru			Przedmiot ochrony	Zakres ochrony	Miejsce położenia zabytku	
		Organ	Data	Nr decyzji			Adres	Gmina/ Powiat
1	163 A-178	Urząd Wojewódzki w Ciechanowie Wydział Kultury i Sztuki	1-03-1976	KL.III.680- 17/76	Park podworski w Kraśniewie o pow.2,7 ha	Park podworski w Kraśniewie o pow.2,7 ha	Kraśniewo	Raciąż/ płoński
2	162 A-		1-03-1976	KL.III.680- 16/76	Park podworski w Kaczorowach	Park podworski w Kaczorowach	Kaczorowy	Raciąż/ płoński
3	230 A-194	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Ciechanowie	1-06-1980	KL.III.530- 19/80	Park podworski w Drozdowie	Park podworski w Drozdowie gmina Raciąż, składający się z dworu murowanego i ogrodu kwaterowego o pow. 6,40 ha, obejmujący nieruchomości nr 136 i 158 – w granicach ochrony konserwatorskiej określonych w załączniku graficznym.	Drozdowo	Raciąż/ płoński
4	375 A-287		8-02-1995	KL.III.5340- 3/94/95	Zespół podworski w Żukowie Wawrzonkach	W skład Zespołu wchodzi poniższe chronione z uwagi na wartości kulturowe elementy: 1.Dwór mur. z ok. 1935r. 2.Park z systemem stawów, 5komponowany pod koniec XIX w wraz z kamienną rzeźbą z ok. 1900r. (św. Rozalia lub MB Różańcowa) 3.dwa budynki mieszkalne pracowników folwarcznych z pocz. XX w. 4.Spichlerz mur pocz. XX w. 5.obora mur pocz XX w. 6.chlewnia mur k. XIX w. 7.stodołamur/glin. Pocz. XX w. 8.Kuźnia mur ok. 1900r. 9.lodownia mur pocz. XX w. 10.warsztaty techn. Mur ok. 1955r. oraz warstwa kulturowa, sięgająca minimum XVI w.	Żukowo Wawrzonki	Raciąż/ płoński
5	419 A-328	Wojewódzki Oddział Państwowej Służby Ochrony Zabytków	25-06-1998	KL.III.5340- 11/98	Zespół kościoła parafialnego rzym.-kat w Uniecku gm. Raciąż	Drewniany budynek kościoła p.w. Św. Jakuba powstały w 1871r. Drewniana dzwonnica wzniesiona w XIX w. Cmentarz przykościelny w granicach wyznaczonych obecnym murowanym ogrodzeniem.	Unieck	Raciąż/ płoński
6	417 A-326		24-06-1998	KL.III.5340- 10/98	Zespół kościoła parafii rzym.-kat. W Gralewie gm. Raciąż	Murowany budynek kościoła p.w. Św. Małgorzaty powstałego w pocz. XVI w i ok. 1925r. Murowana dzwonnica wzniesiona ok. 1925r.	Gralewo	Raciąż/ płoński

7	418 A-327		25-06-1998	KL.III.5340- 9/98	Zespół parafialnego kościoła rzym.-kat. P.w. Św. Jakuba w Koziebrodach gm. Raciąż	Murowany budynek kościoła powstałego w 4 ćw. XIX w. i rozbudowanego na pocz. XX w. Obszar cmentarza przykościelnego wraz z jego warstwą kulturową w obszarze wyznaczonym przez jego obecne murowane ogrodzenie.	Koziebrody	Raciąż/ płoński
8	825	Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej	07.06.1969	KL.III.70.11/ 69	Cmentarzisko kurhanowe z okresu rzymskiego	Cmentarzisko kurhanowe z okresu rzymskiego	Bogucin	Raciąż/ płoński
9	A-71		09.06.1958	KL.IV.R.243/ 71/58	Kościół parafialny p.w. Św. Trójcy w Krajkowie	Budynek kościoła z XIV w. wraz z wystrojem wnętrz i najbliższym otoczeniem w promieniu 50 m, dzwonnica z XIX w.	Krajkowo	Raciąż/ płoński

14. TURYSTYKA

Na mocy Rozporządzenia Nr 27 Wojewody mazowieckiego ustanowiony został zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Pólka – Raciąż” o powierzchni 2 330 ha. Zespół przyrodniczo – krajobrazowy wyróżnia się niepowtarzalną rzeźbą terenu, zróżnicowanym układem zbiorowisk roślinnych na niewielkiej przestrzeni oraz bogactwem fauny. Występuje tu co najmniej siedem rodzajów siedlisk podlegających ochronie, duża liczba gatunków roślin naczyniowych, w tym rzadkie i chronione.

Gmina Raciąż jest świetnym miejscem na uprawianie szeroko pojętej rekreacji. Na jej atrakcyjność wpływają dwa czynniki: wyjątkowo bogata historia miasta Raciąż oraz walory przyrodnicze Zespołu Przyrodniczo Krajobrazowego Pólka-Raciąż. W obrębie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego powstały ośrodki agroturystyczne oferujące liczne atrakcje oraz formy wypoczynku.

14.1 Formy wypoczynku weekendowego

14.1.1 Siedlisko „Przystanek Natura”

Siedlisko „Przystanek Natura” położone jest na terenie Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Pólka Raciąż”. Zajmuje on niespełna 2,5 tys. ha powierzchni. Wyróżnia się niepowtarzalną rzeźbą terenu – bagna przeplatają się tu z łąkami i lasami – te często porastają na morenach. Kompleks leśny zapewnia świeże i zdrowe powietrze. Na terenie siedliska znajdują się dwa oczka wodne, jest duża ilość roślinności sprzyjającej odpoczynkowi.

„Przystanek Natura” to idealne miejsce dla wszystkich którzy cenią sobie bezpośredni kontakt z naturą, śpiew ptaków, rechot żab. Panuje tu cisza i spokój.

Wśród głównych atrakcji należy wyróżnić przede wszystkim: ogniska, grill, wycieczki rowerowe, spływy kanu, nauka pływania kanu, grzybo i jagodobranie, spacer po okolicy, plac zabaw dla dzieci, nauka rzeźby i haftu, boisko do siatkówki.

Zimą: kuligi, zajęcia sportowe z psami rasy Alaskan Malamute (psie zaprzęgi), liczne górkę i pagórkę z możliwością zjazdów dla początkujących narciarzy i saneczkarzy.

W siedlisku organizowane są imprezy okolicznościowe np. urodziny, imieniny, spotkania integracyjne.

Gospodarstwo położone jest w zacisznej okolicy wśród łąk i lasów Mazowsza. Nie ma tu tłumów głośnych ludzi, każdy gość ma bezpośredni kontakt z pięknymi zwierzętami.

Siedlisko „Przystanek Natura” oferuje:

1. Weekendowe zgrupowania sportowe: 2 h treningów sportowych dziennie, 1 nocleg, wyżywienie, zajęcia edukacyjne, gry i zabawy
2. Szkołka jeździecka dla dzieci i młodzieży: 2 h zajęć raz w tygodniu, 1 h jazdy konnej, 30 min zajęć z końmi, 30 min zajęć teoretycznych
3. Spacer i przejażdżki po malowniczej okolicy.
4. Rajdy konne: jedno lub dwudniowe spotkania z noclegiem i wyżywieniem; rajd trwający 4 - 5 h po malowniczej okolicy pól i lasów
5. Weekendowe spotkania dotyczące tematyki jeździeckiej, m. in.: kurs pracy z koniem z ziemi, psychologia sportu, pierwsza pomoc dla jeźdźcy i konia, najczęstsze urazy koni i jeźdźców
6. Korekta i praca z trudnymi końmi, zajeżdżanie.

14.1.2 Gospodarstwo Agroturystyczne „Sielanka”

Gospodarstwo Agroturystyczne „Sielanka” jest uroczym zakątkiem, w którym można spędzić niezapomniane chwile z rodziną, znajomymi czy współpracownikami. Bajeczna okolica i krajobraz, swoboda którą zapewni ogromny teren, przepiękna przyroda i sielska atmosfera nastroją pozytywnie każdego na cały rok. Główną atrakcją są zajęcia z końmi - weekendy i wakacje w siodle. Dzieci i młodzież na turnusach wakacyjnych uczone są nie tylko jazdy od podstaw ale również doskonałą techniki ujeżdżeniowe. Pracują z końmi na ziemi oraz uczą się ich oporządzania. Zdobywają wiedzę teoretyczną z zakresu jeździectwa poprzez wykłady i filmy instruktażowe. Dla osób zaawansowanych organizujemy również rajdy oraz przejażdżki w terenie. W gospodarstwie jest pełne

zaplecze do organizacji imprez dla firm, spotkań towarzyskich i rodzinnych itp. Oprócz oryginalnego miejsca gospodarstwo zapewnia swojskie jadło o raz dodatkowe atrakcje takie jak: zawody strzeleckie, pieczenie chleba, wędkowanie, przejazd wozem, kulig.

14.1.3 Zbiornik wodny „Kraszewo”

Planowana jest budowa zbiornika retencyjnego na terenie Gminy Raciąż, w otoczeniu Zespołu przyrodniczo – krajobrazowego Pólka – Raciąż, na rzece Raciążnicy, na gruntach wsi Budy Kraszewskie i Kraszewo Gaczuły o powierzchni. Budowa zbiornika jest uzasadniona potrzebą oszczędnego gospodarowania zasobami wodnymi w otoczeniu Zespołu przyrodniczo – krajobrazowego Pólka – Raciąż z jednoczesną poprawą walorów przyrodniczych środowiska naturalnego, gospodarczych i rekreacyjnych.

15. GŁÓWNE PROBLEMY I BARIERY ROZWOJU GMINY

Do najważniejszych problemów i barier rozwoju Gminy Raciąż należy zaliczyć:

- Konieczność dalszego rozwoju infrastruktury drogowej,
- Konieczność dostosowania infrastruktury w zakresie ochrony środowiska do obowiązujących przepisów prawa,
- Brak sieci gazu ziemnego,
- Konieczność modernizacji bazy oświatowej,
- Brak wystarczającej liczby zakładów pracy, przede wszystkim przetwórstwa rolnego, przechowalni produktów rolnych, punktów skupu produktów rolnych,
- Rozproszone osadnictwo,
- Mała dochodowość gospodarstw rolnych,
- Niski poziom zamożności mieszkańców,
- Duży procent osób długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych bez kwalifikacji,
- Niski przyrost naturalny,
- Brak lokali komunalnych i socjalnych dla mieszkańców gminy o niskim kryterium dochodowym,
- Duży procent ludności utrzymującej się z rolnictwa przy stosunkowo niewielkiej średniej powierzchni gospodarstw rolnych,
- Bardzo duży udział w budżecie gminy wydatków przeznaczonych na oświatę i pomoc społeczną,

- Duża liczba osób w trudnej sytuacji materialnej korzystających z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

16. STRATEGICZNE CELE POWIATU PŁOŃSKIEGO I WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

16.1 Strategiczne cele powiatu płońskiego

Przeprowadzając analizę słabych i mocnych stron powiatu oraz szans i zagrożeń pochodzących z otoczenia nie ograniczono się tylko i wyłącznie do sfer będących zadaniami własnymi powiatu. Powiat potraktowano kompleksowo. Stąd cele postawione w strategii odnoszą się do wszystkich dziedzin życia.

W związku z powyższym należy je rozumieć w ten sposób, że przez samorząd powiatowy będą realizowane te cele, które mieszczą się w zadaniach własnych powiatu natomiast realizację pozostałych celów samorząd powiatowy będzie wspierał.

Celem głównym strategii rozwoju Powiatu Płońskiego jest poprawa poziomu życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój

Cele strategiczne

1. Zwiększenie konkurencyjności powiatu na szczeblu regionalnym, krajowym i europejskim m.in. poprzez rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa ekologicznego, rozwój i doskonalenie infrastruktury na obszarach wiejskich, rozwój alternatywnych źródeł energii, zapewnienie wysokiego poziomu edukacji dzieci i młodzieży jako forma zapobiegania bezrobociu, modernizacja i budowa sieci drogowej,
2. Poprawa warunków życia mieszkańców powiatu poprzez poprawę jakości środowiska przyrodniczego oraz jakości powietrza, ochronę gleby, uregulowanie gospodarki odpadami, zapewnienia miejsca do składania odpadów, likwidacja zaśmiecenia, ochrona zasobów leśnych, zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, Poprawa opieki zdrowotnej na terenie powiatu,
3. Podniesienie znaczenia kultury, jako czynnika wpływającego na rozwój społeczno – gospodarczy poprzez rozbudowę, adaptację i modernizację obiektów o znaczeniu dla kultury regionalnej, poprawa dostępności do dóbr kultury, wydłużenie życia i poprawa zdrowia społeczeństwa poprzez propagowanie zdrowego stylu życia
4. Ograniczenie niedostosowania społecznego poprzez zapobieganie wykluczeniu społecznemu, integracje społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka oraz

ograniczenie patologii społecznych

16.2 Strategiczne cele województwa mazowieckiego

Za nadrzędny cel rozwoju Mazowsza przyjmuje się wzrost konkurencyjności gospodarki i równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego w regionie jako podstawę poprawy jakości życia mieszkańców.

Rozwój konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy przyczyni się do szybszego wzrostu gospodarczego regionu. Jego osiągnięcie, przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju, będzie implikowało poprawę warunków życia ludności. Przestrzenne równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego złagodzi różnice w poziomie i warunkach życia mieszkańców pomiędzy centrum regionu i jego obszarami peryferyjnymi.

W nowej zintegrowanej Europie, Mazowsze będzie otwarte na europejski i globalny przepływ osób, dóbr, informacji i kapitału. Będzie regionem skutecznie umacniającym i wykorzystującym własny potencjał oraz zasoby, w tym kapitał społeczny oraz szanse płynące z integracji ze Wspólnotami Europejskimi. W ten sposób zostanie zbudowana przewaga konkurencyjna regionu w warunkach gospodarki globalnej.

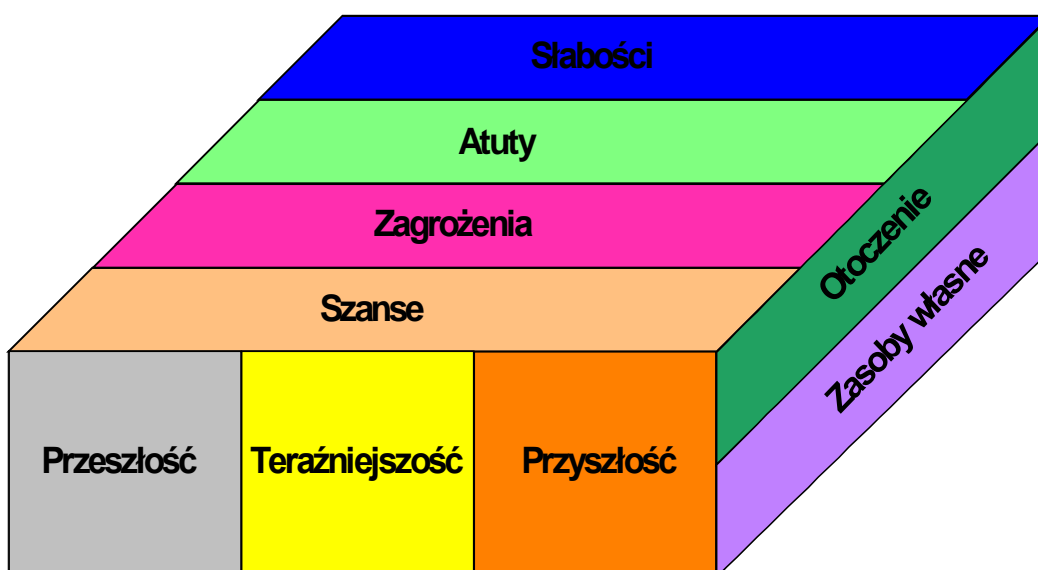
III. ANALIZA I OCENA STANU GMINY RACIAŹ

1. PODSTAWY ANALIZY SWOT

Analiza SWOT jest jedną z podstawowych metod analizy strategicznej i oznacza analizę mocnych i słabych stron, możliwości i zagrożeń. Stanowi podstawę do określenia decyzji strategicznych. Ogólny schemat analizy SWOT przedstawiono na rysunku. Obejmuje on wszystkie elementy w ujęciu przeszłym, teraźniejszym i przyszłym z wykorzystaniem zasobów własnych i otoczenia. Skonstruowana w oparciu o ten schemat strategia stanowi zespół działań, przy pomocy których Gmina Raciąż osiągnie swoje długofalowe cele.

Cele te zostaną zaprezentowane w końcowej części opracowania. Będą one wynikiem możliwie wszechstronnej analizy, ale powodzenie ich realizacji zależy będzie również od czynników natury zewnętrznej, wśród których pragniemy zwrócić uwagę na dwa.

Pierwszy związany jest z przyjęciem strategii zrównoważonego rozwoju, która służyć będzie wzmocnieniu pozycji Gminy Raciąż w powiecie płońskim i województwie mazowieckim.

Drugi czynnik zewnętrzny, od którego zależy pomyślna realizacja celów strategii związany jest z wyborami samorządowymi, które właśnie miały miejsce. Otóż chodzi o to, aby wybór dotyczył ludzi dynamicznych o odpowiednich kwalifikacjach, doświadczeniu i ambicjach. Ludzi, którzy potrafią codzienną wytrwałą pracą wprowadzać w życie wytyczone cele strategiczne.

Mocne strony

Mocne strony (czynniki wewnętrzne pozytywne) są to walory, które w sposób pozytywny wyróżniają gminę w otoczeniu. Zestawienie mocnych stron daje obraz rynkowych atutów lokalnej gospodarki. Nie ma jednoznacznych kryteriów, dlatego konieczne jest dogłębne rozeznanie istniejących warunków. Dopiero w wyniku ich wieloaspektowej analizy i po dyskusji w grupach roboczych na zasadzie głosowania ustalono mocne i słabe strony gminy Raciąż. Następnie poddano propozycje ocenie wszystkich uczestników (przyjęta skala ocen od 1 do 5), przedstawiony wynik jest średnią arytmetyczną ocen indywidualnych wszystkich członków zespołu.

Słabe strony

Często ustalenie słabych stron funkcjonowania gminy jest trudne ze względu na konieczność sformułowania wspólnych konstruktywnych wniosków. Są one później uzbrojone w odpowiednie środki zaradcze stanowiąc kierunki działań samorządów lokalnych. Słabe strony zestawione (porównane) z mocnymi dają możliwość do spojrzenia na gminę z innej perspektywy, czego wynikiem może być poszukiwanie zupełnie nowych rozwiązań.

Szanse

Szanse (zewnętrzne pozytywne) - to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju oraz osłabiają zagrożenia. Związane są z możliwie wszechstronną i dogłębną analizą danych pierwotnych i wtórnych w celu określenia możliwości realizacji mocnych stron przy efektywnym wykorzystaniu istniejących zasobów i z pełną świadomością słabych stron. Aby dobrze były wykorzystane możliwości gminy jej władze muszą niejednokrotnie przyjąć nowy styl działania, akceptować zaistniałe zmiany i nie bać się ryzyka płynącego z podejmowanych decyzji.

Zagrożenia

Zagrożenia (zewnętrzne negatywne) - to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery dla rozwoju regionu. Zagrożenia są przeciwieństwem możliwości i wynikają ze słabych stron gminy. Niedocenianie lub przecenianie zagrożeń oraz powiększanie się słabych stron niesie ze sobą ogromne zagrożenie dla gospodarki gminy, zmniejszając zdecydowanie jej szanse na rozwój. Stąd świadomość słabości i zagrożeń ma zasadnicze znaczenie w wytwarzaniu atmosfery sprzyjającej rozwojowi gospodarczemu. Umacniając mocne strony lub wykorzystując możliwości wywołujemy pozytywną reakcję na negatywne oddziaływanie słabych stron i zagrożeń. Niekiedy można i należy zmieniać słabe strony na możliwości przyjmując inny punkt widzenia lub akceptując wyniki prac powołanych zespołów eksperckich.

2. ANALIZA SWOT DLA GMINY RACIAŹ

Strategia rozwoju powinna opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. W gminie Raciąż przy tworzeniu strategii rozwoju na przyszłe lata skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, jej atutów i problemów, przyjmując z definicji zewnętrzne ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym, poziomem rozwoju gospodarczego, czy ze stanem finansów publicznych, gdy zagadnienia te w ograniczonym stopniu mogą być przedmiotem lokalnej polityki samorządu.

Analizie poddano cztery najważniejsze obszary działalności gminy – są to:

- Infrastruktura i ochrona Środowiska
- Rozwój gospodarczy
- Potencjał ludzki
- Zarządzanie i współpraca

W każdym z tych obszarów wskazano na atuty i problemy, wynikające z istniejącej sytuacji.

ANALIZA OTOCZENIA WEWNĘTRZNEGO	
MOCNE STRONY	SLABE STRONY
INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO	
1. Dynamiczny rozwój infrastruktury drogowej, wodociągowej i kanalizacyjnej 2. Sukcesywne tworzenie i rozwój infrastruktury użyteczności publicznej (świetlice wiejskie, boiska, place zabaw) 3. Racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi 4. Korzystne warunki środowiska naturalnego 5. Doskonałe warunki do rozwoju turystyki szczególnie agroturystycznej 6. Wzrastająca świadomość ekologiczna Mieszkańców 7. Przebieg rurociągu gazu tranzytowego „JAMAŁ – EUROPA”	1. Duża odległość od aglomeracji miejskich 2. Niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków 3. Brak infrastruktury do produkcji energii ze źródeł odnawialnych 4. Brak chodników dla pieszych na terenie zabudowanym 5. Zły stan techniczny dróg gminnych 6. Ograniczenie w dostępie do Internetu na terenach wiejskich
ROZWÓJ GOSPODARCZY	
1. Korzystne położenie komunikacyjne gminy 2. Dynamiczna polityka wdrażania wysokiej jakości inwestycji infrastrukturalnych 3. Niskie podatki lokalne; 4. Obecność kilku dużych gospodarstw rolnych wdrażających nowe technologie; 5. Dobrze funkcjonujący system gospodarki odpadami komunalnymi. 6. Rozwój sfery handlu i usług 7. Rosnąca liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych 8. Przebieg dróg krajowych i powiatowych przez gminę 9. Stosunkowo dobre klasy ziemi dla stworzenia silnego rolnictwa	1. Niewystarczająca ilość szkół zawodowych w bezpośrednim sąsiedztwie gminy 2. Brak dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy 3. Brak zakładów produkcyjnych 4. Wysoki udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności; 5. Brak produktu regionalnego tzw. produkcji wiodącej (specjalizacji regionalnej) 6. Brak uzbrojenia wydzielonych terenów przemysłowych, 7. Mała ilość dużych zakładów przetwórczych i przemysłowych, 8. Brak grup producenckich stowarzyszających rolników, 8. Brak punktu informacji dla przedsiębiorców m.in. w zakresie pozyskiwania środków unijnych i krajowych
POTENCJAŁ LUDZKI	
1. Sukcesywne tworzenie i rozwój infrastruktury użyteczności publicznej (świetlice wiejskie, place zabaw, boiska) 2. Istnienie placówek oświatowych (Gimnazjum, Szkoła Podstawowa i Przedszkole) na terenie Gminy 3. Dostęp do opieki zdrowotnej 4. Wysoka pomoc GOPS 5. Kultywowanie tradycji kulturalnych i ludowych (zespoły artystyczne, orkiestry dęte, kapela, organizacja dożynek, szopki itp.)	1. Ujemne przeciętne saldo migracji 2. Brak polityki senioralnej gminy 3. Brak sprecyzowanej polityki prorodzinnej 4. Brak systemu aktywizacji osób starszych 5. Brak edukacji prozdrowotnej 6. Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach 7. Duża odległość od ośrodków akademickich 8. Odpyływ do większych miast ludzi młodych i dobrze wykształconych
ZARZĄDZANIE I WSPÓŁPRACA	

<p>1. Dobra współpraca z sąsiednimi samorządami</p> <p>2. Wspólny dla Gminy Raciąż i sąsiednich samorządów obszar Lokalnej Grupy Działania „Przyjazne Mazowsze”</p> <p>3. Doświadczenie w realizacji projektów partnerskich – w tym finansowanych ze źródeł zewnętrznych;</p> <p>4. Aktywne uczestnictwo władz samorządowych w różnych forach współpracy;</p> <p>5. Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi;</p> <p>6. Dobra promocja gminy,</p> <p>7. Zrównoważony budżet Gminy – brak zadłużenia.</p>	<p>1. Mała ilość organizacji pozarządowych;</p> <p>2. Niska zdolność istniejących NGO w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych;</p> <p>3. Znaczny procent wydatków z budżetu gminy przeznaczonych na funkcjonowanie oświaty i pomocy społecznej;</p> <p>4. Niska aktywność społeczeństwa obywatelskiego (słaba frekwencja wyborcza).</p>
ANALIZA OTOCZENIA ZEWNĘTRZNEGO	
SZANSE	ZAGROŻENIA
INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO	
<p>1. Możliwość pozyskania znacznego wsparcia z funduszy unijnych</p> <p>2. Podejmowane inwestycje w zakresie poprawy stanu infrastruktury technicznej w tym turystycznej</p> <p>3. Budowa zbiornika retencyjnego na rzece Raciążnicy</p> <p>4. Przekwalifikowanie rolników na bardziej dochodowe rolnictwo</p> <p>5. Racjonalne gospodarowanie wodą, w tym modernizacja sieci wodociągowej,</p> <p>6. Zwiększenie wykorzystanie źródeł energii odnawialnej, np. poprzez wyznaczenie terenów pod rozwój infrastruktury OZE</p>	<p>1. Ograniczona liczba środków finansowych na realizację zadań z zakresu modernizacji i rozbudowy infrastruktury,</p> <p>2. Dalsza degradacja istniejącej infrastruktury drogowej,</p> <p>3. Brak inwestycji w modernizację przestarzałych sieci wysokiego napięcia uniemożliwiający odbiór energii z źródeł odnawialnych,</p> <p>4. Brak termomodernizacji budynków,</p> <p>5. Funkcjonowanie energochłonnych i przestarzałych technologicznie systemów ciepłowniczych,</p> <p>6. Ograniczony dostęp do Internetu,</p>
ROZWÓJ GOSPODARCZY	
<p>1. Zwiększenie innowacyjności lokalnych podmiotów gospodarczych,</p> <p>2. Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstw oraz inwestycje w zakresie ograniczenia zanieczyszczeń środowiska i zużycia zasobów naturalnych, w tym wody,</p>	<p>1. Niepewna sytuacja gospodarcza kraju oraz państw Unii Europejskiej (globalny kryzys gospodarczy mający wpływ na kondycję ekonomiczną, sytuację przedsiębiorców, zakładów pracy)</p> <p>2. Biurokracja związana z pozyskiwaniem funduszy ze źródeł zewnętrznych</p> <p>3. Przepisy prawne i praktyki administracyjne hamujące rozwój przedsiębiorczości</p> <p>4. Niewystarczający poziom finansowania infrastruktury drogowej</p> <p>5. Wzrastające koszty inwestycji infrastrukturalnych</p>
POTENCJAŁ LUDZKI	
<p>1. Swobodny dostęp do edukacji przedszkolnej i szkolnej,</p> <p>2. Wsparcie działań na rzecz rozwoju umiejętności cyfrowych, np. szkolenia dla przedsiębiorców z zakresu wykorzystania narzędzi informatycznych,</p> <p>3. Rozwój e-edukacji,</p> <p>4. Możliwość pozyskania zewnętrznych środków na inwestycje i programy społeczne</p> <p>5. Stworzone ramy współpracy samorządu z organizacjami i instytucjami zewnętrznymi</p>	<p>1. Starzenie się społeczeństwa,</p> <p>2. Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym,</p> <p>3. Nie dostosowanie ofert szkolnictwa zawodowego do potrzeb przedsiębiorców,</p> <p>o migracja młodych, wykształconych ludzi do silniejszych gospodarczo regionów i krajów UE,</p> <p>4. Przenoszenie złych wzorców zachowań do społeczności lokalnej</p> <p>5. Przyjmowanie postaw roszczeniowych wśród odbiorców pomocy społecznej</p>

3. PODSUMOWANIE

Po przedstawieniu analizy SWOT należy podkreślić, że nie jest ona i nie może być traktowana jako recepta na sukces, aczkolwiek właściwie spożytkowana powinna się do niego przyczyniać. Z pewnością władze lokalne przeprowadzały podobne analizy, nie wiedząc, że taką noszą nazwę. Raz jeszcze należy podkreślić, że w analizie SWOT nie istnieją żadne ścisłe reguły, które określałyby liczbę i źródła analizowanych informacji. Analiza SWOT powinna obejmować jak największą ilość informacji o gminie i jej mieszkańcach, wykorzystano wszelkie dane pochodzące z Urzędu Gminy Raciąż, dane z roczników statystycznych i opracowań problemowych Głównego Urzędu Statystycznego i Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, a także informacje o tym, jak miejscowa ludność i przedsiębiorcy widzą swoją Gminę, do czego dążą, jak oceniają zmiany, jakie są ich główne bolączki, niedostatki, z czego są dumni, w czym postrzegają i jak oceniają szanse rozwoju gminy w poszczególnych dziedzinach. Pytano wreszcie o niezaspokojone potrzeby i oczekiwania oraz gotowość do działania na rzecz swojej społeczności.

Wśród liderów społeczności lokalnej przeprowadzono wywiad pogłębiony. Pozyskane w badaniach terenowych dane pierwotne stanowiły cenne uzupełnienie informacji przy formułowaniu analizy SWOT.

IV. OCENA AKTUALNEGO STANU GMINY RACIAŹ

1. Ocena ogólna gminy Raciąż

Każda ocena rozwoju gminy lub innej jednostki administracyjnej jest trudna do wykonania i może odbierana być subiektywnie. Szczególnie trudno jest dobrać kryteria oceny i interakcje między czynnikami, które muszą uwzględniać praktycznie wszystkie mierniki rozwoju oraz wszelkie inne czynniki często trudno wymierne jak np. aspiracje ludności itp.

Gmina Raciąż jest gminą wiejską. Ocena stanu gminy musi być więc porównywalna z innymi gminami sąsiednimi, gminami województwa mazowieckiego i innymi gminami wiejskimi w Polsce.

Na podstawie danych przedstawionych:

- w **RAPORCIE O STANIE GMINY RACIAŹ**,
- wywiadów z liderami lokalnej społeczności,
- Wójt,

- radnymi,
- wizji terenowych
- oraz wszelkich innych dostępnych danych i informacji

można **aktualny stan rozwoju Gminy Raciąż ocenić jako dobry, z dużymi możliwościami rozwoju.**

2. Czynniki decydujące o pozytywnej ocenie Gminy Raciąż

I. Warunki naturalne

Korzystne warunki przyrodnicze (rzeźba terenu, jakość gleb, zasoby wód powierzchniowych i gruntowych, wody geotermalne, klimat)

1. Czyste środowisko naturalne – Gmina położona w granicach obszaru „Zielone Płuca Polski”, a część obszaru Gminy w Nadwkrzańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu, Zespół przyrodnicz-krajobrazowy Pólka-Raciąż, zbiornik wodny Kraszewo, obszary Źródłiskowe i ekologicznie czynne.
2. Brak zakładów uciążliwych dla środowiska.
3. Wysokie walory turystyczno-krajoznawcze.
4. Położenie blisko Warszawy, Płocka, Ciechanowa i innych ośrodków miejskich.

II. Stan i potencjał Gminy

1. Rolnictwo – wysoka kultura rolna na bardzo dobrych i dobrych glebach.
2. Istniejące i obsługujące Gminę zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego.
3. Jakość, nowoczesność i znaczenie tych zakładów.
4. Infrastruktura komunikacyjna – połączenia drogowe i kolejowe.
5. Dynamiczny rozwój infrastruktury technicznej w ostatnich latach – wodociągi prawie na całym obszarze Gminy.
6. Korzystne przekształcenia w strukturze gospodarstw indywidualnych.

III. Warunki społeczne

1. Potencjał intelektualny mieszkańców.
2. Wykwalifikowana kadra techniczna.
3. Aktywność, przedsiębiorczość mieszkańców.
4. Udział Gminy w strukturze obszaru „Zielone Płuca Polski”.

5. Stosunkowo niska stopa bezrobocia w porównaniu do gmin wiejskich w kraju.
6. Znaczący udział młodych (do 34 lat)
7. Baza do rozwoju szkolnictwa kierunkowego na potrzeby lokalne.
8. Miejsce kultu religijnego.

IV. Dotychczasowa aktywność władz Gminy Raciąż

1. Dynamiczna rozbudowa infrastruktury technicznej.
2. Rozbudowa infrastruktury społecznej (modernizacja szkół, sale gimnastyczne, świetli, boisk, zakupy dla OSP i inne).
3. Pozyskiwanie dodatkowych środków na rozwój Gminy ze środków unijnych i krajowych
4. Przygotowanie terenów pod nowe inwestycje; m.in. budownictwo mieszkaniowe.
5. Prowadzenie polityki prorozwojowej.

3 Dziedziny opóźnione w stosunku do aktualnego rozwoju Gminy Raciąż

Analiza rozwoju Gminy Raciąż wykazała dziedziny, których działalność wyraźnie nie nadąża za rozwojem, chociaż w porównaniu do innych gmin wiejskich kraju może być oceniana pozytywnie. Jednak rozwój Gminy Raciąż i związane z tym aspiracje mieszkańców wskazują na opóźnienia, które mogą stać się w przyszłości barierą dalszego rozwoju.

I. Wspomaganie rolnictwa

1. Doradztwo, kursy i szkolenia.
2. Przygotowanie rolników do procesu integracji z Unią Europejską.
3. Działalność dotycząca restrukturyzacji i modernizacji,
4. Zbyt wolna rozbudowa infrastruktury technicznej (drogi rolnicze).

II. Wielofunkcyjny rozwój wsi

1. Powolny proces wdrażania wielofunkcyjnego rozwoju wsi
2. Zbyt słabe upowszechnienie programu.
3. Działania wspomagające i edukacyjne.
4. Program ograniczenia bezrobocia.
5. Kształcenie w zakresie przekwalifikowania młodych zgodnie z potrzebami rynku.

III. Oświata i edukacja

1. Przedszkola.
2. Szkolnictwo ukierunkowane na potrzeby lokalnej społeczności (agrobiznes).
3. Edukacja w kierunku zrównoważonego rozwoju.

IV. Infrastruktura techniczna

1. Niedostateczny rozwój sieci kanalizacji sanitarnej
2. Racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi.
3. Stan techniczny dróg.

V. Kultura

1. Gminny i Wiejskie Ośrodki Kultury.
2. Imprezy o zasięgu masowym.

VI. Kultura fizyczna

1. Ośrodki Sportu i Rekreacji.
2. Imprezy masowe.

VIII. Wykorzystanie walorów turystyczno – krajobrazowych

1. Konieczność zwiększenia promocji w tej dziedzinie.
2. Troska o utrzymanie ośrodków dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
3. Współpraca z ośrodkiem kultu religijnego.

IX. Promocja Gminy

1. Wydawnictwa promujących Gminę.
2. Imprezy o charakterze lokalnym i ponad lokalnym.

V. MISJA I WIZJA GMINY RACIAŻ DO ROKU 2026

Wizja rozwoju Gminy Raciąż jest stanem docelowym, który planowany jest do osiągnięcia z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2026. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, obszary interwencji, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności

turystycznej, inwestycyjnej, a także atrakcyjności gminy jako inkubatora działalności gospodarczej i przedsiębiorczości

WIZJA

**GMINA RACIAŻ W
2026 ROKU**

**INTELIGENTNA GMINA - ZNACZĄCY, NOWOCZESNY I
PRZYJAZNY DLA ŚRODOWISKA OŚRODEK ROLNICZO -
GOSPODARCZY Z UDZIAŁEM TURYSTYKI, TWORZĄCY
WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZEŃ DO ŻYCIA I DZIAŁANIA
WYCHODZĄCY NAPRZECIW LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI**

Do roku 2020 Gmina Raciąż będzie nowoczesnym i przyjaznym dla środowiska ośrodkiem turystyczno – gospodarczym, dzięki czemu stworzy wysokiej jakości przestrzeń do życia dla obecnych i nowych mieszkańców. Będzie to obszar ze sprawną i efektywną wielosektorową gospodarką, spójny społecznie i terytorialnie bazujący na kapitale intelektualnym.

Zrównoważony i sprawny rozwój będzie możliwy dzięki otwartej, konkurencyjnej społeczności, włączonej w życie społeczno - gospodarcze i zintegrowanej. Inteligentna gospodarka będzie oparta na nowoczesnej społeczności i wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem lokalnej demokracji i pielęgnowaniem tożsamości

MISJA

**KREOWANIE ZRÓWNOWAŻONEGO I SPÓJNEGO ROZWOJU
GMINY ATRAKCYJNEJ TURYSTYCZNIE, EKONOMICZNIE I
INWESTYCYJNIE DZIĘKI RACJONALNEMU I EFEKTYWNEMU
WYKORZYSTANIU ISTNIEJĄCYCH ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH,
KULTUROWYCH, NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURZE
TECHNICZNEJ, WYSPECJALIZOWANEMU
ROLNICTWU, PRZEDSIĘBIORCZYM I**

Misja gminy wyraża najwyższego poziomu cele, dostosowane do specyfiki gminy, ujęte bardzo syntetycznie. Rolą misji jest określenie głównego pola działalności (funkcji) gminy i jej specyfiki.

Misja strategii warunkuje sformułowanie kierunków bezpośrednich i pośrednich działań – celów strategicznych i operacyjnych. Gmina Raciąż za pomocą wyznaczonych celów będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały tak, aby stworzyć kompleksową poprawę warunków. Położenie geograficzne oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe, powodują iż gmina jest atrakcyjnym miejscem zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Świadomość ekologiczna mieszkańców oraz czyste i zadbane środowisko będą sprzyjać naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu zdeterminują możliwości rozwoju w kierunku turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego.

Dotychczas przeprowadzone inwestycje w sposób znaczący podnoszą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje jednak obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Raciąż oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie czterech filarów - obszarów strategicznych (infrastruktura, gospodarka, kapitał ludzki i środowisko), które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych obszarów strategicznych skoncentruje się działalność Gminy Raciąż. Wskazana jest przy tym współpraca z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

VI. STRATEGICZNY PROGRAM ROZWOJU – cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działania

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Raciąż oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie czterech filarów - obszarów strategicznych (infrastruktura, gospodarka, kapitał ludzki i środowisko), które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych obszarów strategicznych skoncentruje się działalność Gminy Raciąż. Wskazana jest przy tym współpraca z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

INFRASTRUKTURA

CEL STRATEGICZNY I:

ZINTEGROWANA I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Cele operacyjne:

- Rozwój infrastruktury drogowej,
- Rozbudowa systemów wodno - kanalizacyjnych,
- Rozwój gospodarki przestrzennej,
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych
- Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno - komunikacyjnej.

LUDZIE

CEL STRATEGICZNY II:

OTWARTY, KREATYWNY I KONKURENCYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Cele operacyjne

- Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu,
- Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej,
- Podniesienie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki nad małymi dziećmi,
- Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych, sportowo - rekreacyjnych oraz świetlic wiejskich,
- Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego,
- Rozwijanie tożsamości i integracji społeczeństwa.

GOSPODARKA

CEL STRATEGICZNY III:

INNOWACYJNA I EFEKTYWNA WIELOSEKTOROWA GOSPODARKA

Cele operacyjne

- Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- Wsparcie rozwoju usług rolno - spożywczych, handlu i rzemiosła,
- Transfer nowych technologii zmierzających do modernizacji gospodarstw rolnych,
- Opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej,
- Stworzenie atrakcyjnej oferty agroturystycznej i turystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz ich wykorzystanie.

ŚRODOWISKO

CEL STRATEGICZNY IV:

ŚRODOWISKO NATURALNE WYSOKIEJ JAKOŚCI, OCHRONA WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH I HISTORYCZNYCH

Cele operacyjne

- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami,
- Budowa zbiornika wodnego (retencyjnego) „Kraszewo” na rzece Raciążnicy
- Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych,
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Zmniejszenie energochłonności budynków użyteczności publicznej,
- Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia.

1. Cel strategiczny I: Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna

Na terenie Gminy Raciąż występuje istotny problem w zakresie rozwoju budownictwa, tak indywidualnego jak i komunalnego. Nie zbudowano żadnego lokalu socjalnego bądź komunalnego. Ważnym elementem dalszego rozwoju budownictwa powinno być dostosowanie niezbędnej infrastruktury technicznej (drogi, oczyszczalnie ścieków, wodociągi) do występujących potrzeb. Jednym z istotnych zadań stojących przed gminą jest również wspieranie rozwoju i poprawy jakości gospodarki mieszkaniowej, poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych, rozwój infrastruktury mieszkalnictwa socjalnego.

W sferze infrastruktury technicznej za wartość pozytywną należy uznać dynamiczny proces inwestycyjny przebiegający w ostatnich latach. Przyczynił się on do znacznej poprawy jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Zmodernizowano w dużej części drogi gminne, wybudowano ponad 300 przydomowych oczyszczalni ścieków wykorzystywanych przez mieszkańców. Z sieci wodociągowej na terenie gminy korzysta

niemalże 100% mieszkańców. Obserwuje się również wzrost dostępu mieszkańców do urządzeń techniczno – sanitarnych. Wartością działającą „in minus” jest brak infrastruktury w zakresie sieci gazowniczych – co z kolei rekompensowane jest w niewielkim stopniu przez przydomowe kotłownie zasilane paliwem gazowym. Koniecznym jest również podejmowanie działań w kierunku dalszej budowy przydomowych oczyszczalni oraz modernizacji istniejących stacji uzdatniania wody i systemów wodociągowych.

Infrastruktura drogowa, mimo uzyskania znacznej poprawy jakości nadal wymaga poniesienia ogromnych nakładów inwestycyjnych w miejscach, gdzie jej stan jest wciąż niezadowalający oraz ciągłej modernizacji. Koniecznym jest również dążenie do budowy nowej infrastruktury drogowej w miejscach o potencjale inwestycyjnym wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Drogi powiatowe i wojewódzkie przebiegające przez gminę wymagają pilnej przebudowy.

Sfera zagospodarowania przestrzeni w Gminie Raciąż wymaga reorganizacji, co polegać będzie na wskazaniu takiego przeznaczenia terenów, które w sposób zasadniczy będzie określało przyszły typ i charakter przestrzeni gminy z zachowaniem ładu ekologicznego. Funkcje terenu powinny ukierunkować się na rozwój przestrzeni turystycznej i aktywności gospodarczej, co powinno zostać uwzględnione również w miejscowych planach zagospodarowania. Rozważne planowanie przestrzeni może zapobiec spadkowi liczby ludności obserwowanej zarówno w skali globalnej jak i w Gminie, a także znacznie ułatwi prowadzenie interesów i inwestycji na terenie gminy. Najistotniejsze problemy stojące przed Gminą Raciąż w sferze przestrzennej to niewystarczające zaplecze turystyczne w stosunku do potencjału zasobów krajobrazu, brak obiektów infrastruktury turystycznej oraz niepełne wykorzystanie terenów dla turystyki wypoczynkowej. Infrastruktura rekreacyjna wymaga kontynuacji rozbudowy, modernizacji obiektów, w szczególności publicznych obiektów zamkniętych i infrastruktury na otwartych terenach rekreacyjnych w miejscach o potencjale dla rozwoju sfery turystyki i wypoczynku. Dużych nakładów finansowych wymaga również uzupełnienie bazy noclegowej. Stąd koniecznym jest podjęcie działań mających na celu pozyskanie inwestorów oraz stworzenie im „przyjaznych” warunków do realizacji inwestycji. Działania, które będą miały na to decydujący wpływ to m.in. zabezpieczenie terenów pod budownictwo letniskowe, hoteli i pensjonatów.

Zrównoważony rozwój w sferze infrastruktury technicznej będzie możliwy również dzięki poprawie infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnych. Powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu i usług elektronicznych wysokiej jakości znacznie poprawi komfort życia mieszkańców gminy, uczniów, ale również osób prowadzących działalność

gospodarczą lub chcących ją uruchomić. Kluczowym zadaniem będzie udostępnienie szerokopasmowej sieci Internet w niektórych miejscowościach gminy, które jeszcze go nie posiadają. Wsparcie rozwoju społeczeństwa informacyjnego jest priorytetowym działaniem wielu programów operacyjnych funduszy strukturalnych. Jest to ważne przedsięwzięcie, w wielu środowiskach opiniotwórczych wskazuje się, że najszybszy rozwój w gospodarce i usługach będzie następował w tym właśnie sektorze. Należy więc podjąć działania mające na celu rozbudowę i poprawę jakości infrastruktury teleinformatycznej, która usprawni i poprawi dostęp do informacji publicznej oraz e – usług. Rosnące potrzeby mieszkańców gminy w zakresie telekomunikacji będą zaspokajane przez działające na rynku telekomunikacji firmy, których oferta jest zróżnicowana i konkurencyjna, a stanowią ją nowoczesne rozwiązania takie jak sieci stacjonarne, radiotelefoniczne, telefonia komórkowa.

1.1. Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury drogowej

Kierunki działania:

1. Uczestnictwo w przebudowie dróg powiatowych i wojewódzkich przy współpracy z zarządcami tych dróg,
2. Modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej,
3. Budowa nowej infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na obszarze Gminy Raciąż,
4. Budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego,
5. Modernizacja i poprawa oznakowania istniejących i tworzenie nowych szlaków rowerowych.

1.2. Cel operacyjny: Rozbudowa systemów wodno - kanalizacyjnych

Kierunki działania:

1. Kontynuacja rozbudowy, przebudowy, remonty i modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody zaopatrujących odbiorców na terenie Gminy Raciąż,
2. Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej,
3. Modernizacja gminnych oczyszczalni ścieków,
4. Rozbudowa zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Raciąż
5. Wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków.

1.3. Cel operacyjny: Rozwój gospodarki przestrzennej

Kierunki działania:

1. Inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania i inwestycji w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
2. Tworzenie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
3. Uzbrajanie terenów stref o potencjalnej aktywności gospodarczej,
4. Rekultywacja terenów przyrodniczo zdegradowanych,
5. Budowa zbiornika wodnego (retencyjnego) „Kraszewo” na rzece Raciążnicy,
6. Systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
7. Rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,
8. Rozwój infrastruktury mieszkalnictwa socjalnego,
9. Tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem infrastruktury turystycznej, wskazujących funkcje kluczowe dla gminy obszarów, o wysokich walorach przyrodniczych w celu odpowiedniego zorganizowania ruchu turystycznego i okołoturystycznego,
10. Tworzenie zintegrowanych programów terytorialnych z miastem Płońsk i gminami ościennymi (realizacja polityki konkurencyjności i spójności terytorialnej).

1.4. Cel operacyjny: Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Kierunki działania:

1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.
2. Zagospodarowanie wyznaczonych zdegradowanych przestrzeni publicznych.
3. Adaptacja w celu przywrócenia lub nadania nowych funkcji istniejącym budynkom lub obiektom, zgodnie z zapotrzebowaniem mieszkańców.
4. Aktywizacja i wzmacnianie więzi społecznych mieszkańców zdegradowanego obszaru.
5. Realizacja projektów aktywizujących osoby bezrobotne oraz znajdujące w trudnej sytuacji na rynku pracy.

1.5. Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnej

Kierunki działania:

1. Wykorzystanie światłowodów realizowanych w ramach projektu województwa mazowieckiego „Internet dla Mazowsza” dla potrzeb społeczności lokalnej,
2. Wdrożenie działań mających na celu zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu w miejscowościach na terenie gminy,
3. Zapewnienie powszechnego dostępu do e –usług i e-administracji,
4. Uruchomienie większej ilości usług na Elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej e-PUAP,
5. Nawiązanie współpracy z parterami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne.

2. Cel strategiczny II: Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki

Bezpieczeństwo społeczne to przede wszystkim dostęp do bazy instytucjonalnej, medycznej, pewność zabezpieczenia bytu materialnego. W ostatnich latach zanotowano negatywne zjawiska demograficzne charakteryzujące się ujemnym przyrostem naturalnym i stałym spadkiem liczby ludności. Obecnie w strukturze mieszkańców przeważają osoby w wieku produkcyjnym – 55,4%, niestety liczba urodzeń jest mniejsza niż zgonów, podobnie jak liczba mieszkańców meldujących się niż wymeldowanych z pobytu stałego. Kapitał społeczny charakteryzuje dość duża aktywność pod względem przedsiębiorczości oraz działalności emerytów i druhów Ochotniczych Straży Pożarnych. Diagnoza społeczna wskazała niekorzystne cechy lokalnego społeczeństwa: słaba aktywność społeczeństwa obywatelskiego, niski poziom integracji, brak aktywności organizacji trzeciego sektora w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na działalność prospołeczną. W procesie przekształcania niekorzystnych cech kapitału ludzkiego kluczowe znaczenie mają wspólnoty lokalne, które opierają się na wspólnej tożsamości, tradycjach i wartościach. Ważnym zadaniem będzie więc rozwijanie tożsamości i integracji społeczności poprzez m.in. integrację mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora, a także wdrożenie działań aktywizujących.

Wartością działającą „in minus” i niekorzystnym zjawiskiem jest również bezrobocie wynoszące obecnie 16,1% (357 osób). Narzędzia bezpośrednie do walki z bezrobociem są w posiadaniu ustawodawcy, na szczeblu krajowym, ale również Powiatowego Urzędu Pracy w Płońsku, aczkolwiek gmina może wesprzeć podejmowanie działań w kierunku zapobiegania

oraz zmniejszania jego skutków. Szczęśliwie, według danych zgromadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Płońsku i Główny Urząd Statystyczny od roku 2013 liczba osób bezrobotnych na terenie gminy systematycznie spada, w korelacji 2013/2015 ubyłoby 67 osób pozostających bez pracy. Bezrobocie w Gminie Raciąż dotyczy w podobnym stopniu kobiet jak i mężczyzn, są to głównie osoby z niskim wykształceniem, bez doświadczenia zawodowego i długotrwale bezrobotne. Pomimo spadku bezrobocie stanowi poważny problem w skali gminy. Zjawisko bezrobocia generuje szereg negatywnych skutków społecznych, m.in. pogorszenie standardu życia, zagrożenia w sferze psychologicznej człowieka, a także ma bezpośredni wpływ na kondycję gospodarczą gminy, migracje zarobkowe i wyższe koszty świadczeń socjalnych. W roku 2012 objętych pomocą społeczną było 420 rodzin.

Dwa najpoważniejsze problemy w gminie w sferze społecznej to bezrobocie i ubóstwo, które w wielu przypadkach są wzajemnie powiązane. Preferowanym kierunkiem podjęcia działań naprawczych w tej sferze będzie rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu. Przeciwdziałanie patologiom poprzez rozwiązywanie problemów społecznych oraz zwiększenie konkurencyjności mieszkańców na rynku pracy zostanie zrealizowane poprzez m.in. podniesienie poziomu ich wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, zorganizowanie możliwości staży dla młodzieży. Stymulowanie wzrostu poziomu kwalifikacji mieszkańców powinno ukierunkować się na dziedzinę turystyki, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych. Koniecznym jest również wprowadzenie działań mających na celu wsparcie aktywności zawodowej poprzez pomoc w sferze psychologicznej, prawnej, w kierunku wyboru zawodów na podstawie indywidualnych predyspozycji, tworzenie programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej, system szkoleń zawodowych.

Aby kapitał ludzki stał się otwarty, kreatywny i konkurencyjny niezbędne jest również zapewnienie edukacji na najwyższym poziomie we wszystkich grupach wiekowych lokalnego społeczeństwa. Pozytywnym zjawiskiem występującym w gminie jest dobry poziom usług edukacyjnych na szczeblu podstawowym i gimnazjalnym – wyniki z testów są wyższe od średniej w powiecie. Problemem jest także baza lokalowa niektórych budynków szkół, która wymaga doposażenia i modernizacji. Placówki kształcenia podstawowego posiadają braki nie tylko w sferze infrastrukturalnej, dydaktycznej, ale również sportowej. Poziom aktywności fizycznej, sportowej mieszkańców jest wciąż niski, choć na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stopniowy wzrost zainteresowania sportem (wzrost liczby młodzieży i osób dorosłych ćwiczących biorących udział w zajęciach). Poziom wzrostu

zainteresowania sportem wynika w głównej mierze z rozwoju infrastruktury sportowej (budowa zespołu boisk w Starym Gralewie, Krajkowie, boiska w Uniecku i boisk Kozibrodach). Kluczowym zadaniem w sferze oświaty będzie utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem oraz poprawa jakości usług przedszkolnych. Brakuje przede wszystkim miejsc gdzie mieszkańcy powierzyliby swoje najmłodsze pociechy – żłobków. Zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych, takich jak oświata, kultura i sport jest istotnym oczekiwaniem mieszkańców wobec władz gminy oraz ważnym działaniem w kierunku podniesienia jakości życia w sferze społecznej. Wciąż jednak niezbędne będzie poniesienie nakładów finansowych na poszerzenie zakresu i poprawę jakości tej grupy usług.

2.1. Cel operacyjny: Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu

Kierunki działania:

1. Tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wyłączeniu społecznemu,
2. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Płońsku przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu,
3. Wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo i inne,
4. Wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
5. Wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową osób bezrobotnych w szczególności osób długotrwale bezrobotnych, bez kwalifikacji i bez doświadczenia zawodowego oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
6. Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,
7. Budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
8. Zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy

2.2. Cel operacyjny: Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej

Kierunki działania:

1. Stymulowanie powstania współpracy placówek oświatowych oraz wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,
2. Współpraca z Powiatowym Urzędem pracy w Płońsku w zakresie opracowania i wdrożenie systemu doradztwa zawodowego,
3. Nawiązanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami w celu promocji i przybliżenia charakteru zawodów oraz tworzenie miejsc staży w celu nabycia praktycznych umiejętności,
4. Organizacja zajęć pozalekcyjnych, szkoleniowych w obiektach placówek oświatowych i świetlicach wiejskich,
5. Wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja).

2.3. Cel operacyjny: Podniesienie jakości usług oraz oprawa dostępności nad małymi dziećmi

Kierunki działania:

1. Utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem (punktów żłobkowych), wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
2. Rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
3. Dostosowanie ilości placówek przedszkolnych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności miejsc,
4. Racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,
5. Podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),
6. Stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych oraz władz szkolnych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym.

2.4. Cel operacyjny: Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych, sportowo – rekreacyjnych oraz świetlic wiejskich

Kierunki działania:

1. Dalsza modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne,
2. Utrzymanie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie gminnych placówek oświatowych i kulturalnych skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
3. Wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
4. Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (sal sportowych, boisk szkolnych, placów zabaw, skwerów, zieleńców, zagospodarowanie terenu wokół wymagających tego szkół),
5. Kontynuacja budowy świetlic wiejskich, modernizacja i doposażenie istniejących,
6. Budowa siłowni zewnętrznych,
7. Wyznaczenie terenu pod utworzenie infrastruktury dla różnych form aktywności ruchowej,
8. Wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
9. Poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych,
10. Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
11. Poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja festynów, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie punktów bibliotecznych) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
12. Promocja sportu i aktywnego wypoczynku, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,
13. Zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i sportowych.

2.5. Cel operacyjny Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego

Kierunki działania:

1. Zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu budowanego przez Samorząd Województwa Mazowieckiego w ramach projektu „Internet dla Mazowsza”, w miejscowościach, które go nie posiadają,
2. Współdziałanie z odpowiednimi instytucjami w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e -bezpieczeństwa,
3. Budowa stanowisk PIAP w miejscach strategicznych pod względem spędzania wolnego czasu przez mieszkańców, w placówkach kultury i oświaty, w Urzędzie Gminy itp.,
4. Dalsza informatyzacja szkół.

2.6. Cel operacyjny: Rozwijanie tożsamości i integracji społeczeństwa

Kierunki działania:

1. Współpraca z odpowiednimi instytucjami w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
2. Integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,
3. Wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
4. Wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
5. Promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
6. Wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji społeczeństwa, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier społecznych,
7. Poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie placów zabaw, siłowni zewnętrznych, skwerów, zieleńców i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych.

3. Cel strategiczny III: Innowacyjna i efektywna wielosektorowa gospodarka

Aktywność zawodowa mieszkańców stanowi jeden z podstawowych warunków rozwoju każdej gminy. Rozwiązanie problemów w sferze gospodarczej determinuje rozwój gminy we wszystkich pozostałych sferach.

Ze względu na rolniczy charakter Gminy Raciąż jednym z głównych obszarów gospodarczej

aktywności jest rolnictwo, które charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem. Wiodącym kierunkiem produkcji rolniczej jest uprawa zbóż, ziemniaków oraz owoców i warzyw - w szczególności jabłek. W ostatnich latach obserwuje się stopniowy spadek liczby gospodarstw rolnych, których obecna liczba wynosi 1972. Jednocześnie zwraca uwagę fakt, iż w przedziale 1 – 10 ha znajduje się 1246 gospodarstw spośród 1972. gospodarstw rolnych (63,18%), co oznacza iż zajmują powierzchnię niewystarczającą do zapewnienia odpowiedniego poziomu dochodów i opłacalności produkcji. Kierunek interwencji w tym zakresie skupiać się będzie na stymulowaniu działań mających na celu utworzenie na terenie gminy strefy wysokorozwiniętego, wyspecjalizowanego rolnictwa poprzez transfer nowych technologii opartych na kapitale intelektualnym. Rozwiązaniem może być również stymulowanie rozwoju powiązań kooperacyjnych pomiędzy producentami rolnymi. W ramach wsparcia rolnictwa konieczne jest podjęcie działań w kierunku kompleksowej edukacji rolników, profesjonalnego doradztwa, modernizacji gospodarstw rolnych oraz wskazania i promocji kierunków rozwoju (rolnictwo ekologiczne, promocja upraw na cele przemysłowe i energetyczne, rozwój produkcji warzywniczej). Żywność ekologiczna, zdrowa w połączeniu z nową ofertą turystyczną może stanowić innowacyjne rozwiązanie napędu ekonomicznego. Producenci rolni podejmując współpracę z obiektami turystycznymi nie tylko podnieśliby jakość usług turystycznych, ale również rozpoczęliby budowę marki i promocję lokalnej produkcji rolnej.

W Gminie Raciąż w sferze gospodarczej niemalże 100 % podmiotów działających na rynku to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 1 do 9 osób. Dlatego zatem najintensywniejsze działania winny zostać skierowane właśnie w kierunku umacniania pozycji tych przedsiębiorstw, a także ułatwienia i stymulacji powstawania nowych. Istotnym potencjałem rozwojowym dla gminy jest również obecność kilku dużych zakładów pracy.

Kluczowym zadaniem jest stymulowanie rozwoju i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw poprzez m.in. współpracę z odpowiednimi podmiotami w zakresie zapewnienia wsparcia instytucjonalnego, systemu profesjonalnych szkoleń i doradztwa

Dużym motorem gospodarki będzie również wsparcie w zakresie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła. Determinantem przesądzającym o atrakcyjności inwestycyjnej gminy jest bliskość dużego rynku – Warszawy oraz dobra dostępność komunikacyjna. Realizacja tego zadania podniesie koniunkturę gospodarki gminy oraz przyczyni się do rozwoju kapitału intelektualnego.

Istotny i do tej pory niewykorzystany, potencjał rozwojowy w sferze gospodarczej posiada sektor turystyki ze względu na walory krajobrazowe gminy. Stworzenie pozytywnego wizerunku i marki daje możliwość rozwoju w wielu sferach życia mieszkańców gminy. Jest to przede wszystkim duży atut w działaniach na rzecz pozyskania inwestorów. Poważne wyzwanie dla władz gminy stanowi zwiększenie aktywności mieszkańców w sferze podjęcia działalności w turystyce wiejskiej, agroturystyce, turystyce specjalistycznej. Może to w sposób znaczący wesprzeć dochody mieszkańców, w szczególności w sektorze rolnictwa, a także zdeterminować powstanie nowych miejsc pracy oraz wpłynąć na napęd lokalnej gospodarki. Wpływ jaki może wywrzeć rozwój tej dziedziny gospodarki jest nieoceniony: dostarczenie miejsc pracy lokalnemu rzemiosłu, usługom, rolnictwu, napęd rynku zbytu produktów rolnych wytwarzanych na terenie gminy, zakwaterowanie turystów, zróżnicowanie oferty turystycznej.

Koniecznym jest wdrożenie profesjonalnej oferty turystycznej. Działania podjęte w tym kierunku powinny wyrazić się w zwiększeniu efektywności wykorzystania lokalnego potencjału przyrodniczego, stworzeniu odpowiedniej, atrakcyjnej infrastruktury oraz przygotowania różnych alternatyw zagospodarowania czasu. Rozwój w sektorze turystyki wspomogą również wypracowanie modelu powtarzalnych imprez kulturalnych, które powinny przyjąć innowacyjną formułę.

Kluczowym zadaniem stojącym przed gminą będzie opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej. Ten niezwykle trudny rodzaj promocji należy skierować do podmiotów gospodarczych i inwestorów. Trudność zasadniczo polega na tym, iż firm i podmiotów chcących inwestować jest niewiele, a dodatkowo są rozproszeni i o zróżnicowanych preferencjach. W celu realizacji skutecznej promocji inwestycyjnej i gospodarczej koniecznym jest wypracowanie właściwej oferty i strategii działań marketingowych.

3.1. Cel operacyjny: Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw

Kierunki działania:

1. Wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej w kierunku działalności nierolniczej,
2. Zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy w

Płońsku, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,

3. Wsparcie przepływu informacji dotyczących innowacji na rynku i najnowszych badań naukowych,
4. Wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy w szczególności dla osób długotrwale bezrobotnych i bez kwalifikacji,
5. Nawiązanie współpracy z instytucjami prowadzącymi fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dla mikro, małych i średnich firm.

3.2. Cel operacyjny: Wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła

Kierunki działania:

1. Stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług, handlu i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
2. Pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców,
3. Wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii.

3.3. Cel operacyjny: Transfer nowych technologii zmierzających do modernizacji gospodarstw rolnych

Kierunki działania:

1. Stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy strefy wysokorozwiniętego rolnictwa,
2. Stymulowanie specjalizacji gospodarstw rolnych opartej na postępie technologicznym i ekonomicznym,
3. Wspieranie edukacji rolników na temat opłacalności produkcji rolniczej poprzez organizowanie profesjonalnego doradztwa,
4. Wspieranie modernizacji infrastruktury rolniczej oraz wsparcie systemu szkoleń dla rolników z zakresu nowoczesnych technologii i potencjalnych źródeł ich finansowania,
5. Stymulowanie rozwoju powiązań kooperacyjnych pomiędzy producentami rolnymi,
6. Promocja rolnictwa ekologicznego,
7. Promocja upraw nieżywnościowych na cele przemysłowe i energetyczne,

8. Promocja lokalnej produkcji rolnej.

3.4. Cel operacyjny: Opracowanie i wdrożenie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej

Kierunki działania:

1. Przyjazne dla inwestorów planowanie przestrzenne,
2. Analiza systemu zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców i inwestorów,
3. Przygotowanie przyjaznej polityki podatkowej dla inwestorów chcących prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy,
4. Dystrybucja materiałów informacyjnych o gminie,
5. Reklama w mediach, publiczne wystąpienia władz gminy,
6. Organizacja wydarzeń kulturalnych o tematyce gospodarczej,
7. Organizacja konkursu na przedsiębiorcę roku,
8. nawiązanie współpracy z ościennymi i zagranicznymi samorządami, partnerami sektora gospodarczego i pozarządowego.

3.5. Cel operacyjny: Stworzenie atrakcyjnej oferty agroturystycznej i turystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz ich wykorzystanie

Kierunki działania:

1. Wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno – rekreacyjnej oraz bazy noclegowej,
2. Wspieranie rozwoju oferty usługowej przeznaczonej dla turystów,
3. Oznakowanie atrakcji turystycznych gminy,
4. Wypracowanie modelu markowych imprez cyklicznych jako atrakcji turystycznej,
5. Rozwój produktów turystycznych, w tym wykreowanie jednego, głównego produktu turystycznego będącego „wizytówką” gminy,
6. Wykorzystanie potencjału lokalnych zespołów, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
7. Stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej jak również konferencyjnej,
8. Organizacja rajdów pieszych, konnych, rowerowych i ich promocja,
9. Nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, sąsiednimi, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty.

4. Cel strategiczny IV: Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

Zrównoważony rozwój społeczno – gospodarczy Gminy Raciąż stawiany za cel w niniejszej strategii musi przebiegać z zachowaniem standardów wysokiej jakości środowiska naturalnego i ochrony wartości historycznych.

Optymalne i harmonijne połączenie wzrostu gospodarczego oraz podniesienia atrakcyjności ekonomicznej i turystycznej gminy z ochroną środowiska i zachowaniem potencjału przyrodniczo – historycznego oraz zachowaniem różnorodności biologicznej stanowi najważniejszy warunek zrównoważonego rozwoju. Rozwój urbanizacji i osadnictwa w Gminie Raciąż powinien być stale monitorowany pod kątem zachowania ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących cieków wodnych oraz użytków zielonych.

Poprawa stanu środowiska naturalnego i krajobrazu zdeterminuje lepsze i efektywniejsze wykorzystanie tego potencjału dla kreowania turystyki i rekreacji na terenie gminy. Rozwój Gminy Raciąż w zakresie poprawy i ochrony dziedzictwa przyrodniczego będzie możliwy dzięki racjonalnej gospodarce zasobami oraz wdrożeniu działań mających na celu ochronę lokalnego krajobrazu. Tworzenie nowej, spójnej oferty turystycznej, która składa się również na wizję rozwojową gminy, poprzez m.in. budowę infrastruktury turystycznej powinna przebiegać na obrzeżach obszarów ważnych przyrodniczo i historycznie z punktu widzenia stymulowania ruchu turystycznego. Dlatego obszary te w wyniku zwiększonego ruchu turystycznego muszą zostać objęte ochroną przed degradacją.

Również inne priorytetowe działania gminy określone w pozostałych celach strategicznych, w tym realizacja działań związanych z rozbudową i modernizacją infrastruktury oraz poprawą atrakcyjności ekonomicznej gminy powinny być przeprowadzane ze szczególnym uwzględnieniem celu strategicznego nr IV. Ekorozwój bowiem zakłada prowadzenie działalności człowieka w harmonii z ekosystemami i wyznacza rozwój sfer gospodarczej i społecznej w taki sposób, aby nie naruszał stanu środowiska naturalnego. Dlatego niezwykle ważne jest, aby podjąć działania zmierzające do ochrony różnorodności biologicznej przed degradacją i zachowania najcenniejszych zasobów przyrodniczych. Wprowadzanie zmian powinno przebiegać z zachowaniem najwyższych standardów ochrony wysokich walorów obszarów wyróżniających Gminę Raciąż i stanowiących dla niej najważniejszy atut. Przynależność terenów gminy do Nadwkszańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, a także obecność na terenie gminy Zespołu krajobrazowo- przyrodniczego "Pólka- Raciąż" i licznych pomników przyrody ożywionej oraz planowana budowa Zbiornika wodnego

"Kraszewo" na rzece Raciążnicy świadczą o nietuzinkowej atrakcyjności turystycznej gminy i wyróżniają ją na tle nie tylko sąsiednich gmin, ale również w skali powiatu.

Wyzwania stojące przed Gminą Raciąż w sferze zachowania i ochrony środowiska naturalnego to renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych. Niezwykle ważne jest także zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Rosnący popyt na energię oraz jej rosnące ceny, a przede wszystkim zanieczyszczenie środowiska są determinantem trendu intensyfikacji działań mających na celu zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii na całym świecie. Odnawialne źródła energii uzyskiwane z niekopalnych źródeł energii (wody, wiatru, promieniowania słonecznego, energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw), które mają techniczną możliwość zastosowania na terenie gminy powinny być promowane i wspierane, ponieważ są jak dotąd najskuteczniejszą metodą wpływającą na ochronę klimatu.

Ważnym zadaniem jest również racjonalna gospodarka odpadami, ich zbiórka, transport, odzysk, unieszkodliwianie w przypadku braku możliwości zastosowania procesów recyklingu, a także dążenie do usprawnienia całego procesu. W czasie, kiedy odpowiedzialność za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych został przeniesiony na gminy ważne jest, aby edukować mieszkańców w tym zakresie oraz wesprzeć przedsięwzięcia i inicjatywy związane z ekologią i ochroną środowiska.

Kluczowe znaczenie ma również rozwój rolnictwa ekologicznego oraz wdrożenie programów rolno – środowiskowych ze względu na to, iż produkcja rolnicza wywiera znaczący wpływ na stan środowiska, a jednocześnie podlega silnej interwencji Wspólnej Polityki Rolnej. Wraz z rozwojem gospodarki i preferencji współczesnych konsumentów zmienia się również podejście do wytwarzania żywności. Rolnictwo ekologiczne jest oparte na środkach pochodzenia biologicznego i mineralnego, a nie na wytworach technologicznych, dlatego korzystnie wpływa na naturalne zasoby środowiska naturalnego.

Do zachowania i ochrony środowiska naturalnego wysokiej jakości w sposób nieoceniony przyczyni się również promocja zdrowego trybu życia wśród dzieci, młodzieży szkolnej i dorosłych. Zapobieganie (profilaktyka) jest znacznie tańsze i efektywniejsze niż likwidacja poniesionych strat.

4.1. Cel operacyjny: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami

Kierunki działania:

1. Zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na

-
- terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
2. Realizacja programu usuwania azbestu,
 3. Wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
 4. Wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
 5. Promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
 6. Rekultywacja terenów przyrodniczo zdegradowanych,
 7. Kontynuacja budowy, rozbudowy i modernizacji systemów wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie gminy,
 8. Wsparcie mieszkańców gminy w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie,
 9. Prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,
 10. Edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
 11. Wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno – środowiskowych,
 12. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
 13. Likwidacja dzikich wysypisk śmieci.

4.2. Cel operacyjny: Budowa zbiornika wodnego (retencyjnego) "KRASZEWO" na rzece Raciążnicy

Kierunki działania:

1. Działania zmierzające do ochrony różnorodności biologicznej przed degradacją i zachowania najcenniejszych zasobów przyrodniczych.
2. Ochrona wysokich walorów obszarów wyróżniających Gminę Raciąż i stanowiących dla niej najważniejszy atut.
3. Podejmowanie działań mających na celu retencje wody.

4.3. Cel operacyjny: Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych

Kierunki działania:

1. Odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współudziale partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem między innymi środków Unii Europejskiej,

2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy.

4.4. Cel operacyjny: Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Kierunki działania:

1. Zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
2. Promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii cieplnej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
3. Wspieranie przedsięwzięć budowy odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
4. Modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego.

4.5. Cel operacyjny: Zmniejszenie energochłonności budynków użyteczności publicznej

Kierunki działania:

1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
2. Modernizacja instalacji centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej w budynkach użyteczności publicznej, z wykorzystaniem szeroko rozumianych odnawialnych źródeł energii,
3. Modernizacja oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej z wykorzystaniem technologii LED,
4. Wymiana energochłonnych urządzeń komputerowych i innego sprzętu elektronicznego wykorzystywanego w urzędzie gminy oraz szkołach na nowy, o dużej sprawności energetycznej.

4.6. Cel operacyjny: Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia

Kierunki działania:

1. Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej w placówkach oświatowych,
2. Organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,
3. Wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
4. Promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,

5. Organizacja akcji sprzątanania świata,
6. Organizacja akcji informacyjnych.

Sformułowane powyżej strategiczne kierunki rozwoju gminy wynikają z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych celów strategicznych i operacyjnych przyniesie wymierne efekty poprawy jakości życia mieszkańców. Kształt merytoryczny strategii rozwoju gminy stanowi i opisuje kierunkowe działania gminy, które docelowo zapewnią jej oczekiwany zrównoważony wieloaspektowy rozwój.

Strategia jest dokumentem otwartym i nie wyczerpuje wszystkich sfer działalności gminy, a wyznaczone w programie rozwoju cztery filary - obszary strategiczne/obszary interwencji, czyli infrastruktura, kapitał ludzki, gospodarka oraz środowisko wymagają opracowania branżowych strategii, szczegółowych programów rozwoju i wieloletnich planów inwestycyjnych. Takie rozwiązanie usprawni proces zarządzania gminą oraz pozwoli na zaplanowanie i zabezpieczenie odpowiednich do tego narzędzi.

VII. FINANSOWANIE

Gmina Raciąż prowadzi aktywną politykę inwestycji i wdrażania nowych rozwiązań i technologii. Przejawia się to w ilości zrealizowanych projektów i zadań inwestycyjnych. Bliskim gminie działaniem są również inwestycje w sferze społecznej – realizacja przedsięwzięć miękkich, skierowanych do lokalnej społeczności, dzieci i młodzieży szkolnej. Znajduje to swoje największe odzwierciedlenie w ilości zrealizowanych zadań wymienionych szczegółowo we wcześniejszej części strategii. W dominującej większości są to działania zrealizowane z udziałem środków zewnętrznych, z budżetu Unii Europejskiej i innych dotacji.

Mimo dużej samodzielności gminy i zrównoważonej gospodarki finansowej niezbędne jest wsparcie planowanych procesów rozwojowych środkami zewnętrznymi. Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

- a) z programów pomocowych UE,
- b) z programów rządowych,
- c) budżetu państwa,
- d) budżetu Gminy Raciąż,
- e) ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych,

- f) krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych,
- g) instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych.

Na etapie przygotowania strategii niemożliwe jest precyzyjne określenie programów operacyjnych, z których jednostka samorządu terytorialnego będzie mogła korzystać, ponieważ sektorowe programy rozwoju oraz pakiety regulacji prawnych są, w większości, w dalszym ciągu w fazie przygotowania do nowej perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020.

VIII. MONITORING I EWALUACJA

Gwarancją prawidłowego wdrażania i monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Raciąż jest ścisła współpraca wielu instytucji sektora publicznego, prywatnego, pozarządowego, a także mieszkańców gminy.

Sformułowana strategia zrównoważonego rozwoju gminy w rozdziale na cztery cele strategiczne i podległe im cele operacyjne jest wyzwaniem dla wszystkich podmiotów związanych z gminą. Równie ważne co posiadanie planu rozwoju gminy jest kontrola jego właściwego wdrażania.

W celu uzyskania właściwej kontroli nad tym procesem i weryfikacji postępów, konieczne jest wprowadzenie zasad stałego, okresowego monitoringu, którego celem jest uzyskanie konkretnych mierników osiągnięcia założonych celów. Wybór właściwych mierzalnych wskaźników dostępnych w statystyce publicznej i wewnętrznej gminy spowoduje efektywne monitorowanie procesów wdrażania strategii.

Strategia rozwoju gminy jest dokumentem żywym i dynamicznie reagującym na zmiany. W celu zapewnienia sprawnej realizacji i oceny jej postępów, ale również aktualizacji i dostosowania do zmieniających się warunków społeczno – gospodarczych, konieczne jest powołanie jednostki odpowiedzialnej za monitoring i ewaluację. Zespół ds. strategii powinien składać się z osób różnych środowisk opiniotwórczych. Rekomenduje się, aby nie rzadziej niż okres wyborczy, czyli raz na cztery lata, zespół ds. strategii dokonał szczegółowej analizy realizacji celów strategicznych w oparciu o opracowane wskaźniki dostępne w statystyce publicznej i wewnętrznej gminy. Szczegółowa, systematyczna analiza powinna opierać się na sporządzaniu rocznych sprawozdań z oceny stopnia realizacji i oddziaływania (oceny wpływu na poprawę komfortu i jakości życia mieszkańców). W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji gminy konieczna jest aktualizacja dokumentu. Ważnym elementem tego sprawozdania powinna być również analiza zagrożeń utrudniających jej realizację oraz opracowanie systemu działań naprawczych.

Poza stałym monitoringiem zaleca się również dokonywanie ewaluacji dokumentu na podstawie rocznych sprawozdań, tj. oceny stopnia realizacji strategii do założonych wskaźników, prawidłowości ich realizacji, oceny przyjętych wskaźników w odniesieniu do celów strategicznych i operacyjnych. Ewaluacja powinna dostarczyć odpowiedzi na pytanie jakie są efekty realizacji strategii, pokazać szanse i zagrożenia z nią związane oraz celowość przyjętych zasad i procedur, może także zmierzyć poziom zadowolenia mieszkańców z dokonanych zmian.

Poniżej przedstawiona lista rekomendowanych mierników realizacji strategii stanowi propozycję oraz może podlegać modyfikacjom.

Rekomendowane mierniki realizacji Strategii Gminy Raciąż na lata 2016 – 2026:

1. Cel strategiczny I. Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna

1. Liczba km wyremontowanych dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich,
2. Liczba km nowo wybudowanych dróg gminnych,
3. Liczba km nowo wybudowanych chodników,
4. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków w %,
5. Liczba zmodernizowanych gminnych ujęć wody i stacji uzdatniania wody,
6. Liczba mieszkańców, którzy skorzystali ze wsparcia gminy w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków,
7. Powierzchnia terenów inwestycyjnych,
8. Powierzchnia terenów pod budownictwo mieszkaniowe,
9. Powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej,
10. Liczba wybudowanych i zmodernizowanych budynków mieszkalnictwa socjalnego.
11. Powierzchnia lub liczba obszarów poddanych rewitalizacji.

2. Cel strategiczny II. Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki

Liczba zarejestrowanych w PUP w Płońsku osób bezrobotnych,

1. Liczba osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej,
2. Średnia punktacja z testów szóstoklasistów,
3. Średnia punktacja z testów gimnazjalnych,
4. Liczba dzieci w przedszkolach,

5. Liczba dzieci w nowoutworzonych punktach żłobkowych/ żłobkach,
6. Wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie wyposażania placówek edukacyjnych (w tym sprzętu technologii teleinformacyjnych),
7. Ilość organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON.

3. Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna wielosektorowa gospodarka

1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON,
2. Liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich i kooperacyjnych,
3. Liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem,
4. Liczba zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego i rzemiosła,
5. Powierzchnia terenów zarezerwowana pod działalność usługowo- handlową,
6. Ilość przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym – szkoleń, warsztatów, konferencji,
7. Ilość obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych,
8. Wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej,
9. Liczba instytucji i podmiotów zaangażowanych w tworzenie i funkcjonowanie systemu promocji inwestycyjnej i gospodarczej gminy.

4. Cel strategiczny IV. Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

1. Długość nowo wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
2. Liczba nowo wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków,
3. Powstanie zbiornika wodnego KRASZEWO,
4. Liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację, wymieniono instalację centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej z wykorzystaniem szeroko rozumianych odnawialnych źródeł energii, wymieniono oświetlenie z uwzględnieniem technologii LED,
5. Liczba odnowionych obiektów zabytkowych i historycznych,
6. Liczba gospodarstw domowych korzystających z innowacyjnych technologii

grzewczych,

7. Liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnych,

IX. POSŁANIE MIESZKAŃCÓW GMINY RACIAŻ

Zespół autorski opracowujący „Strategię rozwoju Gminy Raciąż” po analizie celów i zadań strategicznych kierunków rozwoju w pełni podziela treść posłania mieszkańców Gminy Raciąż.

Chcemy być gminą o zrównoważonym rozwoju; z nowoczesnym rolnictwem oraz średnim i drobnym przemysłem, głównie przetwórczym, o czystym środowisku naturalnym, dobrą infrastrukturą techniczną, kultywującą tradycje i dziedzictwo kulturowe, z możliwością uprawiania różnych form turystyki i aktywnego wypoczynku, oferującą obiekty i tereny do zagospodarowania przez inwestorów.